היינט 16 זייטען

דזשער פאלקסבלאט

אומאפהענגיגע פאָרטייאישע - נאַציאָנאַלע טאָג - צייטונג

Nr. 169 (1164)	Łódź, Piątek 22 Lipca 1927	פינפטער יאהרגאנג	לאדז, פרייטאג כ״ב תמוז תרפ״ז.	Nr. 169 (1164)

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

אוואולקאן שפריצט מיט פייער אין ארץ-ישראל.

ירושלים, 21. (טעלעגראפיש יט״א). אין דארף דארקא, וואס געפינט זיך אין מזרח-זייט פון ים המלח, האט זיך היינט געעפנט א וואולקאן, וואס שפייט אויס א הייסע לאווע.

דער דאזיגער וואולקאן איז שוין הונדערטער יאהרען נישט געווען טעטיג.

נאכ'ן טויט פון רומענישען קעניג.

אין רומעניען איז רוהיג - מען גרייט זיך צו דער קבורה פון קעניג - די רעגירונגס-דעפעשען צום פרינץ קארל.

בוקארעשט, 21. (אטע) אין רומעניען איז רוהיג. די מאסע אין די באפעלקערונג גרייט זיך צו דער פייערליכער קבורה פון פארשטארבענעם קעניג.

דער פרינץ קארל וועט זיך נישט נישט באטייליגען אין דער לויה פון פאטער.

היינט איז פארגעקומען א זיצונג סון קאבינעט אין רעגענטען-ראט וועגען א רייה וויכטיגע איגערליכע פאליטישע פראגען.

דער רעגענטען-ראט גרייט צו א דעקרעט, וואס זאל אונטערגעשריבען ווערען אויף דער ערשטער זיצונג נאך די קבורה פון קעניג.

בוקארעשט, 21. (ספ. טעל.) די רומענישע רעגירונג האט טעלעגראפיש מודיע געווען דעם פרינץ קארל וועגען טויט פון זיין פאטער, קעניג פערדינאנד.

גלייכצייטיג דערמאנט איהם די רעגירונג, אז לויט'ן באשלוס פון 4 יאנואר 1926 האט פרינץ קארל נישט מעהר קיין רעכט אויפ'ן טראן.

דעם פרינץ קארל איז דעריבער פארבאטען צוריקצוקומען קיין רומעניען. די רעגירונג איז גרייט מיט געוואלד צו שטערען דעם פרינץ דאס צוריקקומען קיין רומעניען אין פאל ער וועט דאס וועלען.

לארד באלפור זאל ווערען צייטווייליגער פרעמיער אין ענגלאנד.

לאנדאן. 21. (ספ. טעל.) לארד באלפור זאל מאמענטאן איבערנעהמען צו פערטרעטען דעם אמט פון פרעמיער באלדווין, וועלכער פאהרט קיין קאנאדע.

וועגען אפשאפען דעם אומזאץ-שטייער.

ווארשא, 21. (טעלעפאניש). דער אויספיהר-קאמיטעט פון צוזאמענפאהר פון די פוילישע בעקער-מייסטער האט איבערגעגעבען אין מיניסטארען-ראט א מעמאריאל, אין וועלכען עס ווערט צוו. אנד. געפאדערט, אז עס זאל אבגעשאפען ווערען דער אומזאץ שטייער פאר די בעקערייען. דאס וואלט ביליגער געמאכט אויך דעם פרייז פון ברויט.

פעראָרדנונגען פון פינאנץ-מיניסטעריום.

ווארשא, 21. (טעלעפאניש). אין נומער 21 פון דער „אפיציעלער צייטונג ביים פינאנץ-מיניסטעריום" וועלען אפגעדרוקט ווערען פאלגענדע פעראָרדנונגען:

1) א פעראָרדנונג פון פינאנץ מיניסטער וועגען רעארגאניזירען דעם טאבאק-מאנאפאל;

2) א פעראָרדנונג וועגען צאל-הנחות אויף הערינג;

3) א פעראָרדנונג וועגען אייניגע ענדערונגען אין דעם געזעץ וועגען מינאנציעלע פערברעכענס.

א זאמעל-אקציע לטובת די געליטענע אין א״י.

ווארשא, 21 (טעלעפאניש). „אגודת ישראל" הויבט אן א זאמעל-אקציע לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל.

פראיעקט אפצושאפען די בעגרעניצונגען פון אויסלענדישע פעסער.

ווארשא, 21 (טעלעפאניש) אין די רעגירונגס-קרייזען איז לעצטענס ווידער דערהויבט געווארען די פראגע וועגען די אויסלענדישע פעסער. דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט אויסגעארבייט א פראיעקט וועגען איינפיהרען קאמפינגעבען אויף אויסלענדישע. די דאזיגע טענדענץ פון פינאנץ-מיניסטעריום האט אבער געפונען א גאנץ שוואכען אפקלאנג אין די אנדערע מיניסטעריומס, וועלכע זענען אין דעם ענין פעסער פעראינטערעסירט. פערקעהרט ווי מיר ווערען געוואויר, ווערט אין הערבסט דער מיניסטארען-ראט באטראכטען די פראגע וועגען נאָוועליזירונג פון דעם בין-ציטיגען געזעץ, לויט וועלכען עס ווערען אנגעווענדעט די פעסער-בעגרעניצונגען. אלס באזיס פון דער דיסקוסיע אין דעם מיניסטארען-ראט וועט דינען א פארשלאג פון איינעם פון די מיניסטארען איבערצונעהמען מבטל צו מאכען די בעגרעניצונגען.

פוילען דראהט נישט קיין גרויסע שטורם-און פערפלייצונגס-קאטאסטראפעס.

ווארשא, 21 (טעלעפאניש) אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע שטורעמס, וואס האבען זיך איבערגעטראגען איבער פוילען, הויפטזעכליך אין גאליציען, האט פראפ. בארטניצקי, דער לייטער פון מעטעאראלאגישען אינסטיטוט אין ווארשא, געגעבען ערקלערונגען אויף דער פראגע, צי די דאזיגע שטורעמס זענען נישט קיין אנזאג פון גרויסע סטיכישע קאטאסטראפעס.

פראפ. בארטניצקי זאגט, אז אזעלכע שטורעמס, ווי די, וואס זענען פארגעקומען אין מערב-איירפא, דארף מען אין פוילען נישט ערווארטען, מחמת דאס זענען געווען קאטאסטראפעס פון לאקאלען כאראקטער. אין פוילען איז דער גרעסטער שטורם פארגעקומען מיט צווייכע טעג צוריק.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן, ברודער, שוואגער און אנקעל

גר זשעלאזא (איזען) בערלין

מיט פרל. גיטעל פערל שעער בערלין

ווינשען פיל גליק, א צופרידען צוזאמענלעבען, און זאל אייער לעבענסוועג מיט רויזען בעשפרייט זיין, יהי רצון שיה׳ מזליכם כשמש בצהרים.

פאמיליע אייזען, פאמיליע ערליכזאהן,
מענדעל אייזען און פאמיליע,
ישראל, שאול, לייבעל און דארא אייזען.

לאדז, אין יולי 1927.

577

Z intencji zaślubin
p. NOEMI CHOROWSKIEJ
z p. BORYSEM LURJEM
życzy szczęśliwej przyszłości
Hela Szpirówna.

578

Dr. med.
GRZEGORZ ROZENBERG
אינערע קראנקהייטען.
ספעציאל - ארצט פאר מאגען, קישקע און לעבער-ליידען.
צוריקגעקעהרט.
גדאנסקא (דלוגא) 44,
טעלעפאן 24 44.
נעמט-אן פון 8.30—9.45 און פון 5.30—7 אוו. זונטאג 9—11

בריליאנטען
גאלד, זילבער און פערל
ווי אויך צובראכענע צייהן
קויפט און צאהלט די העכסטע — פרייזען —
M. CHODŹKO, Południowa № 1
פראנט - געוועלב

לעכער
צו נייהען אויף דער מאשין ווערט אנגענומען ביי
ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

חג הקציר
זונטאג 24/7 פינקטליך 3 א זייגער נאכמ. קומט פאר אין אינטערנאט — און פערמע — העלענובעק — דער
קארן-שניט
דורך די קינדער פון אינטערנאט. מיר בעטען אלע מיטגלידער און סימפאטיקער קומען בייוואוינען דעם שניט.
די פערוואלטונג.
בעמערקונג: טראמוואיען געהען אפ יעדע 10 מינוט אויף דער ליניע זגערזש, מיט פוהרען אדער אויטאס פאהרען דורך ראדאגאשטש. בעזונדערע איינלאדונגען ווערען נישט געשיקט.
599

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.
פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטשא 20
מיטוואך כ״ז תמוז ד. 27 ה. ח. 8.30 א זייגער אין אוונט קומט פאר - א
גרויסער מיטינג
דער 15 ציוניסטישער קאנגרעס און די פראבלעמען פון ארץ-ישראל-אויפבוי —
מיט רעדעס הערען ארויסטרעטען די מיטגלידער פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט: פארזיצענדער פון צ.ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען ה׳ ל. לעווויטע (ווארשא), דעפ. ד״ר י. ראזענבלאט און דער בעקאנטער ציוניסטישער עסקן און שריפטשטעלער ד״ר מ. הינדעס (ווארשא).
בילעטען שוין צו בעקומען אין ציוניסטישען-ביורא (צעגעלניאנא 4) און ביי ה׳ מ. גרין (נאוואמיעסקא 15).
579

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט" ערפאלג!
האבען דעם בעסטען און גוזיכערסטען

...טיגונג פאר יודען,
...ר לעזען די יודען-פראגע אין פוילען.
...מעריקאנישע פילסודטשיסטען פראפ. שעמיראדזקי.

...אנט) היינט האט ...ט, פראפ. שעמיראדזקי בעזוכט

...עם מיטארבייטער פון „נייעם פאלקסבלאט" האט ...ערקלערט, אז אויך אין אמעריקא האט ער זיך צוזאמענ... ...יט פוילישע יודען, אמעריקאנער בירגער, וועלכע האבען געבענקט ...ען פוילענס אומאפהענגיגקייט.

פראפ. שעמיראדזקי ערקלערט, אז אלס א מענש, וואס האט לאנגע יאה־רען פערבראכט אין אמעריקא, האט ער נישט קיין פאראורטיילען און ער האלט, אז דער בעסטער וועג פאר'ן פויליש־יודישען צוזאמענלעבען אין פוי־לען, וואלט געווען דאס אדורכפיהרען די פאקטישע גלייכבערעכטיגונג פאר די יודען, אחן וועלכע ס'איז נישט ווייטער מעגליך.

פראצעס געגען גרוזינער אין כארקאוו
פאר קאנטררעוואלוציאנערע טעטיגקייט.

ווארשא, 21. (טעלעפאניש פון אונ־זער קארעספאנדענט). מען מעלדעט פון מאסקווע: אין העכסטען געריכט אין כארקאוו האט זיך אנגעהויבען דער פראצעס פון 12 גרוזינער מענשעוויקעס מיט אנטשאפריצע בראש. זיי ווערען בעשולדיגט אז אין פערבינדונג מיט דער 2 אפטיילונג פון פוילישען גענע־ראל־שטאב האבען זיי געפיהרט א קאנטררעוואלוציאנערע טעטיגקייט אין אוקראינע.

לובאוויטשער רבי אנגעקומען קיין לענינגראד.

ריגא, 21. (יט"א טעלעגראפיש). פון לענינגראד איז דערהאלטען געווארען א ידיעה, אז דער לובאוויטשער רבי שניאורסאן, וואס איז בעפרייט געווארען פון זיין ארעסט אין קאסטראמא איז אנגעקומען קיין לענינגראד.

ביי דער באהן האבען איהם אפגעווארט פריינדער פון זיינע אנהענגער, וועלכע האבען איהם איינגעארדנעט א בעגייסטערטען קבלת פנים און בעגליים אין צו זיין פריוואטער וואוינונג.

דער האנדעלס-בילאנס אין רוסלאנד — אנ'אקטיווער.

מאסקווע, 21. (סס. טעל.) דא איז פערעפענטליכט געווארען דער אל־געמיינער האנדעלס-בילאנס פון די סא־וויעטען מיט אויסלאנד. אין פערגאנגע־נעם יאהר האט דער בילאנס בעטראגען 1.083.000.000 רובל און האט זיך פערענדיגט מיט א דעפיציט פון 75 מיליאן רובל; היינטיגס יאהר האט דער בילאנס בעטראגען 1.077.000.000 רו־בעל און ווייזט ארויס אנ'אקטיוו פון 92 מיליאן רובעל.

נתן שטרויס שענקט 5,000 פונט
פאר די געליטענע פון דער ערדציטערניש אין א"י.

ירושלים. 21. (יט"א טעלעגרא־פיש). די געליטענע פון דער ערד־צי־טערניש אין שכם האבען זיך טעלעגרא־פיש געווענדעט צו די אמעריקאנער מיליאנערען ראקפעלער און פארד ווע־גען שטיצע. קיין ענטפער איז ביז איצט נישט אנגעקומען.

דער בעקאנטער יודישער פילאנטראפ נתן שטרויס האט לויט זיין אייגענער איניציאטיוו צוגעשיקט פאר די געלי־טענע פון דער ערד-ציטערניש 5,000 פונט. דער קאמיטעט צו העלפען די געליטענע האט בעשלאסען פון דעם סכום 1000 פונט צו פערווענדען אויף באלדיגער שטיצע פאר די געליטענע אין שכם, רמלה, לוד און אין עבר הירדן. פאר'ן איבעריגען געלד איז בעשלאסען געווארען איינצוארדנען באראקעס פאר די, וואס זענען געבלי־בען אהן וואוינונגען.

אין שכם איז פעראָרדנעט געווארען אנצוגעהמען מיטלען, אז די הייזער וואס זענען בעשעדיגט געווארען פון דער ערדציטערניש זאלען נישט איינ־פאלען.

ירושלים, 21 (יט"א טעלעגרא־פיש) דער פערטרעטער פון נציב העליון קאלאנעל סיימס האט איבערגענומען דעם פארזיץ אינם צענטראלען הילפס־קאמיטעט צו העלפען די געליטענע פון דער ערדציטערניש.

ווי עס שטעלט זיך איצט ארויס האָ־בען פון דער צווייטער ערדציטערניש, וואס איז פארגעקומען דעם 17. ה. ח. געשטארקסטען געליטען תל-אביב, הרצליה, תל-קרן, שכם און חברון.

ירושלים, 11. (יט"א טעלעגרא־פיש). דער ענגלישער קעניג געארג האט צוגעשיקט צו דער א"י בעפעלקערונג א דעפעשע, אין וועלכער ער דריקט אויס זיין מיטלייד צוליב דער געשע־הענער קאטאסטראפע און זיין סימפא־טיע פאר די געליטענע.

א.פ.פ.ס.' אוויעץ—לובלינער שטאט-פרעזידענט.

לובלין, 21 (טעלעפאניש פון אונ־זער קארעספאנדענט). היינט איז פאר־געקומען א זיצונג פון שטאדט-ראט. אלס שטאדט פרעזידענט איז אויסגע־וועהלט געווארען דער פ.פ.ס.'ישער דע־פוטאט פאנטשעק, אין 2 וויצע-פרעזידענטס פון פ.פ.ס. פון 4 לאווניקעס זענען גע־וועהלט געווארען: 1 נ. ד., 1 פ. פ. ס. 1 בונד און 1 – פון די בירגערליכע יודען.

די גרינדונג פון פעראיין פון יודישע געלעהרטע אין בערלין.

בערלין. (יט"א). לויט דער איני־ציאטיוו פון דר. פינקעלשטיין און לא־צארוס גאלדשמידט וועט אין קורצען געגרינדעט ווערען אין בערלין א פער־איין פון יודישע געלעהרטע אונטער'ן נאמען „אחיעזר".

דער פעראיין שטעלט זיך פאר א ציל צו קומען צו הילף די יודישע גע־...

לעהרטע, הויפטזעכליך פון מזרח-איי־ראפא, וואס ארבייטען אויס'ן געביט פון יודישער געשיכטע און ליטעראטור און קענען נישט צוליב דער שווערער מאטעריעלער לאגע פערעפענטליכען זייערע ארבייטען.

וועגען ענדערען די וואהל-ארדינאציע.

ווארשא, 21 (טעלעפאניש פון אונ־זער קארעספאנדענט) דער געהיימער „ראבאטניק" האט געבראכט א ידיעה, אז די רעגירונג ארבייט אויס א געזעץ וועגען ענדערען די וואהל-ארדינאציע. ווי אייער קארעספאנדענט דערוואוסט זיך איז די ידיעה נישט אמת. די רע־גירונג זאמעלט בלויז מאטעריאלען וועגען די רעזולטאטען פון די פארגעקו־מענע וואהלען.

געשטארבען פראפ. ד"ר קאסעל.

בערלין, (יט"א) דא איז געשטאר־בען אין עלטער פון 68 יאהר דער בע־ריהמטער ספעציאליסט פון קינדער־קראנקהייטען פראפ. ד"ר יעקב קאסעל. פראפ. קאסעלס קליניק פאר קינדער־קראנקהייטען איז בעריהמט אין גאנץ דייטשלאנד און אויך אין אויסלאנד.

זשאבאטינסקי בעזעצט זיך אין א"י-ישראל.

ירושלים. (יט"א). דא ווערט מיט־געטיילט, אז נאך דעם 15 טען ציוניס־טישען קאנגרעס וועט וול. זשאבאטינ־סקי קומען קיין ארץ-ישראל. ער האט בדעה זיך צו בעזעצען אין ארץ-ישראל אויף שטענדיג.

פון דינסטאג, דעם 19 יולי ביז מאנטאג איינשליסליך! דער גרויסער וועלט-שלאגער
LUCREZIA BORGIA
מעכטיגע דראמע פון דער אויפלעבונגס-עפאכע אין 12 גרויסע אקטען. – אין די הויפטראלען
CONRAD VEIDT, Liana Haid, P. Wegener i Basserman
רעזשי: ריכארד אסוואלד.
אנאנס: דער נעכסטער פראגראם: „פראצעס — ביי פערמאכטע טירען". | אכטונג, קינא און רעסטאראן אין גארטען!

קינא ביים קאאפעראטיוו פון מלוכה-, קאמונאלע און גע־זעלשאפטליכע בעאמטע
40 שיענקעוויטשא 40.
אנהויב אין געוו. טעג 5 א זייגער נאכם. שבת און זונטאג – 3 נאכמיטאג. לעצטער סעאנס 9.30 אין אוונט. פערגרעסערטער ארקעסטער.

טריקא-נייערינס!
עס ווערט געזוכט פון זאפארט, ספעציעל אויף: אבערלאק – 3 פעדימדיגען – הענגערס, זוימען, אויף דאמען-שטאפ-מאשינען – זיג־גערס און מיידלעך צום אויספערטיגען. ווענדען זיך: ציגעל-גאס 54, לובא גאלדבערג.

דער ערשטקלאסיגער
פריזיר-סאלאן

12 קאנסטאנטינער 12
BRONISŁAW i HENRYK .א.ד.פ
מאכט בעקאנט דער ג' קונדשאפט דעם פרייז-קוראנט פון מענער-סאלאן:
ראזירען מיט קאלאנקע 40 גר. | קאפ-וואשען 60 גר.
שערען 80 „ | עלעקטר. מאסאזש 70 „
אויסגעצייכענטע מאניקור'ס פיהרט אויס p. KRYSIA
בעמ.: דער סאלאן איז פערזעהען מיט ערשטקלאסיגע קרעפטען.
976

יהי אור!
עלעקטרישע זשארובקעס די בעסטע מאר־קעס, אויך אלע עלעקטרישע ארטיקלען, קויפט זיך אם ביליגסטען ביי
מ. זענדער, פלאץ וואלנאשטשי 9 (ניי צר מארק)
רוג נאוואמיעסקא, פראנט-געוועלב.
בעמערקונג: אננאהמע פון עלעקטרישע אינ־סטאלאציעס און אלע ארט פראפאקאלען פון די עלעקטראווניע, אויך רעפאראטורען, קאנצעסיא־נירט דורך די עלעקטראווניע.
753

ענטשולדיגונג.
איך בעט ענטשולדיגונג דעם גבאי און קאסירער הערן משה ראזמאן פון דער חברה „חיי אדם" אלעקסאנדרינסקא 5 פאר די שלעכטע ווערטער, וואס איך האב מיך אויסגעדריקט געגען איהם און איך פערזיכער, אז אזעלכעס וועט מעהר נישט פארקומען.
מאיר מאזעלסקי.
560

לעזט אויפמערקזאם!
די בעוואוסטע פירמע Z. Bocian האט בעגיים דעם פון א סך יאהרען מעבעל ערקויף פון און טאפעציר-אויסארבייטונגען אויף פעטריקאווער 41 (אין הויף)
צו בעקוועמליכקייטען פון די ברייטע מאסען פון פובליקום, פון די איינפאכסטע איינצעלנע מעבעל-שטיקער ביז צו גאנצע איינריכטונגען. צוגענגליכסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!
אכטונג, ס'ווערען אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען.
934

ס'ווערען געזוכט
גייטארין'ס און צוויקלערינ'ס
ספעצ. פאר טריקא-האנדשוה, געבען גוטע בעלוינונג, זאפארט זיך מעלדען צעגעלניאנא 75, מאגילנער.
550

בעקאנטמאכונג.
די נייע צו פערשפרייטען ארבייט צווישען יודישע פרויען „PRACA" וואלטשאנסקא 21 מאכט דערמיט בעקאנט, אז זי נעהמט אן איינשרייבונגען פון קאנדידאטקעס אויף פאלגענדע אפטיילונגען:
שניידעריי און האנד-ארבייט.
די קאנצעלאריע איז טעטיג פון 10 ביז 12 מיטאג.

די מאסקווער ארטיסטן פון „הבימה"
האבען אויך אנערקענט, אז די שענסטע פאטאגראפיעס, פאר־טרעטען ווערען קינסטלעריש אויסגעפערטיגט נור אין דעם — ערשטקלאסיגען פאטאגראפישען אטעליער —
„PARISIENNE"
69 ברזשעזשינער 69
צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 1.

סימפעטארין — כירורגישע
קליניק
פון די דאקטוירים שארלאטא-אייגעראווא, רייטלער-קוריאנסקא, מיכאל קאנטאר, און י. בוים.
לאדז, אנגראדאווא 10, טעל. 13-57.
I. און II. קלאס. אמבולאטאריום.
802

אנ'ערשט-קלאסיגער
ניי היער
ווערט פון זאפארט געזוכט ביי י. עלעכנאוויטש בענעדיקטא 32 (6 טער שטראפען).
142

פויליש-דייטשע האנדעלס-בעציהונגען וועלען ערשט אין הערבסט רעאליזירט ווערען.

בערלין, 21 (סא. טעל.) „בערלינער בערזען-קוריער" דריקט אויס די איבערצייגונג, אז הגם די פויליש-דייטשע האנדעלס-אונטערהאנדלונגען זיינען ערייך אין א גינסטיגערן סטאדיום, ווי ביז איצט — קאן מען פארט נישט ערווארטען, אז אינגיכען זאלען זיך אנהויבען לעבהאפטע האנדעלס-בעציהונגען צווישען די ביידע לענדער. אפילו ווען ביידע רעגירונגען זאלען זיך שוין האבען פערשטענדיגט וועגען דער הויפט פראגע מכח די בירגער פון די ביידע מלוכות — וועלען נאך אויך די פראגען וועגען טאריף און קאנטינגענטען פון די סחורות, וואס ווערען אימפארטירט פון איין לאנד אין דעם אנדערען, דויערען עטליכע חדשים. א לעבהאפטערען סחורות-אויסטויש קאן מען דעריבער ערווארטען נישט פריהער פון אקטאבער ד. י.

פרויען-פערפיהרער וועסאלאווסקי בעקומט אין טורמע ליבעס-בריף.

ווארשא, 21 (טעלעפאניש) די אויספארשונג ארום די פערברעכענס פון דעמאסקירטען שווינדלער און פרויען-פערפיהרער וועסאלאווסקי ווערט געפיהרט דורך צוויי אויספארשונגס-ריכטער.

געכטען האט זיך אין אויספארשונגס-אמט געווענדעט א מאסלאניעץ, וועלכער האט געבראכט א בריף, אדרעסירט צו וועסאלאווסקי'ן.

דעם דאזיגען בריף האט דער מאסלאניעץ א בערגעגעבען אפציפראגען אין אויספארשונגס-אמט א 14 יעהריג מיידעל אויף מארשאלקאווסקי; דערביי האט זי געהייסען דעם מאסלאניעץ בעמערקען, אז די פאליציאנטען מעגען דעם בריף איבערלעזען, אבער אינטערעסירען עדיגג, אז מען וועט דערנאך דעם בריף איבערגעבען וועסאלאווסקי'ן.

דער בריף איז געשריבען געווארען אויף א ראזען, פערפומירטען בויגעלע פאפיר און האט געהאט פאלגענדען אינהאלט:

„די, מיין פערפיהרער שרעקליכער, אבער—ליבער בעהערשער פון פרויען-הערצער. ביזט פארט ארייגעפאלען אין די הענד פון דער גערעכטיגקייט. מיין צובראכען הארץ האסט פערנאכלעסיגט וואס נוצט דיר גארנישט, כאטש איך קאן דיך פון מיין הארץ נישט ארויס-ווארפען. איך פערהאס דיך דערפאר, אבער... איך ליב דיך, ווייל איך מוז דיך ליבען און איך וועל דיך נישט אויפהערען ליבען, דו, בלוטיגער לאנדרו.

אונטערגעשריבען:

„איינע פון דיינע אומגליקליכע קרבנות".

דעם בריף האט מען דערלאנגט וועסאלאווסקי'ן. ער האט איהם רוהיג איבערגעלעזען, ארומענדיג זיך מיט א שמייכעל:

— „מיין וועלט זיינען פרויען און איך בין שטענדיג דער חדשער אבער זיי".

פארנאכט איז וועסאלאווסקי איבערגעפיהרט געווארען אין „פאוויאק" ארייז.

גאסטראלען פון מאסקווער יודישען קאמער-טעאטער אין דייטשלאנד.

טורנע איבער איראפא און אמעריקא.

בערלין. (י.ט.א.) אין בערלין זיינען איצט, ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, דער דירעקטאר פון מאסקווער יודישען קאמער טעאטער ה' גראנאווסקי, כדי צו מאכען די נויטיגע צוגרייטונגען צו די גאסטראלען פון יודישען קאמער-טעאטער אין פערשידענע שטעט פון דייטשלאנד. ווי מיר ווערען געוואויר, וועט דאס מאסקווער יודישע קאמער-טעאטער ארויסטרעטן אין משך פון איניגע וואכען אין בערלין בעת דעם קומענדיגען ווינטער-סעזאן.

דאס אנקומען פון יודישען קונסט-טעאטער קיין בערלין, וואס האט צו פערצייכענען גרויסע דערגרייכונגען אין משך פון זיין 8-יעהריגער טעטיגקייט, האט ארויסגערופען א שטארקען אינטערעס אין די בערלינער טעאטראלישע קרייזען

דאס יודישער קאמער-טעאטער וועט אויספיהרען אין בערלין 10 פיעסעס, פון קלטען רעפערטואר ווערט געשפילט ווערען שלום-עליכם'ס „200,000" און די „מכשפה" פון גאלדפאדען.

א חוץ אין בערלין וועט אויך דער יודישער קאמער-טעאטער ארויסטרעטען אין לייפציג, ברעסלוי און פראנקפורט. נאכדעם וועט דאס טעאטער ארויספאהרען קיין ווין, פראג, בודאפעשט און פאריז. אין סעפטעמבער 1928 רעכענט דאס טעאטער ארויספאהרען קיין ניו-יארק.

זעלבסטמארד פון א פאבריקאנט'ס פרוי אין ביאליסטאק.

ביאליסטאק, 21. (טעלעפאניש) דער היגער פאבריקאנט ה' אליהו קאטליאר האט געפונען זיין פרוי חוה, 35 י. א. אויפגעהאנגען אויף א בוים אין שטאדטישען וואלד, וואו זי האט געוואוינט אויף דאטשע. א זייגער האלב 2 ביינאכט, האט זיך קאטליאר אויפגעכאפט און בעמערקט, אז די פרוי איז נישטא. ער האט זי גענומען זוכען און ווען ער האט זי געפונען איז זי שוין געווען טויט. זי האט פערלאזען 2 קינדער, א יונגעלע פון 8 יאהר און א יונגעלע פון 8 חדשים. ס'איז א סברה, אז די אומגעקומענע איז געווען נערווען קראנק.

מאגען-שמערצען

מאגען-דרוקעניש, פערשטאפונג, שלעכט פערדייאונג, קאפשמערצען, בעלעגטע צונג, בלאס געזיכט ארב ווערען פערשווינדען דורכן געבויך פון נאטירליך ביטער-וואסער

Franciszka Józefa

1 פול גלאז קורץ פאר'ן שלאפען געהן. דאקטוירים ספעציאליסטען פון פערדייאונגס קראנקהייטען ערקלערען, אז די טער וואסער

Franciszka Józefa

איז איינס פון די ווירקזאמסטע הויז-מיטלען. וואס ווערט אלע רעקאמענדירט. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד אפטעקארסקיע

שווערע תפיסה פאר אנטיילנעמען אין א דעמאנסטראציע.

יפו. (יט"א). אין יפו'ער געריכט איז פארגעקומען א פראצעס געגען 6 אנטיילנעמער אין דער דעמאנסטראציע פון ארבייטסלאזע, וואס איז פארגעקומען דעם 19-טען פעברואר אין תל-אביב.

די אנגעקלאגטע זענען בעשולדיגט געווארען אין אנטיילנעמען אין אן אומלעגאלער דעמאנסטראציע און שטעלען א ווידערשטאנד דער פאליציי. דאס געריכט האט ארויסגעטראגען פאלגענדען אורטייל: איינער פון די אנגעקלאגטע ארבייטסלאזע, לייבאוויטש (א דעלעגאט צו דער „הכתדרות" קאנפערענץ) איז פער'משפט געווארען אויף 8 חדשים תפיסה, אויב ער איז נישט קיין א ק ישראל בירגער וועט ער דעפארטירט ווערען פון לאנד. די אנגעקלאגטע קלינג-בייל, קלישער און שירה ברוידין האבען בעקומען פון 2 ביז 6 חדשים תפיסה. א חוץ דעם דארפען אלע פער'משפטע, נאכדעם ווי זיי וועלען ארויס פון תפיסה איינלעגען צו 80 פונט אלס גאראנטיע פאר זייער גוטער אויפיהרונג.

ווען דער אויסגאנג פון פראצעס איז מיטגעטיילט געווארען אויף דער קאנפערענץ פון „הכתדרות העובדים", וואס איז דעמאלט פארגעקומען אין תל-אביב, האט דער פארזיצער פון דער קאנפערענץ בן-גורין אויסגעדריקט דעם שארפסטען פראטעסט געגען דעם אורטייל און אויסגעדריקט סימפאטיע די פער'משפטע ארבייטסלאזע אין נאמען פון דער קאנפערענץ.

סוחרים-בעראטונג וועגען די בעציהונגען מיט די פאבריקאנטען.

ווארשא, 21 (טעלעפאניש) אין סוחרים פעראיין איז פארגעקומען א בעראטונג וועגען די בעציהונגען צווישען די סוחרים און אינדוסטריעלער.

עס איז אנגעוויזען געווארען דערויף, אז די אינדוסטריעלער גיבען די סוחרים צו ווייניג קרעדיט א ד.גל. נאכדעם ווי עס זענען צוגעדינט געווארען איניגע לויפענדע ענינים איז בעשטימט געווארען א קאמיסיע, וועלכע זאל אויסארבייטען א געהעריגע רעזאלוציע, וואס זאל איבערגעשיקט ווערען די אינדוסטריעלער.

די ווארשאווער רבנים וועלען נישט איינשרייבען קיין נישט-גע'מל'טע קינדער אין די געבורטס-ביכער.

ווארשא, 21 (טעלעפאניש). אויף דער נעכטיגער רבנים-בעראטונג, האבען איניגע רבנים פראיעקטירט, אז די נישט-גע'מל'טע קינדער זאל מען יא איינשרייבען אין די געבורטס-ביכער, אבער מען זאל צושרייבען א בעמערקונג, אז דאס קינד איז נישט גע'מל'עט. די דערמאהנטע רבנים האבען זייער פראיעקט מאטיווירט דערמיט, וואס אויב מען וועט די נישט-גע'מל'טע קינדער נישט איינשרייבען אלס יודען, וועט עס זיי שטויסען צו שמד.

די איבריגע רבנים האבען אבער נישט איינגעשטימט אויף דעם דאזיגען פראיעקט און רעזולטאט איז אנגענומען געווארען אן'ענדגילטיגער בעשלוס די נישט-גע'מל'טע קינדער נישט איינצושרייבען אין די יודישע געבורטס-ביכער און דעם ענין צו דערפיהרען צום העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל.

דאס מיניסטעריום האט דאס רעכט אליין איינצושרייבען די דאזיגע קינדער אין די געבורטס ביכער, אבער דאס געהט שוין די רבנים נישט אן. די רבנים וועלען נישט איינשרייבען.

ווי עס זעהט אויס א זיצונג פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג.

(—) נעכטען אין אוועגד איז פארגעקומען א דרינגענדע זיצונג פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג.

ביים אנהויב פון דער זיצונג האט דאזאר זעלמאנאוויטש פראטעסטירט געגען דעם אופן פון צונויפרופען דרינגענדע זיצונגען. זיצונגען פון דער פערוואלטונג דארפען פארקומען נארמאל. אויב די זיצונגען וועלען ווייטער גערופען ווערען צופעליג, וועט ער זיך אין זיי נישט בעטייליגען.

דאזאר מינצבערג איז אויך אין דער זעלבער מיינונג, אז זיצונגען דארפען פארקומען נארמאל.

דאזאר זעלמאנאוויטש פערלאנגט דאן, אז אויף דער טאג-ארדנונג זאל אוועקגעשטעלט ווערען די פראגע וועגען דער בוכפיהרונג אין דער יודישער שפראך.

דאזאר זילבערשטיין פערלאנגט, אז אויך אין דער העברעאישער שפראך זאל פארקומען די בוך-פיהרונג.

די דאזיגע פארשלאגען פאלען אבער דורך ביי דער אפשטימונג.

דאזאר זעלמאנאוויטש פאדערט, מ'זאל בעטראכטען די פראגע וועגען סובסידיע פאר די יודיש וועלטליכע שולען.

דאזאר מינצבערג ערקלערט דאן, אז היות אין בודזשעט איז בכלל נישט פארהאן קיין פאזיציע וועגען סובסידיעס פאר שולען, קען מען די פראגע נישט בעטראכטען. דער פארשלאג פאלט פאקט דורך.

ס'פאלט אויך דורך דער פארשלאג פון דאזאר זיירענפעלד, וועגען בעטראכטען די פאדערונג פון די געוועזענע צעטל-קאנטראלערען וועגען ענטשעדיגונג.

דעפ. מינצבערג פרעגט-אן, פאר וואס מ'האט נישט אויסגעצאהלט די סובסידיע, פאר דער מקוה אויף גדאנסקא. דערויף ענטפערט פרעזעס רוס, אז צוליב מאנגעל אין געלד זענען אויסגעצאהלט געווארען נאר די נויטיגסטע סובסידיעס. דערווייל האט אבער די קהלה קיין געלד.

דאזאר מינצבערג האלט דאן א רעדע, אין וועלכער ער ערקלערט, אז מיט'ן נישט אויסצאהלען די סובסידיע פאר דער מקוה, זעהט ער איין א שיקאנע געגען די אינטערעסען פון דער „אגודה" און ער קען זיך דעריבער אין דער זיצונג מעהר נישט בעטייליגען. ער פערלאזט דאן צוזאמען מיט זיין פראקציע די זיצונג און דער קוארום ווערט איבערגעריסען.

דערויף ערקלערט פרעזעס רוס, אז די קהלה פערוואלטונג נעהמט איצט 2 חדשים אורלויב.

נאכדעם, ווי די זיצונג איז געשלאסען געווארען האט פרעזעס רוס דערהאלטען א בריף, אין וועלכע עטליכע דאזארעס פערלאנגען דורכאויס צו רופען אויף זונטאג אין אוועגד א דרינגענדע זיצונג פון דער פערוואלטונג, מחמת ס'זענען דא א רייה דרינגענדע פראגע, ווי סאציאלע הילף א. ד. גל., וועלכע מ'קען נישט אפלעגען אויף שפעטער.

צו וואס זאלט איהר ליידן פונ'ם שוויים פון די פיס?

פון וואס די הויט קריכט אב און עס מאכען זיך ראנעס, ווי אויך פון דעם שלעכטען ריח, וואס קיין מענש קען נעבען איהם נישט איינשטעהן, אז בלויז פאר א פאר גראשען קענט איהר דאס אלעם בעזייטיגען, נוצענדיג דעם פראשעק „ראדיקאל" וועלכער פערהיט אויך גלייכצייטיג דאס לעדער פון פלאצען. צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער וועלנארושט אלט-שטאט 1. אויך א גוט מיטעל צו וואנצעז גאראנטירט אויס'ן נאגעטן זעטער!

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

גאסטראלען פון די ליבלינגס-געסט אויס אמעריקא

אננא און היימאן יאקובאוויטש

שבת, דעם 23-טען יולי 8.30 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען

נייע אויפפיהרונג! רעזשי: היימאן יאקובאוויטש. נייע אויפפיהרונג!

די מאמע פון דער וועלט

לעבענסבילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון זאלאטארעווסקי.

הויפט-ראלען: „מרים"—אננא יאקובאוויטש „דעוו דער גנב"—היימאן יאקובאוויטש

שבת, דעם 23-טען און זונטאג, דעם 24-טען יולי, 9 אזיגער אוועגד

פרעמיערע! גרויסע סוקסעס-פיעסע, וואס איז געשפילט געווארען אין ניו-יארק איבער 300 מאל פרעמיערע!

איהר גרויסער סוד

לעבענסבילד אין 4 אקטען מיט געזאנג פון זאלאטארעווסקי. רעזשי: היימאן יאקובאוויטש.

הויפט-ראלען: „גינא"—אננא יאקובאוויטש, „פראפ. ווידער" היימאן יאקובאוויטש

מאנטאג, דעם 25-טען יולי 9 א זייגער אין אוונט

גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 80 גר. ביז 2.50

דער גאט פון ליבע

לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ש. שטיינבערג. רעזשי: ה. יאקובאוויטש.

הויפט-ראלען: „מעי"—אננא יאקובאוויטש, „סיימאן"—היימאן יאקובאוויטש.

ס'נעמט אנטייל פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, פאדערמאן. מענער: אריצל, אייזענבערג, באלבזרסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי צווילינג

אדמיניסטראטאר: א. בעזמאן. בזהנע-לייטער: מאכאראחסקי.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

נאכ'ן טויט
פון רומענישען קעניג.

דער פערשטארבענער קעניג פערדינאנד פון רומעניען איז לויט זיין כאראקטער געווען א גוטער מענש און א קלוגער און טאקטישער מלוכה-מאן. א דאנק אבער דער ווייכקייט פון זיין כאראקטער האט ער נישט געשפילט קיין דעצידירענדע ראל אין דער פאליטיק פון זיין לאנד, הגם ער האט זיך אלע מאל בעמיהט אויסצוגלייכען די סכסוכים, אפטמאל גאנץ שארפע, צווישען די פארטיי-פיהרער און פאליטישע טוער.

אין זיין פערזענליכען לעבען האט ער בעהאט פיל שמערצליכע מאמענטען. בעת'ן קריג האט ער בעמוזט פערלאזען זיין לאנד און זוכען גאסטפריינדליכקייט ביי פרעמדע, ער האט אבער דערווארט זיך אויף בעסערע צייטען פאר זיין מלוכה. איהר טעריטאריע איז זעהר שטארק פערגרעסערט געווארען. ס'זיינען אדורכגעפיהרט געווארען א רייהע רעפארמען און רומעניען איז געווארען די שטארקסטע מלוכה אויפ'ן באלקאן.

די אינערליכע קאמפען האבען די גאנצע צייט נישט אויפגעהערט און יעדע גרופע האט, אויסנוצענדיג דעם קעניג'ס קראנקהייט, געוואלט קומען צו דער מאכט. ערשט מיט א פאר חדשים צוריק בעת דער הערשאפט פון בעג. אווארעסקו האט מען פון טאג אויף טאג געווארט אויף אנ'איבערקעהרעניש. זיין קאמף מיט דעם איצטיגען הערשער בראטיאנו, דעם פיהרער פון די ליבעראלען, האט זיך אבער פערענדיגט מיט בראטיאנו'ס זיג און איצט נאך די אדורכגעפיהרטע וואהלען צום פארלאמענט, ווען בראטיאנו האט בעקומען א איבערוויגענדע מעהרהייט און אווארעסקו איז ארויס איינגאנצען א צושמעטערטער איז די לאגע פון די ליבעראלען מיט בראטיאנו א געזיכערטע.

אנ'אינטערעסאנטע איינצעלהייט, זעהר כאראקטעריסטיש אפילו פאר די פאליטישע בעציהונגען ביי אונז אין לאנד. צווישען די פארטייען אין רומעניען איז אנגעגאנגען א שארפער קאמף ארום דער פראגע וועגען רעגענטשאפט אויפ'ן פאל פונ'ם קעניגס טויט. און דא אין דער פראגע האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דוקא די נאציאנאלע מינדערהייטען זענען אין דער פראגע איינינג מיט די ליבעראלען און אין'ם קלאסיש אנטיסעמיטישען רומעניען, האט די שטארקסטע פארטיי, די ליבעראלען, געשלאסען אנ'אפמאך מיט די נאציאנאלע מינדערהייטען און זיי האבען געזיגט. די ליבעראלען האבען בעהאט די דרייסטקייט צו שאפען א בלאק נישט פון קיין ריינער „נאציאנאל-רומענישער מעהרהייט".

די פאליטישע לאגע אין רומעניען איז זעהר א קאמפליצירטע. דארט טרעפען זיך צוזאמען די איינפלוסען פון פיל אייראפעאישע מלוכות — איטאליען, פראנקרייך, ענגלאנד און דעם קאמף צווישען אווערעסקו מיט בראטיאנו האט אויך בעהאט אין זיין אומגאנג אנ'איינפלוס אויף דער נייער אויסלענדישער פאליטיק פון רומעניען.

דער גרויספירשט קארל, וועלכער איז בעקאנט געווארען מיט זיין שטורמישען לעבען, האט אונטער דעם דרוק פון דער פאמיליע זיך אפגעזאגט פון טראן לטובת זיין זוהן מיכאל, וואס איז איצט אלט 6 יאהר. אויפ'ן קרוין-ראט אין יאנואר 1926 י. איז בעשטימט געווארען א רעגענטען-ראט וואס בעשטעהט פון קארל'ס ברודער מיקאלאי, דעם פראוואסלאווני פאטריארך און פרעזעס פון העכסטען געריכט. דער גרויספירשט קארל האט זיך געמוזט אפזאגען פון טראן נישט נאר צוליב זיין שטורמיש לעבען, נאר (או דאס איז געווען די הויפט-סבה, די אנדערע מאטיוון זענען געווען אנ'אויסרייד) ווייל ער איז א ראדיקאל לויט זיינע אנשויאונגען. די נאציאנאל - פויערים פארטיי, די צאראניסטען האבען אפילו פערלאנגט, אז ער זאל צוריקגעשטעלט ווערען אין זיינע רעכט, אבער זיי האבען שפעטער מיט איהם איינגעריסען און זיך פון דער פאדערונג אפגעזאגט.

איצט, נאכ'ן טויט פון קעניג, ווען ס'קען קומען צו אינערליכע קאמפליקאציעס ארום דער פראגע פון דער רעגענטענשאפט, נעהמט אן די רעגירונג פון בראטיאנו די שארפסטע מיטלען, כדי נישט צו דערלאזען צו אונערווארטעטע סורפריזען מצד זיינע געגנער און צו פערהיטען דאס לאנד פון אינערליכע און אויסערליכע קאמפליקאציעס.

ב.

פאליציי בעליידיגט א רב,
ווען ער קומט בעגריסען דעם ליטווישען פרעזידענט.

קאוונע, (י.ט.א.) א גרויסע אויפרעגונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין ליטע האט ארויסגערופען פאלגענדער פאקט: מיט איניגע טעג צוריק איז דער ליטווישער פרעזידענט סמעטאנא אנגעקומען אין ליטווישען קוראר טאלאגגען.

דער ארטיגער רב כ"ק איז געקומען בעגריסען דעם פרעזידענט אין נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג. נאך דער בעגריסונג האט מען אנגעהויבען שפילען דעם ליטווישע נאציאנאלען הימן, אלס רב האט הרב כ"ק זיין הוט נישט ארונטערגענומען, ווי דאס טוען געוועהנליך אלע גייסטליכע.

צום רב איז דאן צוגעגאנגען דער ארטיגער פאליציי שעף און האט איהם ארונטערגעווארפען דעם הוט מיט געוואלד. דער הוט איז געבליבען ליגען אין בלאטע ביז נאכ'ן שפילען דעם הימן.

די ארטיגע יודישע ארגאניזאציעס האבען אויסגעדריקט דעם רב מיטגעפיהל און האבען בעשלאסען צו שיקען אנ'אנקלאגע אין אינערן - מיניסטעריום.

5,000,000 דאלאר
צו פערשטארקען דאס טראדיציאנעלע יודישקייט.

ניו-יארק, (י.ט.א.) 100 רבנים וואס האבען געענדיגט דעם יודישען פילאלאגישען סעמינאר, האבען זיך בעטייליגט אין דער 12-טער יעהרליכער קאנפערענץ פון די פעראייניגטע סינאגאגען.

די קאנפערענץ איז געעפענט געווארען דורך הרב מאקס דראב פון ניו-יארק. אין זיין רעדע האט הרב דראב פארגעלעגט צו שאפען א פאנד פון פינף מיליאן דאלאר צו פערשטארקען דאס טראדיציאנעלע יודישקייט.

21-טע יעהרליכע ציוניסטישע קאנפערענץ אין קאנאדא.

מאנטרעאל, (י. ט. א.) דעם 10-טען יולי האט זיך דא געעפענט די 21 טע יעהרליכע קאנפערענץ פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין קאנאדא, צו דער קאנפערענץ זענען געקומען אלס געסט מ. אוסישקין, לואי ליפסקי און דר. ש. לעווין.

די דורכשניטליכע ריינע הכנסה פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין קאנאדא אין פערלויף פון פערגאנגענעם יאהר האט בעטראפען העכער צעהן טויזענד דאלאר מאנאטליך. אין פערלויף פון די לעצטע מאנאטען איז די איינקונפט בעשטיגען ביז קארגע 15 טויזענד דאלאר א מאנאט.

די שפראכען-פראגע
אויף דער קאנפערענץ פון דער „הסתדרות העובדים"

ירושלים. (י.ט.א.) אויף דער קאנפערענץ פון „הסתדרות העובדים" איז פארגעקומען אנ'אינצידענט אין צוזאמענהאנג מיט דער שפראכען-פראגע.

דער לינקער פליגעל פון דער קאנפערענץ האט געפאדערט, אז די דעלעגאטען זאלען קענען ריידען פון דער טריבונע אויך אויף יודיש. נאך א ליידענשאפטליכער דיסקוסיע האט די קאנפערענץ אנגענומען דעם פארשלאג פון דער פערמאנענץ-קאמיטע, אז בענוצען זיך מיט יודיש אדער אין אנ'אנדער שפראך אויסער העברעאיש קען נאר דער, וואס וואוינט אין ארץ-ישראל וויניגער ווי צוויי יאהר און קען נאך נישט רעדען פלייסיג העברעאיש.

דער לינקער פליגעל האט פארגעלעגט א דעקלאראציע, אין וועלכער עס ווערט שארף פראטעסטירט געגען דער „פערגוואלדיגונג פון די רעכט פון יודיש דורך דער קאנפערענץ".

ארום דער יודישער רעכט-שוץ-קאנפערענץ.
דער ענטפער פון ד"ר חיים צו ה' בערל.

פאריז. (י.ט.א.) מיט א קורצע צייט צוריק האבען מיר געבראכט די ערקלערונג פון ה' בערל, ארויסגעבער פון דער צייטשריפט „פע ע דרויא", ארגאן פון „אליאנס איזראעליט" וועגען דער יודישער רעכטס-שוץ קאנפערענץ, וואס דארף פארקומען אין חודש אויגוסט אין ציריך. ה' בערל האט פערנומען א נעגאטיווע שטעלונג צו דער קאנפערענץ.

דער פרעזידענט פון יודיש-אמעריקאנער קאנגרעס ד"ר סטעפען וויז, וואס ווילט איצט אין פאריז האט אין אנ'אינטערוויאו מיט'ן פארשטעהער פון י.ט.א. פערטיידיגט די נויטווענדיגקייט פון דער יודישער רעכט-שוץ קאנפערענץ און האט שארף אנגעגריפען די שטעלונג פון ה' בערל.

די קאנפערענץ, האט געזאגט ד"ר וויז, שטעלט זיך נישט פאר א ציל צו שאפען אנ'אינטערנאציאנאלע ארגאניזאציע, זי שטרעבט אויסשליסליך צו א מעגליך ווירקזאמער פערטיידיגונג פון די רעכט פון די יודישע מינדערהייטען, וואס ווערען נישט רעספעקטירט אין פיל לענדער.

אנ'אויסערארדענטליכער צוזאמענפאהר פון „אגודת ישראל" אין דייטשלאנד.

בערלין. (י.ט.א.) דער עקזעקוטיוו-קאמיטעט פון „אגודת ישראל" אין דייטשלאנד האט צונויפגערופען אנ'אויסערגעוועהנליכען לאנד צוזאמענפאהר פון „אגודת ישראל" אין דייטשלאנד.

דער צוזאמענפאהר וועט פארקומען אין בערלין דעם 16-טען אויגוסט ה. י.

די וואנד צווישען מאן און פרוי.
די אנגעוועטיגטע פראגע פון עגונות *)
ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט"
פון בערטא מעפליצקא.

ביז איצט האב איך גערעדט וועגען מאראל פון די טעכטער און וועגען די מאהרען, וועלכע עס לאקערען אויף די אונערפאהרענע. ווי שטעהט אבער די פראגע מיט די מוטערס, מיט די עגונות, מיט די פערלאזענע פרויען. זיי אליין זענען נאך אויך יונג. און דא איז פון ריין מענשליכען שטאנדפונקט פערשטענדליך אז אויך ביי זיי זיגט אפט דער נסיון, און נישט שטענדיג קענען זיי דינען אלס מוסטער פאר זייערע טעכטער.

איך וויל דא איבערגעבען א אינטערעסאנטען פאל פון אונזער פראקטיק. א מאן, וועלכר איז בעת דער מלחמה ארויסגעפאהרען קיין אויסלאנד, האט זיך דארט בעקענט מיט א פרוי, מיט וועלכער ער האט אנגעקניפט ענגערע בעציהונגען. דער לאדזער פרויען שוץ פעראיין האט צוליב דעם געפיהרט א קארעספאנדענץ מיט דעם דארטיגען פעראיין, כדי צו פערטיידיגען די אינטערעסען פון דער פערלאזענער פרוי מיט איהרע 2 יונגע טעכטער. אין דער זעלבער צייט איז צו אונז אין ביורא געקומען א פרוי, וועלכע האט איהר מאן בעשולדיגט אין פערראט מיט דער פרוי, וועמענס קריוודע מיר האבען זיך אנגענומען. אויף אונזער פראגע, צי די געשיכטע איז אמת, האט זיך די פרוי מודה געווען, דערביי האט זי נאאיוו - ציניש ערקלערט: „אין מיין מאן? און יענע פרוי, מיט וועלכער מיין מאן לעבט? האט זי עמיצען געפרעגט, צי זי פערשאפט מיר צרות, ווען זי האט מיין מאן אוועקגערויבט?" איך פרעג נאכאמאל: איז לייכט צו זיין א זיטען-ריכטער, האבענדיג אזעלכע ארגומענטען?

זענען דען נישט פריהער אויך פארגעקומען פאלען, וועט מען פרעגען, ווען דער מאן, וועלכער האט עמיגרירט, האט נישט זעהר ערנסט גענומען זיין פאמיליע-פרייהייט, אויב ער האט געטראפען אין זיין נייעם פאטערלאנד א פרוי, וועלכע איז געשטאנען אויף א העכערער קולטור שטופע, ווי זיין פריהעריגע? ווען ער האט געטראפען אנ'אנדערע, וועלכע האט געקאנט בעסער די ווירטשאפט, וועלכע איז שטענדיג אין א גוטער שטימונג, שטענדיג שעהן און ריין אנגעטאן, קורץ, זי איז גאר אנ'אנדערע, ווי יענע אויסגעמוטשעטע, דארע, פרויערינגע פרוי, וועלכע טראגט שטענדיג אויף דער האנד א קליין קינד און וועלכע האט שוין פון לאנג פערגעסען, ווי אזוי מען לאכט? ס'איז דעריבער פערשטענדליך, פארוואס דער מאן וועלכער איז אין אויסלאנד אויסגעפיינערט געווארען, פערגעסט שנעל אין זיין פרוי, וועלכע איז פערבליבען אין דער היים. אבער דעמאלט האט די פרוי געהאט א גוט מיטעל אין דער האנד: זי האט געקאנט פערזענליך דעם מאן דערמאנען וועגען זיינע מאראלישע פליכטען—דער אויסלענדישער פאס איז נישט געווען אזוי נויטווענדיג, ווייל פאר א פאר רובעל האט זי געקאנט אריבער די גרעניץ אונלעגאל און אין אויסלאנד האט קיינער אויף קיין פאס נישט געפרעגט. די רייזע-קאסטען זענען אויך נישט געווען אזוי גרויס.

איצט האט זיך דאס אלעס געענדערט. אפילו אין דעם פאל, ווען דער מאן וויל אריבערנעהמען זיין פרוי צו זיך קיין אויסלאנד, טרעפען זיי אן אויף געוואלדיגע שוועריגקייטען — די קוואטע, ווען מען וויל פאהרען קיין אמעריקא, אדער די וויזע, ווען מען וויל פאהרען אנדערשוואו.

געוויס, האט יעדעס לאנד דאס רעכט צו פערמאכען זיינע טויערען פאר אונגעוואונשענע געסט. דאך וואלט געווען א גרויסער יושר, ווען די רעגירונג פון די פעראייניגטע שטאטען וואלטען אין פערשידענע פאלען געמאכט אויסנאהמען פון דער קוואטע-געזעץ. פאר א פרוי, וועלכע האט א בעשייניגונג פון א פרויען-שוץ-פעראיין אז זי פאהרט צו פאדערען איהרע רעכט בון איהר מאן, דארף קיין רייזע - שוועריגקייטען נישט געמאכט ווערען.

וועגען דער היילזאמער ווירקונג פון ווידערזעהען זיך פון א מאן מיט א ווייב וועל איך ברענגען צוויי ביישפילען:

אין לאדז האט געוואוינט א פרוי, וועלכע האט זיך דערוואוסט, אז איהר מאן, וועלכער איז געווען דעמאלט אין תל-אביב האט זיך „פערליבט" אין אנ'דערער. זי האט זיך געווענדט צום פרויען-שוץ-פעראיין. דער פעראיין האט איהר מיטגעהאלפען צו בעקומען א פאס און א וויזע קיין פאלעסטינע. די פרוי האט זיך בעגעגענט מיט'ן מאן, דאס פארפאלק האט זיך אדורכגערעדט און געמאכט שלום. די נייע „כלה" האט ער אוועקגעווארפען.

דער פעראיין האט בעקומען א דאנק-בריף פון דער פרוי מיט'ן מאן.

אנ'ענליכער פאל איז פארגעקומען מיט א מאן אין פאריז. מען האט זיך בעמיהט ביים פראנצויזישען קאנסול די פרוי אדורכלאזען קיין פראנקרייך נאך א נס. דאס פארפאלק האט נאכ'ן פערזענליכען דורכרעדען זיך איבערגעבעטען.

די צוויי פרויען פון די 183 פערלאזענע פרויען, וואס פיגורירען אין אונזערע ליסטעס זענען די איינציגע, וועלכע עס איז געלונגען אדורכצוברעכען די כינעזישע וואנד פון די איינרייזע-וויזעס, וואס וועלען אבער מאכען די איבערגעבליבענע 181, וועלכע קענען זייערע מענער נישט דערגרייכען? עס בלייבט זיי נאר איין אויסוועג: געריכטליך ארויסטרעטען געגען זייערע מענער דער וועג איז אבער א זעהר שווערער, עס זענען דערביי פערהאן אזוי פיל פארמאליטעטען ביים איבערגעבען די פאלמאכטען קיין אויסלאנד און א חוץ דעם: ווער וועט בעצאהלען דעם אדוואקאט?

עס העלפען אפט אין דער הינזיכט די פרויען שוץ פעראיינען אין לאנדאן און אמעריקא, דאך האט דאס שפריכווארט: „דער אפוועזענדער איז שטענדיג שולדיג" אויך דא גילטיג.

איך רעזומיר: וואס ערווארטען מיר, יודישע פרויען, אין פוילען פון דער לאנדאנער קאנפערענץ געגען פרויען האנדעל?

1) רעגיסטרירונג פון די „שטילע חופות" אויף א משך פון 25 יאהר.

2) ערלייכטערען די איינרייזע-בעדינגונגען פאר די פרויען, וועלכע זענען דורך זייערע מענער, פערלאזט געווארען.

3) אינטערנאציאנאלע יורידישע הילף

די יודישע אינטערנאציאנאלע קאנפערענץ צו בעקעמפען דעם פרויען-האנדעל, וועלכע איז פארגעקומען אין לאנדאן מיט 7 יאהר צוריק, האט זיך דעמאלט, פערנומען מיט דער לאגע פון די אומגליקליכע פרויען פון מזרח-אייראפע. וואלט נישט אויסגעבראכען די מלחמה, וואלט זיך דורך דער צייט די לאגע א סך פערבעסערט. וואלט די איצטיגע קאנפערענץ גאר געלייגט דעם וועג פאר די וואונשען, וועלכע זענען ארויסגעטראגען געווארען אויף דער לעצטער קאנפערענץ, וואלט שוין אין א סך אויסגעטון געווארען.

*) זעה דעם ארטיקעל „דער פרויען-האנדעל ביי יודען" — „נייער פאלקסבלאט" נ. 163.

די דעמאקראטיע אין פוילען האט זיך אויף וועמען צו שטיצען?

פון דעפ. דר. י. ראזענבלאט.

דער שטאַרקסטער פאַקטאָר אין לעבען איז די צופּאַסונג און די פעהיגקייט זיך צוצוגעוואוינען צו פערשידענע עקזיסטירענדע פערהעלטנישען. דאָס, וואָס שיינט אין אָנהויב שרעקליך און אוממעגליך, הערט מיט דער צייט אויף צו וואונדערן און ווערט אַ נאַטירליכע זאַך.

ווען מ'בעטראַכט גאַנץ אָביעקטיוו די יודישע לאַגע אין פוילען, מוז מען מודה זיין, אַז אין גרויסען און אין גאַנצען האָט זיך אין משך פון די 8 יאָהר באַרנישט געענדערט; געענדערט האָבען זיך אפשר די פאָרמען פון די בעציהונגען צו יודען, אָבער דער אינהאַלט איז געבליבען דער זעלבער, און ווען מ'הערט אָפּט בעהויפּטען, אַז ס'איז אין דער בעציהונג פאָרגעקומען אַ בעסערונג, מוז מען דאָס פערעכענען אויפ'ן חשבון פון דער מאַכט פון דער געוואוינהייט און פון דער צופּאַסונגס-פעהיגקייט פונ'ם מענשען צו אַלע מעגליכע לעבענס-בעדינגונגען. דערפאַר הייסט דער מענש אַ געוואוינהייטס חיה, ווייל נאָרמאַל קען יעדע חיה לעבען נאָר אין בעשטימטע, פאַר איהר ספּעציפישע, בעדינגונגען. דער מענש אָבער בעזיצט די פעהיגקייט צו פערדייען אַזעלכע זאַכען, וואָס זענען אין אָנהויב פאַר איהם שעדליך און אפילו לעבענס-געפעהרליך.

ס'האָט נישט קיין ציל אויסצורעכענען די לאַנגע רשימה פון אַנאָמאַליעס, צו וועלכע מיר האָבען זיך צוגעוואוינט, אַזוי שטאַרק צוגעוואוינט, אַז מיר האָבען זיי שוין אויפגעהערט צו בעמערקען, אויף יעדען שריט און טריט זעהען זיי פערהאַנען. ווען מען פערטיפט זיך אין די בעטראַכטונגען און מ'וויל אויסגעפינען די סבות, צוליב וועלכע דאָס יודישע פּראָבלעם ריהרט זיך נישט פון אָרט, מוז מען אַנאַליזירען דעם כאַראַקטער פון די פוילישע פּאָליטישע פּאַרטייען.

ס'איז נישטאָ אין פוילען קיין איינציגע גרופּירונג, וואָס אויף איהר שילד זאָל נישט שטעהן אויפגעשריבען דאָס הויכע וואָרט דעמאָקראַטיזם. אפילו די רעאַקציאָנערסטע פּאַרטיי, די ענדעקעס רופען זיך אָן — „דעמאָקראַטען", און טראָץ דעם קען מען מיט דער גאַנצער בעשטימטקייט קאָנסטאַטירען, אַז אין פוילען איז נישטאָ קיין דעמאָקראַטיע, קיין עכטע דעמאָקראַטיע אין דעם טראַדיציאָנעלען מערב-אייראָפּעאישען זין פון וואָרט.

דער דאָזיגער איינענטימליכער אומשטאַנד טרעט אַרויס ביי יעדער געלעגענהייט און הום געוויסע לינקע ריכטונגען האַלטען זיך פאַר פערטרעטער פון דעמאָקראַטישע פּרינציפּען, קען מען רוהיג זאָגען, אַז זיי האָבען נישט מיט די דאָזיגע פּרינציפּען קיין שום געמיינזאַמעס. ס'איז אויך מעגליך, אַז זיי האָבען אַ גאַנץ אַנדערען בעגריף וועגען אינהאַלט פונ'ם וואָרט, ווי ס האָט די איבריגע וועלט.

נעהמען מיר, למשל, די פוילישע סאָציאַליסטישע פּאַרטיי. מ'הערט זעהר אָפט, אַז זי שטעלט אַריין אין איהר פּראָגראַם גאַנץ שעהנע פרייהייטליכע פונקטען. מ'הערט אויך אָפט, ווי די פערטרעטער פון דער דאָזיגער גרופּירונג פּראָקלאַמירען די עלעמענטאַרסטע דעמאָקראַטישע פּרינציפּען אָדער קוים קומט מען אָן צו אַ מאָמענט, ווען די הויכע לאָזונגען דאַרפען אָנגעווענדעט ווערען בנוגע די יודען, דאַן פערשווינדען די דאָזיגע פּרינציפּען ווי אַ זייפענבלאָז. דער קאַרדינאַלער שטאַנדפונקט, וועלכען דער דורכשניט פּאָלאַק נעמט אָן איז דער, אַז פוילען, די מלוכה אַלס פוילישע לאַנד, מוז רעגירט ווערען פון פּאָלאַקען גופא, אַז די פרעמדשטאַמיגע האָבען נישט קיין רעכט זיך אַריינצומישען אין אַלע פראַגען, וואָס זענען וויכטיג פאַר'ן לאַנד.

אויף אַזאַ אופן איז ענטשטאַנען די קאָנצעפּציע פון אַ ריין פוילישער מערהייט. די דאָזיגע מיינונג איז אַזוי טיף איינגעוואָרצעלט אין פוילען, אַז זי ווערט בעטראַכט אַלס אַ זעלבסט-פערשטענדליכע אַקסיאָמע. אין פּאַרלאַמענט, אין שטאָט-ראַט געניגט נישט אַז דער אויספיהרענדער אָרגאַן קען זיך שטיצען אויף אַ געוויסער צאָהל מערהייט פון שטימען, מ'אונטערזוכט גאַנץ גרינדליך, צי די דאָזיגע מערהייט בעשטעהט פון ריין-פוילישע עלעמענטען און יעדע רעגירונג, וואָס בעזיצט נישט אַזאַ אַרט מערהייט, פיהלט זיך נישט וואויל: זי לאָזט אַראָפּ די אויגען ווי אַ יונג פערשעהמט מיידעל און זי ווערט רויט, ווען מ'דערמאָנט דעם דאָזיגען פאַקט. דאָס איז אַ ספּעציפישע פוילישע קראַנקהייט וואָס מ'בעטראַכט די נישט פוילישע עלעמענטען, בפרט די יודען, פאַר אַ נישט רעגירונגס-פעהיגען עלעמענט.

אינ'ם פאַר מלחמה'דיגען פּרייסען האָט מען די סאָציאַל-דעמאָקראַטען אין אָפיציעלע קרייזען אָנגערופען „נישט-רעגירונגס-פעהיגע עלעמענטען". און קיין שום פּרייסישער קאַבינעט האָט נישט געהאַט דעם מוט זיך צו שטיצען אויף אַ מערהייט, אין וועלכער ס'זאָלען זיך בעטייליגען די סאָציאַליסטען. די אַזוי גערופענע לינקע פוילישע דעמאָקראַטען פון דעם סאָרט ווי די פ.פ.ס. האָבען נישט איינמאָל פּראָטעסטירט געגען אַזאַ אַרט קאָנצעפּציע, זיי פלעגען זי מאַכען אַלס פאָרוואורף די געגנער פון רעכטען צד, און מ'האָט אָפּט געמוזט אינטערדריקען דאָס לאַכען, ווען מ'האָט געזעהען מיט וואָסער אייפער די פוילישע סאָציאַליסטען פלעגען בעווייזען ווי שעדליך ס'איז פאַר דער מלוכה אַזאַ אַרט וועלט-אַנשויאונג, און ווי שטאַרק די מלוכה ווערט דורכדעם קאָמפּראָמיטירט אין די אויגען פון דער אויסען-וועלט.

די אירוניע פון שיקזאַל האָט אין דער לעצטער צייט געגעבען אונזערע דעמאָקראַטען די מעגליכקייט צו בעווייזען די אויפריכטיגקייט פון דעם, וואָס זיי פּראָקלאַמירען. די ווירקליכקייט איז געווען שטאַרק קאָמפּראָמיטירענד און די דעמאָקראַטען זענען ביים עקזאַמען פון דעמאָקראַטיזם גרונדליך דורכגעפאַלען.

אין וואַרשאַווער שטאָדט-ראַט האָט מען זיך פאַראייניגט מיט די ענדעקעס, כדי נישט אַדורכצולאָזען אַ יודישען וויצע-פּרעזידענט אין מאַגיסטראַט, און דאָ טרעט טאַקי אַרויס דער איינגעוואָרצעלטער אָפּשוי צום יוד: עפּיס אַ יוד אַ וויצע-פּרעזידענט פון דער הויפּטשטאָט אין פוילען; ס'קלינגט נישט שעהן! אינ'ם ענטשיידענדען מאָמענט איז פּלוצלינג פערשוואונדען דער סאָציאַליזם, אַזוי ווי עטער פון אַן אָפּענער פלאַש, און ס'איז געבליבען די וועלט-אַנשויאונג פונ'ם דורכשניטס-פּאָלאַק. אין ווילנע האָבען די פ.פ.ס. פאָרגעוואָרפען דעם פריהערדיגען מאַגיסטראַט אַ גרויסען חטא — פאַרוואָס ער האָט געגעבען סובסידיעס יודישע שולען און דערביי האָבען זיי געהאַט די נאַיוויטעט צו פאָדערן, אַז די יודען זאָלען שטימען פאַר זייער קאַנדידאַט אויף שטאָט-פּרעזידענט.

נאָך פּיקאַנטער איז געווען די סיטואַציע אין סיים. שוין מיט עטליכע וואָכען צוריק האָבען זיך די פערטרעטער פון פ.פ.ס. בעטייליגט אין אַ בעראַטונג פון די ריין פוילישע פּאַרטייען, וועלכע איז פאָרגעקומען ביים סיים מאַרשאַלק ראַטאַי און צו וועלכער יודען זענען נישט געוואָרען איינגעלאַדען. ערשט מיט אַ פּאָר טאָג צוריק איז ווידער פאָרגעקומען אַ ריין-פוילישע בעראַטונג וועגען אַ געמיינזאַמער אַקציע בנוגע דער רעגירונג. און די פוילישע סאָציאַליסטען האָבען געמוזט אויסהערען אַ שטראָף-לעקציע מצד די פויערים, פאַרוואָס די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען ווערען נישט צוגעצויגען צו אַזעלכע קאָנפערענצען. דאָס צווייטיגע שפּיל ווערט געפיהרט אויף דער גאַנצער ליניע. איינער פון די וויכטיגסטע פיהרער ביי די פוילישע סאָציאַליסטען זיצט אינ'ם היינטיגען קאַבינעט און אין דער זעלבער צייט דעמאָנסטרירט די פּאַרטיי איהר אָפּאָזיציאָנעלע שטעלונג צו דער רעגירונג און צו פּילסודסקי'ן.

ווען מ'זעהט די דיפערענץ פון ווערטער און מעשים, הערט מען זיך אויף צו וואונדערן, פאַרוואָס מ'רעכענט זיך זעהר ווייניג מיט די מיינונגען פון דער דאָזיגע פּאַרטיי. די פאָרם ווי אַזוי די לעצטע סיים-סעסיע איז געשלאָסען געוואָרען, בעווייזט דייטליך ווי שטאַרק ס'איז געזונקען דער אויטאָריטעט פון די פּאַרטייען. מ'קען זיך ווירקליך נישט חידוש'ן וואָס די מאַסגעבענדע פאַקטאָרען בעציהען זיך מיט אַ גרינגשעצונג צום פּאַרלאַמענט, ווען זיי זעהען, ווי ווייט ס'איז פערלאָכט געוואָרען אפילו די ריכטונג, צו וועלכער זיי אַליין האָבען אַמאָל געהערט; ווי אָפּאָרטוניסטיש געשטימט ס'זענען גרופּען, די דאָזיגע וואָס האָבען אַמאָל בקול רם אָנגעזאָגט זייער קאַמף פאַר גערעכטיגקייט און פרייהייט; ווי קליין-קרעמעריש ס'איז געוואָרען דער גייסט ביי די עלימענטען, וואָס האָבען אויף זייער פאַהן אָנגעשריבען די הויכע דעמאָקראַטישע לאָזונגען.

די טאַקטיק דווקא פון די פוילישע סאָציאַליסטען איז די בעסטע אילוסטראַציע ווי אַזוי איזאָלירט מיר שטעהען אין פוילען און ווי ווייניג מיר האָבען צו רעכענען אויף דער אונטערשטיצונג מצד די פוילישע גרופּען. עד היום זענען נאָך נישט בעזייטיגט געוואָרען אין דער פוילישער רעפּובליק אַ גאַנצע ריי בעגרענצונגען, וועלכע דער צאַרישער רעזשים האָט בנוגע די יודען איינגעפיהרט; אָבער פוילענס קאָנסטיטוציע איז אַ ריין-דעמאָקראַטישע און איהר שטעהט געשריבען, אַז אַלע איינוואוינער געניסען פון גלייכע רעכט.

די קאָנסטאַטירונג פון דער דאָזיגער איזאָלירטקייט איז וויכטיג, זעהר וויכטיג, כדי איבערצייגען די שוואַנקענדע קרייזען פון דער אגודה א. אגד., אַז אונזער פּאָליטישער וועג געפינט זיך אויף דער ליניע פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, ווייל די „ריין-פוילישע קאָנצעפּציע" לעבט נאָך שטאַרק אינ'ם בעוואוסטזיין פונ'ם פוילישען פאָלק.

אין ווינען.

(פעליעטאָ-ניכטיש).

פון א. שאַרפּצינגעל

קום איך דאָס איצט פון ווין, גיט מיר אָפּ אַ שלום עליכם.

— עליכם שלום.

איך האָב אייך געבראַכט, פון ווינען, זעהר פיל נייעס.

אַ רעוואָלוציע איז דאָך געווען אין ווינען. איך האָב אַליין בייגעוואוינט די רעוואָלוציע. איך זאָג אייך, שוין איינמאָל אַ רעוואָלוציע. איך האָב אין אַלע מיינע לעבענסטעג געלעכצט צו זעהן אַ רעוואָלוציע און נישט געהאַט קיין געלעגענהייט.

איז שוין אין וואַרשע אַנימעלט געווען אַ שפּיקעל מאַי-רעוואָלוציע, בין איך גראָד געזעסען אין לאָדז. איצט אָבער, בין איך גראָד געווען ביי דער סאַמער שיסעל פון דער רעוואָלוציע פּמעט אָנגעטאַפּט מיט דער האַנד די רעוואָלוציע.

איך האָב געשטראַהלט פון גליק. איך, שאַרפּצינגעל, זעה אַ רעוואָלוציע.

ביז איצט פלעג איך לעזען אין די ביכער וועגען רעוואָלוציעס אין דעם, אָדער אין יענעם לאַנד און איך האָב געגלויבט אַלץ, וואָס די ביכער דערצעהלען.

נאָך ווין, האָב איך בעשלאָסען נישט מעהר צו לעזען אין די ביכער וועגען רעוואָלוציעס. ווי נאָר עס חבט זיך מאַכען ערגיץ אַ רעוואָלוציע, פליה איך אַהין זעהן, צוקוקען און זיך איבערצייגען מיט די אייגענע אויגען.

איי, איז דאָס געווען אַ רעוואָלוציע אין ווינען! ווער עס האָט דאָס נישט געזעהן, איז נאָר קיין פּאָליטיקאַנט נישט. נישט אומזיסט איז ווינען דאָס וויכטיגלע פון דער אָפּערעטע. אַנ'אמת אָפּערעטישע רעוואָלוציע. נאָר אָהן מוזיק.

דאָס האָט ווינען געשאַפען אַ נייע ריכטונג אין דער אָפּערעטע. אַ מוזיק-לאָזע אָפּערעטע. דער שניט פון אינהאַלט איז אָבער דער זעלבער ווי אין די אַלטע אָפּערעטען:

עס ענטוויקעלט זיך אַ קאָנפליקט צווישען צוויי צדדים. דער קאָנפליקט וואַקסט, וואָס אַמאָל שטאַרקער, ביז עס ברעכט אויס אַ שטורם, אַ געוואַלדיגער שטורם; עס שטורמט זיך אַזוי לאַנג, ביז — עס בלייבט ביים אַלטען.

די קריגערישע צדדים דערלאַנגען זיך די הענד, צוקישען זיך און מען כאַפּט צוזאַמען אַ טענצעל.

שפּיצערישער אָפּערעטען-אינהאַלט.

די נייע ווינער אָפּערעטע הייסט: „די רעוואָלוציע אין ווינען" איך האָב אַליין געזעהן די פּרעמיערע..

נישט מעהר, וואָס פאַר'ן צושויער איז דאָס שפּיל געווען אַ ביסעל געפעהרליך. איך, אַלס צושויער, האָב געקענט בעצאָהלען מיט רסוק אברים.

אַ ביסעל אַ צופיעלדער פּרייז פאַר אַ טעאַטער-בילעט... איך קען מיר פערגינען עס זאָל מיך קאָסטען בילינער.

איך האָב אַ נבע צו זיצען, ביי אַ פאָטשעלונג, וואָס געהערט צו דער סצענע. אין ווין אָבער, האָב איך מיך געהאַלטען וואָס ווייטער. וואָרום איך האָב איינגעזעהן, אַז עס וועט זיין פאַר מיר געזונטער זיך צו האַלטען ווייט, ווייט פון דער סצענע...

ווי איהר זעהט, בין איך אָבער אַרויס פון דאָרט מיט גאַנצע ביינער. מיט מיר איז געשעהן אַ גליק. וואָס איך בין נישט דער „פּאַלאַץ פון גערעכטיגקייט". אַנדערש וואָלט שוין פון מיר קיין זכר נישט געווען...

די גערעכטיגקייט האָט געביך געהאַט אין ווינען אַ מיאוס'ען סוף: פערברענט אויף קויל!

איצט רויכערט אין ווינען אַ פערברענטע גערעכטיגקייט.

בין איך מיר אַזוי געשטאַנען (מיט הונדערטער מיילען פון דערווייטענס) און זיך צוגעקוקט ווי עס פלאַקערט די גערעכטיגקייט, ווי דאָס פייער האָט געקנאַקט און געפלאַמט אין „גערעכטיגקייט פּאַלאַץ" און עס איז מיך בעפאַלען אַ גרויסער חשק — צו שרייבען אַ פעליעטאָן.

נאָר גנה שטעל זיך אַוועק שרייבען, אַז עס פלאַמט אַ רעוואָלוציע, טאַקי ממש אַ רעוואָלוציע.

איך בין שוין שיער נישט אַליין פערכאַפּט געוואָרען פון די רעוואָלוציע-כוואַליעס.

עס האָט געראָוואָלוציאָוועט, אַז עס איז אַזש געגאַנגען פּרויך. פּרויך פון רויכענלאַנד.

איך בין מיר אַזוי געשטאַנען און צוגעקוקט ווי די רעוואָלוציע רויכערט זיך אויס.

אָוועק מיט'ן רויך. מיט'ן ווינער רויך, מיט'ן ווינער לייכטזיניגען שאַמפּיגען און אָפּערעטישען רויך.

יאָ, זאָל מען נישט פערגעסען דאָס שיסען. מען האָט געשאָסען אויך. אַ רעוואָלוציע אָהן שיסען, קען דאָך נישט געמאָלט זיין, עס קען געמאָלט זיין אַ רעוואָלוציע גלאַט - אַזוי, אין דער וועלט-אַריין, אַ רעוואָלוציע לשם רעוואָלוציע; מען דאַרף אַמאָל רעוואָלוציאָנירן אויך. אָבער אַ רעוואָלוציע אָהן אַ ביסעל שיסעכץ, קען נישט האָבען קיין טעם. דאָס שיסען בעטעמ'ט די רעוואָלוציע.

די ווינער רעוואָלוציאָנערען האָבען ליב געטעמ'סקייט, האָבען זיי זייער רעוואָלוציע פערבראָקט מיט שיסעכץ, איז טאַקע געווען אַ פערבראָקטע שיסעריי.

אין לוסטיגען ווין, איז געווען אַ לוסטיגע שיסעריי. פון גרויס לוסטיגקייט האָבען זיך די רעוואָלוציאָנערען דערשראָקען פאַר דער לוסטיגער רעוואָלוציע און אָוועקגעלעגט די כלים — אויס רעוואָלוציע!

די רעוואָלוציע איז פערזינקען אין דער לוסטיגקייט אַריין.

איך שפּאַציר מיר אַזוי איבער די פּאָר נישט-רעוואָלוציאָניזירטע גאַסען פון ווין און שפּויס זיך אָן אויף אַ פערבלאָנדזשעטען ווינער רעוואָלוציאָנער. איך קוק זיך אין איהם גוט איין. ער איז בעוואָפענט פון קאָפּ ביז די פיס מיט רעוואָלוציע.

— זאָגען זי מיר נאָר, ליבער רעוואָלוציאָנער—ווענד איך זיך צו איהם

— זי מאַכען טאַקי אַ רעוואָלוציע?

— יאָ — ענטפערט ער פעסט און זיכער.

— זאָגען זי מיר נאָר, איך בעט איהן — שטעה איך צו צו איהם — וואָס ווילען זי דען מאַכען מיט דער דאָזיגער רעוואָלוציע?

— איך וויל גאָר נישט מאַכען — ענטפערט ער געלאַסען — איך וויל נאָר אויספיהרען די רעוואָלוציע.

— סטייטש — קען איך נישט איינבייסען — אויספיהרען רעוואָלוציע?

— איך האָב נישט קיין צייט — כאַפּט ער זיך פלוצים אַוועק פון מיר — איך מוז דאָך לויפען צו דער רעוואָלוציע, עס ברענט דאָך די רעוואָלוציע ערגיץ דאָרט וואו.

און ער איז טאַקי ענטלאָפען געוואָרען פון מיר.

געה איך ווייטער, טרעף איך אַ צווייטען רעוואָלוציאָנער. שטעל איהם אָפּ און דערלאַנג איהם די זעלבע פראַגע.

ענטפערט ער מיר אויך דאָס זעלבע און איילט זיך אויך צו דער ברענענדער רעוואָלוציע.

עס האָט זיך מיר באַין אופן נישט איינגעגעבען צו פערהאַלטען אויף אַ ביסעל לענגער אַזאַ פערברענטען רעוואָלוציאָנער און זיך מיט איהם בריים פענאַנדערצושמועסען.

אַז זיי האָבען קיין צייט נישט געהאַט, איז דאָך נישט שייך צו זאָגען.

בין איך מיר ווייטער געגאַנגען ביז איך האָב אָנגעטראָפען די רעוואָלוציע אַליין, שפּאַצירענדיג ערגיץ אין אַ הינטער געסעל.

— וואָס טיסטו גאָר דאָ? — פרעג איך די רעוואָלוציע — דאַרפסט דאָך גאָר זיין דאָרט, וואו מען שיסט און עס פלאַקערט, וואָס טיסטו אין אַ הינטער געסעל?

— מען פערטרייבט מיך אָהער — האָט די רעוואָלוציע קוים גערעדט.

— ווער טרייבט דיך אין די הינטער געסלעך? האָב איך געשפּוינט.

— די רעוואָלוציאָנערען — האָט זיך די רעוואָלוציע בעקלאָגט.

— אַזוי גאָר?

— יאָ, יאָ, מיין ליבער שאַרפּצינגעל, אַזוי זעה איך אויס! מען פערטרייבט מיך אין די הינטער געסלעך. — האָט די רעוואָלוציע געקלאָגט — מיט די ביקסען אין די הענד, פערטרייבען די ווינער רעוואָלוציאָנערען מיך, די רעוואָלוציע, אין די הינטער געסלעך אַריין.

איך האָב שוין מעהר נישט געפרעגט נאָר געטראַכט ביי זיך:

אָפּערעטקע, ווינער אָפּערעטקע. .

ערדציטערנישען אין ארץ-ישראל.

(היסטארישע נאטיץ)

פון ישכר שווארץ.

וועגען די סבות, וואס רופען ארויס ערדציטערנישען אין כמעט אלע ערד-טיילען פון דער וועלט, זענען פון די גרעסטע געלעהרטע פון קדמונים אן ביז די לעצטע יאהרען ארויסגעזאגט געווארען פארשידענע חקירות און היפאטעזען.

ווי באוואוסט, האט די ערדציטערניש נישט אומעטום דעם זעלבען כאראקטער און אויך נישט די זעלבע פאלגען. מאנכעסמאל האט זי גאנץ לייכטע פארמען, מ'דערהערט פלוצלונג אונטער-ערדישע אויפשטויסונגען, אנ'איינערליכען שטארקען גערויש, עס געהט אבער אריבער בשלום און די איינוואוינער פון יענער געגענד קומען אב מיט דער בלויסער שרעק.

נישט זעלטען קומען אבער נאך צו הפטיגע איגערליכע שטויסען, שרעקליכע ציטערונגען, אויבערשטע אויפרייסונגען פון דער ערדפלעכע בעגלייט מיט שטורמישע גאטור-ערשיינונגען, שלאנג-רעגענס, וואלקענבריכען, דונערן און בליצען און אויך שטאקפינסטערניש, אזוי אז זיי מאכען מורא'דיגע חרבונות. גאנצע שטחים, גאנצע שטעדט און דערפער ווערען אין א פאר מינוט גאנץ אפגעמעקט פון אונזער ערדקוגעל. טויזענדער מענשען פערלירען זייער האב און גוטס מיט זייער לעבען צוזאמען.

לויט דער מיינונג פון די געלעהרטע ליידט אויך א"י פון ערדציטערניש, ווייל אין איהר הערשט א שטארקע וואולקאנישע נאטור פון אייביג אן, א בעוויז דאצו איז, וואס אין די אלטע צייטען נאך איז ענטשטאנען דאס טויטע מעער (ים המלח) און די ענדערונג פון ים כנוסר (ים כנרת) בעווייזט, אז די ערדציטערניש איז דארט נישט קיין זעלטענער גאסט.

דאך קענען מיר מיט פרייד בעמערקען, אז אין פערגלייך צו די חרבונות, וואס די ערדציטערניש מאכט אן אין אנדערע מדינות, און אפילו אין אזיען גופא, אין די שכנה'דיגע מדינות (למשל קליינאזיען) בעהאנדעלט זי אונזער לאנד מיט גרוים רחמים.

וואס געפינען מיר אין אונזער ליטעראטור וועגען ערדציטערנישען אין ארץ ישראל?

שוין אין תנ"ך געפינען מיר בעווייזען, אז אין ארץ ישראל זענען פארגעקומען א סך ערדציטערנישען. (ביבליש — „רעש" און תלמודיש „זועות") איניגע שטעלען וועלען מיר דא פערצייכענען: (זעה נאך חבקוק א. ה. נחום א. ה.) דער „פי הארץ" וואס איז בעשאפען געווארען ערב שבת בין השמשות האט חוץ קרח'ן שפעטער טויזענדער מענשען פערשלונגען אין בן-הדד צייטען, למשל, (מלאכים א', כ.) ביז 27,000 נפשות.

דער נביא עמוס, וואס האט צוויי יאהר נאך פאר די טרויריגע געשעהעניש („שנתים לפני הרעש") דעם פאלק און מלך עוזיה געווארענט פאר דעם אומגליק, האט מיט צארן געשילדערט דאס גרויסע אומגליק, „אזוי זאגט גאט די ווינטער-געביידעס און די זומער-וואהנונגען וועל איך צערשטערן, די פאלאצען און געוועהנליכע הייזער וועלען פערניכטעט ווערען (עמוס ג', ט"ו) „דאס גרויסע הויז וועט ווערען צערשטיקעלט און דאס קליינע-שפילטערס, (דארט, ו' יא פסוק והכיתי בית החרף על בית הקיץ ואבדו בתי השן וספו בתים רבים נאום ה'. כי הנה ה' מצוה! והכה הבית הגדול רסיסים והבית הקטן בקעים).

אויף די טרויעריגע פאלגען, וואס די ערד-ציטערניש וועט האבען זאגט ישעי' הנביא (כ"ד י ח): די גרונדשטיינער פון דער ערד וועלען א ציטער געבען און צושמעטערט ווערען, ווי א קארטען - הויז (וירעשו מוסדי-ארץ... והתנודדה כמלונה).

אזעלכע שטעלען געפינען מיר נאך אין זכריה י"ד, ה. ווי ער שטעלט פאר

דאס שרעקליכע בילד און ווארנט זיך צו דערמאנען אין דער ערד-ציטערניש, וואס איז געווען אין די טעג פון עוזיה. נסתם גיא הרי וכו' כאשר נסתם מפני הרעש בימי עוזיה מלך יהודה...

ווי מיר זעהן, איז די דאזיגע ערד-ציטערניש געווארען שפעטער א שרעקענס-בילד פאר אלע. יוסף פלאוויוס שילדערט אויך די זעלבע ערד-ציטערניש, ווי אין דאך פון בית המקדש איז געווארען לעכער, א האלבער בארג ביי ירושלים אויף מערב-זייט האט זיך אפגעריסען און אראפגעקאלערט און פערשטאפט אלע קוואלען און פערשיט אלע וויינגערטען פון קעניג.

אויך אין אבות דר' נתן פ"ט ווערט איבערגעגעבען דער פאקט, אז פון דער ערד-ציטערניש אין א"י, אין עוזיה'ס צייטען איז דאס בית המקדש כמעט אינגאנצען צושטערט געווארען.

קיין גענויע פערצייכעניש פון אלע ערד-ציטערנישען וואס האבען געשעהען אין פערשידענע צייטען אין א"י-ישראל האבען מיר נישט. (אין יאהר 1837 איז געווען אנ'ערד-ציטער-

נישן בלויז אין גליל, א יודישער ישוב איז נאך דארט נישט געווען).

אין יוסיפען בעשרייבט דער דער-מאנטער יוסעפוס די ערד-ציטערניש אין א"י אין דער צייט פון הורדוס'ן, ווען ער האט געפיהרט די גרויסע מלחמה מיט די אראבער. ער נאטירט, אז אויסער הייזער אהן א צאהל, וואס זענען צו-שמעטערט געווארען און גרויסע שא-דענס אין פערמעגען, זענען אויך איבער 10.000 מענשען אומגעקומען. דאס מי-ליטער האט נישט געליטען — שרייבט ער — ווייל זיי זענען גראד געווען אויף די שלאכט - פעלדער און דארט האט נישט געשאדט. נאר די אנשי חיל

האבען זיך שטארק געשראקען, אז דאס זאל נישט זיין א שלעכטער סימן פון הימעל, אז זיי וועלען די מלחמה פער-שפילען.

הורדוס האט מורא געהאט, אז דורך דעם אומגליק, וואס האט געטראפען א סך פון די פאמיליען-מיטגלידער פון די זעלנער וועלען זיי דעם מוט פער-לירען און נישט קענען פיהרען די שלאכ-טען געגען שונא ווי ס'געהער צו זיין. ער האט פאר זיי דעריבער געהאלטען אנ'אויפמונטערנדע רעדע און ריכטיג ערקלערט, אז דאס איז א נאטור-ער-שיינונג, אבער נישט קיין שלעכטער אייכען. די רעדע זיינע האט געהאט א גרויסע ווירקונג און די מלחמה הא-בען זיי טאקי געוואונען און דער שונא האט געליטען א מפלה.

צום סוף וועל איך דערמאנען אנ'-ערד-ציטערניש, וואס הגם זי איז נישט געווען אין ארץ-ישראל, נאר זי האט א סמיכת הפרשיות. נעמליך, אין די בע-ריכטען פון דער לעצטער ערדציטער-ניש אין א"י, האט די טעלעגראמען-אגענטור פערציכנט, אז קיין איינציגער יוד איז נישט אומגעקומען. וועגען אזא עהנליכען פאקט עראיגנערט די ערד-ציטערניש אין פערארא אין יאהר 1570

וואס האט אנגעמאכט גרויסע חורבות און יודען האט נישט געשאדט.

(ר' עזריה די ראסי האט בעשריבען די דאזיגע ערד-ציטערניש אין זיין „קול אלהים" — אויך די מיינונגען וועגען ערד-ציטערניש פון די גריכישע פילא-זאפען און חכמי התלמוד והזהר.)

ר' יוסף כהן רופא אין זיין היסטא-ריש בוך „עמק הבכא" גיט א בעריכט פון דער פעראַרער קאטאסטראפע און ברענגט א פאקט, אז דער פויפסט האט געשריבען צו דעם דוכוס פון פעראַרא אז ער איז זיכער, דאס אין דעם אומ-גליק זענען שולדיג די יודען, נאר דורך זייערע זינד און ווידער-שפעניקייט האט זיך גאט אין דער שטאט נוקם געווען...

דערויף האט איהם דער דוכוס צוריק-שען אנדערע געענטפערט: ווען אייער מיינונג זאל זיין ריכטיג, זאגט מיר פאר וואס האט גאט אונזערע קירכען און קלויסטערס בעשעדיגט, אונזערע גלויביגע קריסטען נע'הרג'עט, און די יודען, די אומגלויביגע ווי אויך זייערע שולען און געבעט-הייזער פערשוינט?...

יודען האבען זיך דאמאלס שטארק בעטייליגט אין די רעטונגס-ארבייטען און דאס האט געהאט די געהעריגע השפעה אויפ'ן דוכוס און אויף זיין תשובה.

ז נ ע ר ז ש.

דער אמת וועגן דער נאמבערגיאדע

(א ביסעל אינפארמאציעס פאר די, וואס ווייסען נישט).

ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט"

פון אהרן צייטלין.

דער ארטיקעל פון א. צייטלין געהט אין ארדנונג פון פרייער דיס-קוסיע. נישט מיט אלע אויספיהרונגען פון מחבר זענען מיר מסכים; מיר וא-גען אבער נישט אפ די גאסטפרעינד-שאפט אויף אונזערע שפאלטען דעם פערטרעטער פון דער יונגער יודישער ליטעראטור, בפרט, ווען זיין מאמר איז אויסגעהאלטען אין א גאנץ קארעקטען טאן און נישט אין טאן פון דער וויס-טער פאלעמיק, וואס האט זיך לעצ-טענס ארום דער פראגע צופלאקערט אין דער ווארשאווער פרעסע. באטירליך וועלען מיר געבען דאס ווארט אויך יעדען ערנסטען מחבר, וואס וועט פער-טרעטען אנ'אנדערען שטאנדפונקט.

די רעד.

מ'האט מיר געוויזען אנ'ארטיקעל פון נפתלי ווייניג („ווילנער טאג"). אויף די פאר מוסר-זאגערישע בעליידיגונגען וואס געפינען זיך דארט, איז זעלבסט-פערשטענדליך, נישטא וואס צו ענט-פערן. אויפ'ן מאמר גופא איז אויך נישטא וואס צו ענטפערן — נאר די עצם דערשיינונג איז כאראקטעריס-טיש. קודם-כל איז צו זעהן פון דעם עלעמען, אז די גראפאמאניע און אונ-טער - אונטער-גראפאמאניע האט זיך, ברוך השם, אונטערגעארטעלט און אז ס'פערנעמט זיך אויף א קאמפאניע כלומר'שט אין נאמען פון... נאמבערג'ס כבוד און טאן-קארעקטהייט (און נאמ-בערג'ס טאן איז לייטישער?) פאקטיש אבער — אין נאמען פון... נאר לאמיר עס בעסער ביים כשר'ן נאמען נישט אנרופען.

נעמט, זייט מוחל, די לעצטע ארויס-טריטען פון ווארשאווער פרעסע'קעס קעגען „ווארשעווער שריפטען" (ד. ה. אייגענטליך — געגען דער נייע-יודישער שאפונג אין פוילען) — און איהר וועט תופס זיין דעם אמת'ן זין און די אמת'ע כוונות פונ'ם נאמבערגיזם, וועלכען איך האב (נישט דערצרשטער) דעמאסקירט אלס קול-טור-צעשטערערישען עלע-מענט.

ווייסט זשע, אויב איהר ווייסט נישט:

דאס, וואס קומט איצט פאר, איז נישט מעהר און נישט ווייניגער, ווי אנ'אויסדרוק פון דער יאהרען-לאנג שטומער און איצט רעדעוודיג, שוין צו ריירעוודיג געווארענער פערשווע-רונג פון צייטונג קעגען בוך.

חברה צייטונגס פריקאזשטשיקעס הא-בען איינגעפונען, אז איצט איז די

צייט פון קנעכטישער נקמה אן די אלע, וואס זענען מעהר ווי רעפארטערען און מעהר ווי פרעסע בעלפערס.

ווארום נישט אומזיסט האט זיך גראד איצט, בימי הנאמבערגיאדע, אנגעהויבען א גענעראל אטאקע אויף... „ווארשעווער שריפטען".

אין פלוג — וואס פאר א שייכות האט דאס מיט „ווארשעווער שריפטען"? איז אבער יא דא א שייכות — און טאקע דאס איז דער „טשוואק" פון דער געשיכטע. אין דעם געהט דאס, וואס גלייך נאך „סאטעשי נאמבערג" זענען אונזערע ווארשעווער צייטונגס-מענשען געווארען (פארוואס נישט?) „קונסט-קריטיקער" פון ספר-פראלניק'ס געגאר, סובערענע שופטים פון... יודי-שער פאעזיע, וואושנע פיינשמעקערס און קווי איטשעלע, (למשל) „קאמפער" געגען — אהרן צייטלין'ס „פארנאגרא-פיע" (דער לעצטער דערגעהט אזוי ווייט, אז ער פעלשט שוין פשוט ציטאטען-דהיינו: אנשטאט „א גע-פגר'ט איזעל", ווי ס'איז בפירוש אויסגעבעסערט געווארען אין סאמצי-לען דרוק-פעהלער-צעטעל, וואס איז צוגעגעבען געווארען צו יעדען עקזעמ-פלאר „שריפטען", ווערט פון מיין נא-מען דוקא צוגעדיכט: „א גע'פגר'ט איי-ווי ס'איז על-פי-מצות געדרוקט; אנ-שטאט „באנאפען" — ד. ה. שטויגענ-דיג בעטראכטען — ווערט בכוונה ציטירט א בלויזע „ב" מיט פינטעליך און פאסטעליך, כדי מ'זאל מיינען, אז דא געהט „פארנאגראפיע", און דערגלייכען).

אלץ אטאקירט די אומגליקליכע „ווארשעווער שריפטע", וואס זענען (ביי אלע בולט'ע חסרונות פון דער דאזיגער אנטאלאגיע פון יודישער לי-טעראטור אין פוילען) נאך אלעמען פארט — איך זאג עס אפען — רעפרע-זענטאנץ-בוך!

באשר וואס?

באשר „ווארשעווער שריפטען" האבען אנגעצונדען די שווארצע רע-פארטערישע קנאה — יענע קנאה, וואס כמעט דער גאנצער צייט

טונגדיגער פענסיע-וועלט (חוץ א פאר ליכטיגע, אבער קליינע יוצא-מן-הכלל'ס) פיהלט ביי אונז לגבי אלדאס קינסט-לערישע נייע, בויערישע, וועלטערישע, בקיצור: נישט רעפארטערישע.

און וואס איז מיר דען געגאנגען? ס'איז מיר געגאנגען דערין, צו זאגען איינמאל פאר אלעמאל, אז די, וועלכע רעפרעזענטירען די נעכטיגע יו-דישע ליטעראטור, ד. ה. די, וואס לייענען נישט די היינטיגע ליטע-ראטור, אדער לייענען זי מיט הינטער-כוונות — האבען מעהר גארנישט וואס צו זאגען וועגען קונסט איצט, ווען די יודישע בעלעטריסטיק האט גרעסע-רע פאר זיי!

און איך האב געוואוסט פארויס-צו-גוט געוואוסט — אז דא וועלען די צייטונגס-שמירערס פון די כלים ארויס, אז דא וועט זיך אנהויבען אנ'אטאקע נישט נאר געגען מיר, אייער קנעכט, נאר אויך געגען אלץ, וואס טראגט נאך דעם תותם פון ליטעראטור און דעם פארצייטונגטען יודישען פוילען — צי דאס זענען „ווארשעווער שריפטען", אדער „ליטע-ראַרישע בלעטער".

פשוט: א געלעגענהייט פאר א גרא-פאמאנישען „אויפשטאנד".

און אויב ל'האב אין „ליט. בלעטער" ספעציעל דערמאנט נאמבערג'ס לעצ-טע נאוועלע אין „ווארש. שריפטען" — איז דאס געווען נישט אומזיסט. ס'איז געווען — דעמאנסטראציע. אט, נאט זעהט! פערגלייכט, וואס עס האבען געגעבען אין די זעלבע „שריפטען" די יונגע און וואס עס האבען געגעבען — די חוקה'ניקעס אונזערע!

איהר ווילט שילדערונג? נעמט אייך נאמבערג איצט, ווען מיר הא-בען שוין אין אונזער פראזע א דור בערגעלסאן, א. י. זינגער אנ'-א. מ. פוקס, א „שילדערונג" בזה הלשון („ווארשעווער שריפטען", - דאס רבי'שע אייניקעל"):

„ער איז געווען פון די מענשען, וואס ווארפען זיך אין די אויגען: א

פילבלוטיגער יודישער ברונעטער טיפ מיט א שווארצער, זייער בכבוד'יגער בארד און א לאנ-גע, גוט אויסגעשניצטע נאז" (אונטער-געשטראכען דורך מיר — א. צ.)

וואס וועט איהר זאגען צו אזא פא-טאגראפיע אין בעקאנטען נוסח פון... צייטונגס-שונד-ראמאנען?

און אט האט איהר נאך א מוסטער פון נאמבערגישען „סטיל" אין בעלעט-ריסטיק: „מיט א קאלטער אויסגערע-כענטקייט האט זיך פלוצלינג אויסגע-מאלט די צושטערטע ערא טישע גלייכ-גילטיגקייט".

ס'האט זיך אויסגעמאלט די צושטערטע גלייכגילטיכט, „די צושטערטע עראטישע גלייכגי-ווילט"... מנא, מנא... ווי מאלט זיך דאס א גלייכגעוויכט" אויס? אך קען עס מיר בשום אופן נישט... אויסמא-לען!

והנה — און אט איז „פסיכאלאגיע":

„ער האט זיך שטענדיג געפיהלט פערלוירען אין א פול-געפאקטען קאפע-הויז, א חוץ דעם האט איהם גראד דאס היינטיגע וועטער גערייצט, און זיין פאנטאזיע האט זיך צעשפילט און האט איהם ארויסגעריסען פון דער גלייכגילטיגקייט און שווערקייט, וואס האבען איהם די לעצטע צייט גע-דריקט".

זאל איך ווייטער ציטירען?

בלעטן! בלעטן — און נאכאמאל בלעטן!

אזוי האט מען מיט 20–25 יאהר צוריק געשריבען, הייסט — אין די צייטונגען, און דער ליטעראטור — נישט.

א פאקט:

די „נייע שרייבען דאס זעלבע בעסער, לייטישער, פארביקער, בע-לעטריסטישער, איראפעאישער, טא-לאנטירטער. יא, טאלאנטירטער. דאס, וואס איהר הערט!

און ווער ס'לייקענט אזוינע פאקטען — דער שטעלט זיך אויס א צייגניש פון געשמאקלאזיגקייט און קונסט-עם-הארצות.

גארנישט וועט דא העלפען! Święci są nowi (היילגע זענען די נייע) — האט געזונגען סלאוואצקי. היילגע זענען די נייע!

ווארשא, יולי, 1927.

לאָדז, 22-טען יולי 1927

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 22-טען יולי 1927

בילדער און טיפּען פון די יודישע קאָלאָניעס אין רוסלאַנד.

איינדריקען פון א רייזע איבער רוסלאַנד / פון י. י. זינגער

איבערגעדרוקט פון „פאָרווערטס" מיט דער ערלויבעניש פון מחבר.

דאָס דאָרף „חקלאי" ליגט ביי דער באַהן-סטאַנציע, דאָס איז אַ גרויסע מעלה פאַר'ן דאָרף. מען קאָן פיהרען אין שטאָדט אַריין, מען פערקויפט מייערער מילך, פוטער, אייער. מיט דער צייט וועלען אַלע דאָ זיך זעהר גוט איינאָרדנען, אָבער דערוויילע איז נאָך אַלץ שווער.

— איי, דער אוראַזשאַי (גערעטעניש) — קרעכצען יודען און ווייבער — דאָס אומגערעטעניש האָט אַ תל געמאַכט.

פערשטעהט זיך, אַז נישט אַלעמען איז דאָ גלייך. מייל איז גאָר שלעכט, מען האָט נישט מעהר ווי איין פערדעל און מיט איין פערדעל קאָן מען קיין שטיינער נישט פיהרען. אַנדערע האָבען צו עטליכע פערד, בהמות און דאַרפען געלד, כדי צוצובויען זיך נאָך אַ שטאַל.

— איינער קלאָגט-זאָגט אַ יודענע, וואָס ריינינט אַ בהמה די פיס פון צוגע-קלעפטען מיסט — וואָס די פערל זעגען איהם שיטער, און אַן אַנדערער קלאָגט, וואָס די זופ איז איהם שיטער...

דאָס איז אָפּהענגיג פון פערשיידענע אומשטענדען, איינער קומט מיט לייריגע הענט, נאָר ער אַרבייט גוט, פוילט זיך נישט, האָט ענערגיע, פעהיגקייטען און איבניכען איז ער איינגעאָרדענט, און אַ צווייטער קומט מיט געלד, מיט בהמות, און בלייבט אַ קבצן.

פונקט ווי ביי יעדער מעשעפטיגונג, ווייזט זיך אַרויס, איז אויך ביי ערד דער עיקר דאָס בריה'שקייט פון מענש, טאַקי צוליב דעם, וואָס יודען פערמאָגען ענטשלאָסענהייט, ענערגיע, וואָס זיי האָבען אונטערנעהמונגס-גייסט, האָבען זיי אַ גוטע צוקונפט אין די קאָלאָניעס.

אָבער נישט אַלע יודען זעגען דאָך איין יוד — און יעדער אָרדענט זיך אַנדערש איין.

מיר גאַהען פון שטוב צו שטוב, פון ווירטשאַפט צו ווירטשאַפט. אין איין הייזעל טרעפען מיר אַן עלטערע בכבוד'ע פרוי שטעהן ביי אַ שטייג מיט קליינע חזירים'לעך און פּאַרקען זיך. די פרוי זעהט אויס נישט ווי קיין פּויער-טע, נאָר ווי אַ שטאָדטישע דאַמע, אַ נגידות'טע.

— מיינע קינדער'ס... ברומט זי.

זי האָט בשום אופן נישט געוואָלט האָבען קיין חזירים ביי זיך. אמת, דאָס איז אַ טך, ס'ברענגט פרנסה, אָבער זי קען נישט, נישט געוועהנט. אָבער די קינדער קוקען אַנדערש דערויף. זיי זענען פּראַקטישער, אָהן סענטימענטען. האָבען זיי איינגעקויפט חזירים'לעך, און אַריינגעזעצט זיי אין א קאַסטען מיט גראַטעס — און די בכבוד'ע מאַמע מוז אַרומגעהן אַרום זיי. די קינדער זאַגען געפאָהרען מיט די פערד אָדער אָקסען, און ווער דען זאָל אַכטונג געבען אויף די חזירים'לעך?

אין אַ לעצט הייזעל טרעפען מיר אַ גע-זונטע ענערגישע פרוי אין שטאַל פון פערד. אויף אונזער אָנקומען, לאָזען זיך אַרויס עטליכע קינדער אָהן שיכלעך, באָרוועס. די מוטער טרייבט זיי אַריין אין שטוב.

— קודאַ ? (וואוהין)-שרייט זי אויף רוסיש-דאַמאָי ! (אין הויז אַריין).

— זיי האָבען נישט קיין שיכלעך-קלאָגט זי זיך-נישטאָ פאַר וואָס צו קויפען.

די בעל-הבתישקייט איז אפילו גאָר אָנשטענדיג. אָט שטעהען אין שטאַל אַ פּאָר שעהנע פערד, פערהאַן עטליכע בהמות, אָקסען און היהנער, און אַ שיין הייזעל און שטאַלען-נאָר פערקויפען עפּעס אויף שיך פאַר די קינדער קאָן מען נישט.

— נו, פרעג איך אייך ! — זאָגט די ענערגישע פרוי-זאָל איך פערקויפען אַ קוה ! אָט דאַרף די זיך איינגיכען קעל בען, אַ קעלבעל וועט זיין, מילך, קאָן מען אַזוינס טון ?

וואָס קאָן איך איהר ענטפערען אויף איהר גערעכטע פראַגע.

די קינדער לאָזען זיך לויפען באָר-וועסע איבער'ן הויף, יאָגען זיך, באַ-האַלטען זיך אין די קופּעס שטרוי. די מוטער יאָגט זיי אַריין, זיי זאָלען זיך נישט פערקיהלען, נאָר ווער הערט זי.

— מיטעלע-זאָגען די קינדער-וואַרם.

זייער שמחה איז אַזוי גרויס, וואָס זיי קאָנען אַרומלויפען אויף דער פרייער לופט, אַז דאָס אַליין פילט זיי אָן מיט וואַרימקייט.

— איך וועל בעסער אָפּצאָהלען די חובות-משנה'ט די פרוי-און די קינדער וועלען שוין איבערזיצען אַ ווינטער אָהן שיך. אפשר וועט דאָס צווייטע יאָהר זיין בעסער. אַבי נישט קיין חובות...

— גוטע בעלי-בתים-זאָגט דער פאָר-זיצענדער פון דאָרף, אַוועקגעהענדיג.

און גלייך ביים אַוועקגעהן קומט אויס הערן פון אַ קאָלאָניסט אַן אַנדער מיינונג.

— וואָס הערט זיך ? — פרעגט אַ יוד מיט אַ פער'דאגה'טען פנים-מען וועט געבען קרעדיטען ?

דער פאָרזיצענדער פון דאָרף ווארעגט:

— גלייכער נישט געהמען, נעהמען איז גרינג, אָפּגעבען איז שווער, גלייכער איבערליידען.

נאָר דער יוד מיט'ן פער'דאגה'טען פנים האַלט זיך ביי זיינס:

— זאָל מען נאָר געבען, וועגען אָפּ-געבען וועט מען שפּעטער זאָרגען. .

דער פאָרזיצענדער פון דאָרף לאָדט מיך איין אויף מיטאָג צו זיך. ער גע-הער צו די פערמעגליכערע. אויסער ערד, איז ער אויך אַן אָנגעשטעלטער אין מאַגאַזין פון „דזשאָינט", וואוהין די קאָלאָניסטען קומען איינקויפען פער-שידענע זאַכען.

ער וואוינט מיט זיין שווער און שווי-גער צוזאַמען. אין קיך זיצען אויף נידעריגע בענקלעך אַ חברה גוים, שכנים, וואָס זענען מטמא פערביינע-נאַנגען, און עסען מיטאָג. זיי עסען שוואַרצע ברויט מיט קנאָבעל און פער-טרינקען מיט וואַסער. דער פאָרזיצענ-דער בעגריסט זיי זעהר פריינדליך:

— מיט ברויט און זאַלץ!

— מיר בעטען מיטעסען — זאָגען די גוים.

די גאַנצע צערעמאָניע מאַכט אַן איינדרוק, ווי מען זאָל זי דורכפיהרען ביי אַ קעניגליכען טיש. צוזאַמען מיט דעם ברויט, קנאָבעל און וואַסער, מאַכט עס אַ ביבלישען און קאָמישען איינדרוק גלייכצייטיג.

אין שטוב ביים פאָרזיצענדער פון דער קאָלאָניע איז ריין, ציכטיג, גרויס-שטעטיש. נישט לאַנג נאָך איז דער פאָר-זיצענדער געווען אַ יוד אַ נגיד, אַ וואַלד-הענדלער. איצט האַנדלען נאָך אויך זיינע ברידער מיט וואַלד און פערדינען. אין יעדען בריף שרייבען זיי איהם, ער זאָל זיך נישט פערדרעהען דעם קאָפּ מיט ערד, צוריקקומען אין שטעטעל צו זיך און האַנדלען בשותפות, נאָר ער וויל נישט.

— דאָ בלייב איך ! — זאָגט ער פעסט.

עס קומט אַריין זיין שווער, אַ יוד מיט אַ גרויסער באָרד.

דער יוד זעהט אויס וואָזשנע, אָנ-וועניגסטענס וואָלט ער געדאַרפט זיין אַ שוחט אָדער אַ ראש-הקהל. דאָ אין דאָרף „חקלאי" איז ער אַ „סטאָראָזש". אַ נאַכט-וועכטער. ער היט בייגאַכט דעם מאַגאַזין פון „דזשאָינט" און בייטאָג שלאָפט ער.

די אַלטע זיינע שעהמט זיך אַ ביסעל, זעהט אויס, אויף דער עלטער איז איהר מאַן, דער מיוחס אין שטעדטעל, געוואָ-רען אַ „סטאָראָזש" אין אַ דאָרף. נאָר דער אַלטער אַליין שמייכעלט. זיינע קינ-דערשע אויגען זעזען פול מיט פרייד.

— אַבי מען לעבט-זאָגט ער און ער ווישט אָפּ די האַנד, זעצענדיג זיך צום מיטאָג.

\-\-\-\-

אין מאַגאַזין פון „דזשאָינט" בעקען איך זיך מיט אַן אינטערעסאַנטען יוד.

מיט אַ זאַק אין האַנד שטעהט אַ יוד אַ ברעקיגער, אַ פעסטגעבויטער, מיט אַ געשוירען געדיכט בערדעל, וואָס מאַכט איהם עהנליך צו אַ דייטשען קאָלאָניסט.

מיר רעדען זיך פאַנאַנדער און דער יוד דערצעהלט מיר וועגען זיך:

ער איז אַליין אַ דזשאַנקאָיער. אין שטעדטעל ביי זיך איז ער יאָהרען לאַנג געווען אַ שמיד, ווען די רעוואָלוציע איז אויסגעבראָכען, האָט מען איהם געמאַכט פאַר אַ ריכטער, פאַר אַ פאָלקס-ריכטער אין דזשאַנקאָי.

עטליכע יאָהר צייט איז ער געווען ריכטער. מען איז פון איהם געווען צופרידען. נאָר אַז עס האָט זיך אָנגע-הויבען די קאָלאָניזאַציע בעוועגונג אין קרים, האָט ער אַוועקגעוואָרפען זיין לייכטע און בכבוד'ע ריכטער-שטעלע און בעזעצט זיך אויף דער ערד אַרביי-טען שווער און ביטער.

— פאַרוואָס ? — פרעג איך.

— גלייכער באַאַרבייטען די ערד איידער משפט'ען מענשען — זאָגט דער פירעקיגער, פעסטגעבויטער יוד.

וויפיל גרויסקייט ליגט אין דעם קורצען ענטפער!

מיר רעדען זיך ווייטער פאַנאַנדער. דער יוד דערצעהלט מיר:

— איצט עפענט זיך אין דזשאַנקאָי אַ יודיש געריכט. פריהער אַ רוסישער געריכט, אַ טאַטאַרישער, און איצט מאַכט מען אויך אַ יודישען געריכט פאַר יודען. מען בעט מיך, איך זאָל צוריק אָננעה-מען דעם פּאָסטען, נאָר איך וועל עס נישט טון.

— פאַרוואָס ?

— גלייכער זיצען אויף ערד.

דער פערוואַלטער פון מאַגאַזין לעגט אַן דעם יוד אַ פולען זאַק מיט פער-שיידענע סחורות. אָט מיט דעם פולען זאַק אויף די פּלייצעס דאַרף דער יוד דורכמאַכען צופוס היבשע ווייאָרסטען. אפשר האָט ער נישט קיין פערד און ער האָט געמוזט קומען צופוס מיט'ן זאַק. אפשר האָט ער יאָ אַ פערדעל, נאָר דאָס פערדעל איז בעשעפטיגט אין דער היים מיט אַ ווירטשאַפטליכער אַרבייט, אַלצפאַלס געהט ער צופוס אין אַנ-אַנדער קאָלאָניע — און זיין פערגראָבט פּנים איז צופרידען.

ער וואָלט דאָך איצט געקאָנט זיצען אין אַ וואַרעמען געריכט-זאַל, זיצען ביי אַ רויט-בעדעקטען טיש. אַרום איהם זאָל זיצען אַ סעקרעטאַר. אויף די בענק זאָלען זיצען מענשען, בעשולדיגטע, עדות, יעדער זאָל איהם קוקען אין די אויגען, אויס'מענה'ן זיך פאַר איהם, אַדוואָקאַטען זאָלען זיך ווענדען צו איהם, וואַרטען אויף זיין וואָרט-און יעדעס מאָל, וואָס איהם וועט זיך גלוסטען טרינקען אַ גלאָז טיי, זאָל דער סעקרעטאַר פייערליך אויסרופען:

— דער חבר ריכטער בעהט זיך בע-ראַטען. אויפשטעהן!

נאָר ער וויל דאָס נישט.

ער וויל בעסער געהן ווייאָרסטען ווייט מיט אַ שווערען זאַק אויף די פּלייצעס איבער דער האַרטער ערד.

— ווייל גלייכער באַאַרבייטען די ערד, איידער משפט'ען מענשען...

און אַ געפיהל פון שטאָלץ פילט אָן דאָס האַרץ און די אויגען, ווייל נאָך נישט זענען אַלע מענשען שלעכט און פערדאָרבען, און אויב איין צדיק אַזעל-כער געפינט זיך אויף דער ערד, מעג שוין אויך די וועלט אַ קיום האָבען.

היגיענע און געזונטהייט אין תלמוד און מדרש.

פון אַלע ברכות וואָס ישעיה הנביא האָט געבענשט די יודען איז די בעס-טע געוועזען „ועצמותיך יחליץ", די ברכה פון „גימנאַסטישע איבונגען".

(יבמות קב)

מען טאָר נישט וואוינען אין אַ שטאָדט וואו עס איז נישטאָ קיין דאָק-טאָר. (ירושלמי קידושין פרק ד).

דער גוף איז צונויפגעשטעלט פון מעהרערע גלידער, אז עס איז קראַנק איין גליד פיהלען עס אַלע גלידער.

(מדרש שמות ד)

דער משל זאָגט: גיב אָפּ כבוד דעם דאָקטאָר, איידער דו דאַרפסט נאָך צו איהם אָנקומען. (ירושלמי תענית).

אַן אומזיסטיגער דאָקטאָר איז גאָר נישט ווערט. (בבא קמא פה).

אַ דאָקטאָר וואָס היילט פון ווייטען איז געגליכען צו א בלינדער אויג דען ביידע זעהען נישט. (שם).

וויי איז צו דער שטאָדט וואָס איהר דאָקטאָר איז אַליין א חולה.

(ויקרא רבה ו).

די חכמים האָבען געדאַנקט חזקיהו המלך, פאַרוואָס ער האָט בעהאַלטען דעם ספר-רפואות דען מען טאָר זיך נישט פערלאָזען בשעת מען איז קראַנק אויף א דאָקטאָרישע בוך נאָר מען מוז אַליין גיין צום דאָקטאָר. (ברכות י.)

— דריי זאַכען האָט רב אָנגעזאָגט זיין זון חיא: דו זאָלסט נישט טרינקען פיל רפואות, זאָלסט נישט שטעלען קיין גרויסע טריט און זאָלסט זיך נישט רייסען מיט א שלאַנג. (פסחים קיב).

אביי האָט געזאָגט: די שטראַהלען פון דער זון היילט די קראַנקהייט.

(נדה ה).

די וועלט זאָגט: די זון-אויפגאַנג ברענגט א רפואה פאַר די קראַנקע.

(בבא בתרא טז)

דו זאָלסט צו פיל נישט זיצען אויף אַנ'אָרט ווייל א סך זיצען איז שעדליך פאַר'ן מאָגען, צו פיל שטיין איז שעד-ליך פאַר די האַרץ, צו פיל געהן איז שעדליך פאַר די אויגען, נאָר א דריטעל פון דיין צייט זאָלסטו זיצען, א דריטעל שטעהן און א דריטעל געהן.

(כתובות קיא).

זיצען נישט אונגעלעהנט איז שוין בעסער שטעהן אָנגעלעהנט. (שם).

אַ גרויסער שפּרייז נעמט אָפּ איין הונדערטעל טייל פון די ליכט פון דעם מענשענס אויגען. (שבת קיג)

בן-עזאי האָט געזאָגט: אויף געלע-גערס מעגסטו ליגען אַ חוץ אויף דער ערד. אויף אַלע ערטער מעגסטו זיצען א חוץ אויף א באַלקאָן. (ברכות סב)

צוויי זאַכען מאַכען דעם מענשען מאָגער: אַ פּלוצלינגער שרעק און אַ ווייטער וועג. (גיטין ז).

דריי זאַכען מאַכען שלאַף דעם מענ-שען: אַ ווייטע וועג, פאַסטען, און דער יאָך פון דער מלוכה. (שוט לא)

אַ זיפץ צובריכט דעם מענשענס קערפער. (ברכות נח).

רב חנינא זאָגט: אַלע קראַנקהייטען קומט פון פערקיהלונג. (בבא מציעא קז)

די נאַכט איז בעשאַפען נאָר צום שלאָפען. (עירובין מה).

דער געזונטסטער שלאָף איז פאַרטאָג. (ברכות סב).

60 לויפערס וועלען יאָגען דעם מענשען, וואָס האָט שוין אָפּגעגעסען פריהשטיק און וועלען איהם נישט כאַפּען. (בבא קמא צב).

די ראיה פון מענשען זעטיגט און דערפאַר זאָגט מען, אז בלינדע עסען און ווערען נישט זאַט (יומא עד).

מען טאָר נישט וואוינען אין אַ שטאָט וואו עס איז נישטאָ קיין גערט-נער און בוימער וואָס מאַכען געזונט די לופט. (ירושלמי קידושין פרק ד).

רב חסדא האָט געזאָגט: איך האָב נישט געגעסען אויף מיין לעבען קיין קרויט נישט אין מיינע אָרעמע צייטען און נישט אין די צייט ווען איך בין געווען רייך. אין מיין אָרעמקייט האָב איך נישט געגעסען, ווייל קרויט רייצט דעם אַפּעטיט און אין מיין רייכקייט, ווייל אין דעם אָרט וואו עס געהט אריין קרויט קען אריינגעהן פלייש.

(שבת קמ).

אַלע שפּייזען אין די גרויס פון אַנ'-איי איז אַנ'איי בעסער ווי די שפּייז, אָבער נאָר דאַן ווען די איי איז גע-קאָכט ווייך. (ברכות מד)

דער וואָס טרינקט גלייך נאָכ'ן עסען דער ווייס קיין מאָל נישט פון געדער-רים קראַנקהייט (ברכות מ).

דריי געטראַנקען טאָרען נישט שטעהן אָפּגעדעקט ווין, וואַסער און מילך. (ירושלמי תרומות פ' ח)

ר' אמי האָט געזאָגט: א מענש טאָר נישט האַלטען א מטבע אין מויל, שפּייז אונטער'ן בעט, און ברויט אונ-טער'ן אָרעם. (פסחים קיג)

אַן ענדערונג אין דער געוואוינהייט פון עסען און טרינקען ברענגט צו א גע-דערים קראַנקהייט. (כתובות ק).

עסען און דערביי נישט טרינקען איבער עסען און זיך נישט דורכגעהן א קורצע שטרעקע איז אַן אָנהויב פון אַ קראַנקהייט.

עס האָט איינמאָל פּאַסירט אַז ר' ישמעאל און רבי עקיבא זענען געגאַנ-גען אין ירושלים'ער גאַסען האָט זיי בעגעגענט אַ מענש און געבעטען ביי זיי רפואות, צו זיין קראַנקהייט. זיי האָבען איהם געגעבען רפואות. איי-נער אַ פערביינגעהער האָט דאָס בע-מערקט איז צוגעגאַנגען צו די תנאים און זיי געפרעגט: ווער האָט דעם דאָ-זיגען מענשען קראַנק געמאַכט? זיי האָ-בען איהם געענטפערט, אַז איהם האָט קראַנק געמאַכט בביכול, דער אויי-בערשטער. און איהר ! — פרעגט דער מענטש ווייטער — מישט זיך אַריין אין יענעמס עסקים. ער, בביכול, האָט איהם געמאַכט קראַנק און איהר ווילט איהם היילען און נעהן קעגען זיין ווי-לען? און וואָס איז דיין אַרביים פרעגען די תנאים ביים מענשען? איך בין אַ לאַנדאַרבייטער, ענטפערט ער. און ווער האָט בעשאַפען דעם גאָרטען מיט די פרות? — דער אויבערשטער, ענטפערט ער, טאָ ווי אַזוי-זאָגען ווייטער די תנאים — קענסטו געהן קעגען בביכול, וואָס האָט געלאָזט וואַקסען די פרות און דו רייסט אָפּ די פרות?

(מדרש שמות ד')

מ. ק-ר.

דזשעמס אואייט

דער מערקווירדיגער באנקיר, וועלכער איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

קארעספאנדענץ פון לאנדאן.

„איך האב ביי זיך אויפגענומען אלס גאסט – קיסרים, הערצאגען און גראפען האב איך גערופען מיט ווייטע ערצוקטע נעמען, כ'בין געווען בעהאוועגט אין אלע הענטערקוליסען מעשים פון דער וועלטער פאליטיק, כ'האב פערמאגט אנ'אייגענע יאכט, א גרויסען פערד־שטאל מיט גלייב־פערד, אנ'אייגענעם טעאטער, כ'האב געווירקט אויף די צייטונגען דורכגעפיהרט די גרעסטע פינאנציעלע אונטערנעהמונגען, געשאפען העכער 150 מיליאן פונט שטערלינג צו פינאנסירען פערשידענע אונטערנעהמונגען, סובסידירט בעוואוסטע מאקסערען, ארגאניזירט רינג־קאמפען, צוטיילט אונגעהויערע סומען געלד אויף פילאנטראפישע צוועקען, כ'האב פערדינט אין איין טאג 750,000 פונט שטערלינג, מען האט מיך געהערט און גערופען פערצויגען – "דזשימי" – כ'האב בעקענט דאס לעבען פון אלע זייטען, כ'האב בעוואוסט, וואס עס הייסט הונגער. כ'האב אויך געוואוסט, וואס עס הייסט צו האבען אלץ, וואס עס גלוסט זיך און איך האב געשפיעלט מיליאנער מענשען... כ'האב געוועזען איינמאל אויף א פערד־בעיטג אין איין טאג 100 טויזענד פונט שטערלינג, כ'האב געהאט אנ'אייגענעם צוג, כדי צו פאהרען קיין מאנטשעסטער און אין יאהר 1900 בין איך געגאנגען צו פוס פון לאנדאן קיין באדהיים, ווייל כ'האב נישט געהאט אויף קיין בילעט".

דאס זענען אויסצוגען פון בריף, וועלכע עס האט איבערגעלאזט דער בערימטער ענגלישער פינאנסיסט דזשעמס אואייט, וועלכער האט זיך פערסמ'ט צוליב א פולשטענדיגער רואינירונג. און וואס עס איז כאראקטעריסטיש פאר דעם האלב־אנאלפאבעטישען, שטארקען, דרייסטען און זעלבסטזיכערען פינאנסיסט, וועלכער האט אנגעהויבען זיין קאריערע אלס אנ'איינפאכער ארבייטער און האט נאכדעם געווארפען זיך מיט מיליאנען – זיין בריף איז א מין קהלת פון דעם XX־טען יאהר הונדערט אין פערענדיגט זיך מיט אנ'אויספאהר: „ליבע צו מאכט, צו געלד, צו פרויען, וואס הערשט איבעראל, קען פערגלייכט ווערען נאר מיט דעם דראנג צו פערניכטונג, וועלכע מען קען בעמערקען ביי די באלשעוויקעס".

דזשעמס אואייט, וועלכער האט געוואונען אין איין טאג א מיליאן פונט שטערלינג און וועלכער האט אין משך פון עטליכע טעג פערשפילט אין א גראנדיעזער ספעקולאציע עטליכע מיליאן דאלאר – איז זעהר א אינטערעסאנטער טיפ. עס רעדט וועגען איהם איצט גאנץ ענגלאנד און מען וועט רעדען וועגען איהם נאך לאנג, מעהר ווי וועגען א געוועהנליכער סענסאציע, ווייל „דזשימי" האט מיטגעצויגען מיט זיך הונדערטער מענשען, וועלכע האבען שפעקולירט, ווייל זיי האבען געגלויבט אין דעם פינאנץ־געניוס פון אואייטען.

אין משך פון די לעצטע 10 יאהר האט זיך אואייט גערעכענט פאר איינעם פון די גרעסטע גבירים אין ענגלאנד, אין לאנד, וואו די בעריהמטע פון רייכטומים זענען זעהר בריים.

דזשעמס אואייט איז געווען זעהר א דורכדרינגליכער, דרייסטער, גאר אינגאנצען קיין געבילדעטער מענש.

ווען צו איהם אין קאסע אריין האבען אנגעהויבען פליסען מיליאנען און ער האט זיך איבערצייגט, אז פאר געלד קען מען אלץ קויפען אפילו מענשען האט זיך ביי איהם אויסגעבילדעט א מין פערראכטונגס־געפיהל צו פרויען, מענער און ער האט בעקומען א הויכע מיינונג וועגען זיך זעלבסט. דזשעמס אואייט'ס אידעאלען זענען געווען גאנץ פרימיטיווע: אנ'אייגענע יאכט, אויטא'ס, גלייב־פערד, בעקס, הענער־קאמף און דער בענצינקארט – און עפעס א מישול אין דער צוקונפט.

ווען די אלע פאנטאזיעס א חוץ דעם מישול זענען פערווירקליכט געווארען האט אואייט בעשלאסען, אז ער קען אלץ טון וואס עס גלוסט זיך איהם, און אלץ וואס ער טוט, טוט ער בעסער ווי אנדערע. אואייט האט גלאט אזוי פון שהרגייץ געקויפט דאס בעסטע טעאטער אין לאנדאן און אין דעם טעאטער האט מען געשטעלט בלויז „מוזיקאלישע קאמעדיעס", ער האט ביי־געוואוינט אלע רעפעטיציעס, ווען מען האט געשטעלט נייע פיעסעס, און געגעבען אנווייזונגען, ווי מען דארף שפילען, זינגען, טאנצען, כאטש ער האט אליין קיין אהנונג נישט געהאט וועגען די אלע זאכען.

ער פלעגט קויפען נייע פיעסען און נייע לידער פאר זיין טעאטער, דערביי האט ער שטארק קריטיקירט דאס געקויפטע און צוגעזאגט די מחברים, אז ער אליין וועט אנשרייבען עפעס בעסערס. אהן געשמאק פלעגט אואייט קויפען און אויסשטעלען מיט אנ'אונגעהויערען פראכט פיעסען, וועלכע האבען שטענדיג געהאט א דורכפאל און די אויסשטאטונג פון יעדער נייער פיעסע פלעגט איהם ברענגען א 15–20 טויזענט פונט שטערלינג היזק. זייענדיג טיף איבערצייגט, אז מיט געלד קען מען אלץ מאכען און גלויבענדיג אין זיין אלוויסיגען טאלאנט, האט אואייט בעשלאסען ארויסצוגעבען א וואכען זשורנאל.

לויט זיין פלאן האט דער זשורנאל נעדארפט זיין עפיס גאר אויסערגעוועהנליכעס. גראנדיעזעס, ווי אלע אואייט'ס אונטערנעהמונגען. ער האט זיך געקליבען ארייבצולעגען אין דער אונטערנעהמונג א מיליאן פונט שטערלינג מיט א מאל: „אזא מין שריפט, אזא פאפיר, אזא טעכניק וועט אין ערגיץ נישט זיין, האט ערקלערט אואייט, דער זשורנאל וועט זיין דרייסט סענסאציאנעל, אלע וועלען רעדען וועגען איהם. אין די ערשטע וואכען וועט דער טיראזש דערגרייכען 2 מיליאן נומערן. נו, און דער אינהאלט? דזשעמס אואייט וועט אלעמען בעווייזען, ווי אזוי מען דארף שרייבען סענסאציעס און גלייכצייטיג ערנסטע ארטיקלען. ער וועט דיקטירען א רייהע ארטיקלען, אין וועלכע עס וועלען געלעזט ווערען אלע פראבלעמען פון דער געגענווארט.

אנשטאט א לייט־ארטיקעל וועט דער זשורנאל האבען עפעס בעסערס, עס וועט זיין אנ'אפטיילונג פון „סארקאסטישע קאמענטארען". אין דער אפטיילונג וועלען אונטער דורכזיכטיגע פסעוודאנימען ארויסגעפיהרט ווערען אלע בעקאנטע פערזענליכקייטען. ווענען זיי וועט מען וואך איין וואך אויס שרייבען פיקאנטע איינצעלהייטען. כדי צו זאמלען די איינצעלהייטען וועט אואייט אויסנעפינען די פעהיגסטע און געשיקטעסטע פריוואטע דעטעקטיוון, וועלכע וועלען פוס־טריט נאכפאלגען נאך די מיניסטארען, אקטריסעס, ליטעראטען, פינאנסיסטען א.א.וו. די דעטעקטיוון וועלען אויף אזא ארט זיך דערוויסען וועגען די אינטימסטע און פיקאנטסטע איינצעלהייטען אין לעבען פון די בעריהמטהייטען, עס וועט נאר בלייבען צוצוטראגען דעם לעזער דאס מאטעריאל און מען וועט דעם זשורנאל רייסען פון די הענט".

דער וואכען זשורנאל איז נישט ערשינען, צו דער צייט האט אואייט פערטראכט א נייע קאלאסאלע ספעקולאציע מיט נאפט־אקציעס. די שפיל אויף דער בירזע וועלכע האט געדארפט ברענגען 10–15 מיליאן פונט שטערלינג ריוח האט זיך פערענדיגט מיט א קראך, וועלכער האט דערפיהרט אואייט'ען צו זעלבסטמארד.

פון די אלע אויבענדערמאנטע פאקטען איז צו זעהן, אז אואייט, וועלכער איז געווען קלוג און דרייסט, האט גלייכצייטיג געהאט א גראבע וואולגארע ערנסטזיינע נאטור. ווען אזעלכע מענשען ווי ער זענען נישט אזוי רייך, לאזט מען פון זיי אין אנים אריין, מען דערצעהלט וועגען זיי אנעקדאטען, אבער ווען אזעלכע מענשען פערמאגען מיליאנען ווערען די מענשען קיסרים פון דער בירזע, זייער גראבקייט און וואולגארישקייט און אפילו זייער עם־הארצות ווערט זיי פערגעכענט פאר חכמה.

דזשעמס אואייט האט געזאגט אמת אין זיין לעצטען בריף ווענען „קעניגען, הערצאגען און גראפען", מיט וועלכע ער איז געווען קנעפעל בקנעפעל. מיליאנען פונט שטערלינג פערבלענדען די אויגען און מענשען געהט עס נישט אן, ווי אזוי די מיליאנען זענען געשאפען געווארען.

אין די ענגלישע צייטונגען האבען זיך איצט בעוויזען אנעקדאטען וועגען דער גראבקייט, וואולגארישקייט און עם־הארצות פון אואייטען און אלץ וואס מען דערצעהלט אין די אנעקדאטען, איז אמת, אבער אמת איז אויך דאס, אז די מחברים פון די אנעקדאטען זענען דיועלבע פערזאנען, וועלכע זענען ביי ואייטען ביים לעבען געווען אין זיין סוויטע, וועלכע האבען איהם ביים לעבען געלויבט און געקוקט אין די אויגען אריין, וועלכע האבען זיך געהארעוועט פון זיינע חעגד.

א מענש, זעהט אויס, איז פון דער נאטור א חיה, א שלעכטע, א נארישע, א גידערינגע, נקמה'דיגע, און אומגליקליכע.

ד.־נא.

קורצע מעשה'לעך, אבער שעהנע.

איוב און שלמה.

צו א בעריהמטען רב איז איינמאל געקומען א יונג מיט צוויי פירושים, וואס ער האט מחבר געווען, איינעם אויף איוב און דעם צווייטען אויף משלי און האט געבעטען ביים רב א הסכמה אויף זיינע צוויי חבורים.

דער רב אבער האט בלויז געגעבען א הסכמה אויכ'ן פירוש צו איוב אבער נישט אויפ'ן פירוש צו משלי. דער מחבר האט זיך זעהר געוואונדערט און האט געפרעגט דעם רב, פארוואס ער וויל איהם אויפ'ן צווייטען חבור קיין הסכמה נישט געבען.

דערויף האט איהם דער רב געענטפערט: „פערשטעהט איהר מיר: איוב איז געווען אנ'אומגליקליכער מענש, א געשטראפטער מיט אלערליי צרות, טא וועט איהם שוין גארנישט אויסמאכען צו ליידען פון נאך א צרה: אבער שלמה, וועלכער איז שטענדיג געווען גליקליך און האט נישט בעוואוסט פון קיין יסורים – נאכוואס זאל איך איהם פערשאפען צרות.."

א געלונגענער איינפאל.

א דייטשע קהלה האט איינמאל געוואלט א ראבינער און כדי צו קריגען א רב וואס ביליגער, האט די קהלה איינגעלאדען צו צוויי ראבינער־קאנדידאטען פאר יעדען שבת בעזונדער צו הערען זייערע פראבע־דרושות.

מאכט זיך, אז אין אנ'ערב שבת זענען צוויי אזעלכע קאנדידאטען איינגעשטאנען אין דעמזעלבען האטעל און זייערע צימערען זענען געווען אפגעטיילט בלויז מיט א דינער וואנט. איינער פון די צוויי רבנים האט זיך גענומען צוגרייטען צו זיין פראבע און האט פאר זיך אליין אויפ'ן קול גענומען איינ'חזר'ן זיין דרשה, וואס ער וויל מארגען האלטען. דער צווייטער רב, הערענדיג די געלונגענע דרשה האט גע'כאפט א בליישטיפט און האט נאכגעשריבען זיין שכנ'ס דרשה ווארט פאר ווארט, און זי אויך שטילערהייט גאנץ גוט איינגע'חזר'ט.

אויף מארגען האט די קהלה גראד קודם כבוד געוואלט דעם צווייטען צו האלטען די ערשטע דרשה און, נאטירליך, האט ער גענומען זאגען די דרשה, וואס ער האט גע'גנב'עט ביי זיין קאנקורענט. דער ערשטער רב, וועלכער האט דאס געהערט, איז שטארק איבערראשט געווארען און האט באלד פערשטאנען ווי אזוי יענער האט זיך אויסגעלערנט זיין דרשה. דעריבער ווען יענער האט געענדיגט און מען האט שוין איהם גערופען צו דער בימה, האט ער אנגעהויבען מיט פאלגענדע ווערטער:

„רבותי, מיין נעעהרטער קאלעגע, האט דא פאר אייך געהאלטען א פארמעמעליכע דרשה, אזוי, אז איך פיהל מיך נישט אימשטאנד צו האלטען א בעסערע. דערפאר אבער וועל איך מיין פעהיגקייט בעווייזען דערמיט, וואס איך וועל דא פאר אייך איבערזאגען מיין קאנקורענט'ס דרשה ווארט פאר ווארט".

ער האט דאס טאקע גלייך געטון, צו דער איבערראשונג פון די צוהערער און דער רעזולטאט איז געווען, אז ער איז א דאנק זיין וואונדערבארער פעהיגקייט ערוועהלט געווארען צו דער שטעלע.

דער ייד האט נישט קיין „רעכטע".

דעם בעריהמטען גאון ר' יהונתן אייבעשיץ האט אמאל א הויכע פערזענליכקייט געפרעגט, פארוואס די יודען לייגען די תפילין אויף דער לינקער האנד און נישט אויף דער רעכטער. ר' יהונתן האט דערויף גלייך געענטפערט:

„ווייל דער ייד האט נישט קיין רעכטע..."

דאס גאלדענע קאלב.

אין דער שטאדט פראג איז איינמאל אויסגעוועהלט געווארען א נייער בירגערמייסטער, וועלכער איז געווען בעקאנט אלס שונא ישראל.

פונדעסטוועגען, ווען מען האט לכבוד איהם ארראנזשירט א טאנץ אווענד זענען אויך געקומען די חשוב'סטע יודען פון דער שטאדט און צווישען זיי אויך דער בעריהמטער פראגער רב, ר' יחזקאל לאנדוי.

דער בירגערמייסטער האט דערביי געהאלטען א רעדע און נישט קענענדיג זיך איינהאלטען פון געבען א שטאך די יודישע געסט, האט ער געזאגט: „און איהר, יודען, זענט אויך געקומען אהער טאנצען, און עס איז דאך קיין גייעס נישט, עס האט איהר דאך נאך אין די אלטע צייטען בעוויזען אייער ליבע צום טאנץ, ווען איהר האט געטאנצט ארום דעם גאלדענעם קאלב..."

„יא, יא – האט זיך גלייך אנגערופען דער „נודע ביהודה" – אזא טבע האבען שוין די יודען: ווען זיי קלייבען זיך אויס א קאלב פאר אנ'אויבערהאר, טאנצען זיי ארום איהם...

משה רבינו'ס פנים.

א יונגער מחבר איז א מאל געקומען צום גרויסען גאון און ציוניסט ר' צבי הירש קאלישער מיט זיין נייעם חבור און האט געבעטען דעם רב איהם צו געבען א פאסענדען נאמען פאר זיין ווערק.

דער רב האט דאס ספר דורכגעבלעטערט און זעהענדיג, אז דאס ווערק איז פול מיט נארישער פילאזאפריי האט ער צו דעם גאסט א זאג געטון:

„גיב דיין ספר דעם נאמען „אור פני משה", גאר האלט דיין חבור פערשלאסען ביי דיר אין הויז."

דער גאסט איז אוועק מיט א מאפעלטער שמחה: ערשטענס, וואס דער גאון האט זיין ספר געגעבען אזא שעהנעם נאמען און צווייטענס, וואס ער, דער גאון, האט איהם געהייסען האלטען דאס ספר פערהאלטען, ווארשיינליך, אז קיין שום פרעמדער זאל נישט ארויס'גנב'נען דערפון די געלונגענע געדאנקען און עס דערנאך ארויסגעבען אויפ'ן אייגענעם נאמען.

ווען דער מחבר איז שוין געווען אוועקגעגאנגען, פרעגען די תלמידים דעם גאון צי איז איהם טאקע אזוי שטארק געפעלען דעם מחבר'ס ווערק, רבי קאלישער האט אבער געענטפערט:

„איך האב דאס „ספר" א נאמען געגעבען „אור פני משה", ווייל פונקט ווי מען האט נישט געקענט קוקען אין משה'ס פנים, אזוי איז אוממעגליך צו־קוקען אין דעם האדגען חבור, ווייל עס איז פול מיט נארישקייטען און אונזין."

די נייעסטע פערפומען

קרעמען, טואלעט־זייפען, קעלנישע בלומען־וואסערן, פודער היביגאן, קאטי און אנדערע צו קאנקורענץ־פרייזען עמפעהלט

Perfumerja DRUKIER
Zawadzka 11

פאר אנגראסיסטען – ראבאט!
בעמערקונג: פודער קאטי און הוביגאן אויף געוויכט

רעכער ביליג!

אויס'ן גרעניץ.

(דערצעהלונג).

פון **תלוש.**

דער אַגענט, א הויכער, פעטס-געבויטער יוד מיט געדיכטע ברעמען איבער די בלויע, קלאָרע אויגען, האָט געהייסן ברוכ'ן נעמען זיין פעקעל און גיין מיט איהם צום וואַלד צו, וואו ער וועט איהם איבערגעבען צו א פויער, וועלכער וועט די נאַכט איהם צושמוגלען אויף דער צווייטער זייט פון גרעניץ.

ברוך, א יונגער חלוץ, וואָס איז געלאָפען פון רוסלאַנד קיין ארץ-ישראל און איז איצט געזעסען אין א ווינקעל און געדרעמעלט, האָט אויפגעמאַכט די אויגען און א כאַפּ געטון זיין קליינעם טשעמאָדאַנטשיק.

— קומט, — האָט ער געזאָגט, איך בין גרייט.

זיי זענען דורך דאָס קליין שטעטעל און באַלד זענען זיי שוין געווען אין וואַלד, וואָס האָט געפיהרט צום גרעניץ צו. ארום איז געווען פינסטער און שטיל און נאָר פון צייט צו צייט האָבען געראַוישט די אַלטע בוימער מיט זייערע הויכע שפּיצען און ווידער זיך פערגליווערט געוואָרען. דער אַגענט איז געגאַנגען און געשוויגען. ברוך האָט געהאַט צו איהם א בריף פון זיינעם א חבר און געוואוסט, אז ער איז א פרומער יוד און וועט קיינעם אומזיסט נישט טון קיין שלעכט, און דאָך האָט איהם זיין אויסזעהן איצט בעשראָקען און ווילדע פאַנטאַסטישע געדאַנקען זענען געקומען אין קאָפּ. דער יוד איז א רויבער און פיהרט איהם אין זיין הייל פּויסען. דאָרט אויף די ווענט הענגען ביי איהם א סך שווערדען, קרומע טערקישע מעסערס און ביקסען, און אין גרויסע אייזערנע קאַסטענס, ליגען פערבאַהאַלטען גאַנצע אוצרות מיט גאָלד און טייערע שטיינער, וואָס ער האָט אָנגערויבט פאַר א סך יאָהרען. ברוך האָט א ציטער געטון און איז געבליבען אויף א רגע שטעהן. פלוצים האָט זיך דערהערט א שאַרפער געשריי פון א נאַכט-פויגעל. וואָס האָט זיך געטראָגען איבער'ן וואַלד.

— האָט קיין מורא נישט, — האָט געזאָגט דער אַגענט. — מיר זענען שוין באַלד אויפ'ן פלאַץ.

זיי זענען צוגעקומען צו א וועלטער-ביידעל, א חורבה פון אַלטע ברעטער און זענען געבליבען דאָרט שטעהן.

— איך וועל מיט אייך נאָך א ביסעל פערברענגען, האָט געזאָגט דער אַגענט און דערנאָך דערצעהלט א פּאָר מעשיות וואָס האָט פּאַסירט מיט יודען אין וואַלד מיט א צייט צוריק, און פלוצים האָט ער א געשריי געטון מיט'ן גאַנצען כח:

— א-א-או, וואַסיל, א, וואַסיל!

זיין קול האָט הילכיג אָפּגעקלונגען און איז פערגאַנגען ווייט צווישען די בוימער.

אין א מינוט ארום האָט איהם אָפּגעענטפערט:

— אַ-אַ-או, אַ-או!

אין א ווייַלע ארום איז דער אַגענט אוועק און ברוך איז געבליבען אליין וואַרטען אויפ'ן פויער. א פּאָר מינוט האָט זיך נאָך געהערט דעם יודענ'ס שווערע טריט און ווי די טרוקענע שישקעס סקריפּען אונטער זיינע פיס און באַלד איז ווידער געוואָרען שטיל און נאָר די שפּיצען פון די בוימער האָבען וועגען עפּעס געמורמעלט און זיך געצויגען צו די שטערען פון טיף-בלויען זומער-הימעל.

ברוכ'ן איז געוואָרען אומעטיג. וואָס וועט ער טון, אויב דער פויער וועט נישט קומען? וואוהין וועט ער געהן אין דעם גרויסען, פינסטערען וואַלד? און א שרעק האָט זיך פּאַמעלעך איינגעוויגען אין זיין נשמה. פאַר זיינע אויגען איז צווישען די בוימער געלעגען אויסגעצויגען א דער'הרג'עטער און א שוידער פלעגט אַלע מינוט איהם דורכגענומען. די צייט האָט זיך געצויגען זעהר לאַנגזאַם. ער האָט פערמאַכט די אויגען און זיך געסטאַרעט איינדרעמלען און פלוצים-טריט, וואָס האָבען זיך אָפּגעהערט דערנעבענט אין וואַלד איז פאַר איהם געשטאַנען א קליינינקער, דאַרער פויער און געלאַכט און געכליפּעט עפּעס מיט אַנאידיאָטישען געלעכטער און איהם גערופען געהן מיט איהם צו זיין כאַטע.

ברוך איז אוועק נאָך איהם און אין א ווייַלע ארום זענען זיי צוגעקומען צו א כאַטע, וואָס איז געשטאַנען אויף א פרייען פלאַץ און דער פויער האָט שטיל אָנגעקלאַפּט אין לאָדען און א רוף געטון:

— מאַרוסיא עפען אויף, מאַרוס'אָ!

עס האָט זיך דערהערט א פערשלאָפען קול, א טיר האָט א סקריפּע געטון און א יונגע שיקסע אין איין העמד האָט זיי אריינגעלאָזען אין הויז. ברוך איז געבליבען שטעהן אין פינסטערען פאָר-הויז. דער פויער האָט געזאָגט דער שיקסע, אַז ער דאַרף נאָך אוועקברענגען און איז אוועק צוריק אין וואַלד. א שווערער, פערשטיקטער ריח האָט א קלאַפּ געטון ברוכ'ן אין נאָז און איהם גענומען שטיקען אין האַלז.

— וואָס שטעהסטו ווי א דובינע? — איז בייז געוואָרען די שיקסע און זיך א קראַץ געטון די בריסט.—געה אריין איך וויל שלאָפען.

זי האָט איהם גענומען פאַר דער האַנט, אריינגעפיהרט אין חדר און אַליין זיך א וואַרף געטון אויף איהר כלעבעט און איז געבליבען שטיל ליגען מיט נאַקעטע, העכער פון די קני שמוציגע פיס.

דער גאַנצער צימער איז פול געווען מיט עמיגראַנטען: מענער, פרויען און קינדער, וואָס האָבען די נאַכט געזאָלט איבערגעהן דעם גרעניץ. איינינגע זענען געשלאָפען אויף דער שמוציגער פּאָדלאָגע, אונטערלייענדיג צוקאָפּענס זייערע פּעקלעך און טשעמאָדאַנען. זיי זענען געלעגען צוזאַמענגעדרעהטע מיט אָפענע מיילער און צעקרימטע פנים'ער און האָבען געזעהן בייזע חלומות, אַז מען יאָגט זיך נאָך זיי און עס איז שוין נישטאָ וואוהין צו לויפען. אַנדערע זענען געזעסען און שטיל געריט יאַמערדיג דעם שלאָף פון זיך. ברוכ'ן האָט כמעט קיינער נישט בעמערקט. נאָר א קליין יודיש מיידעלע האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף, אָנגעשטעלט אויף איהם איהרע צעשראָקענע אויגען און גענומען וועקען די מוטער, וואָס איז געלעגען לעבען איהר איינגעווייקעלט אין א פאַרביגער פּאַטשיילע.

ברוך האָט געזוכט א פרייען פלאַץ, וואו זיך אָנצושפּאַרען. דער גאַנצער צימער איז געווען פערנומען און נאָר דער ווינקעל, וואו א פּאָר אַלטע איקאָנעס זענען געהאַנגען קוים באַלויכטען פון א נאַפט-לעמפּעלע איז נאָך געווען פריי. ברוך האָט זיך פערקליבען אהין און זיך אַראָפּגעלאָזט אויף דער פּאָדלאָגע, גענומען אַרומקוקען אַלעמען אין איין ווינקעל איז געלעגען א יודישע פאַמיליע מיט אַן אַלטען טאַטען, וואָס האָט נישט צוגעמאַכט אַן אויג די גאַנצע נאַכט און זיין פנים האָט אויסגעדריקט א וועלט מיט צער. לעבען זיי נאָך א פאַמיליע מיט א קליין קינד און א בחור'ל א קריפּעל פון א יאָהר פופצעהן, און א טראַט ווייטער צוויי יודישע אַנטלאָפענע סאָלדאַטען אין שטיוועל מיט הויכע כאַליאַוועס און טוזשורקעס מיט מעשענע קנעפּ און הערט ביים טיר א הויכער בלאָנדער מאַן מיט גרויסע בלאָנדע וואָנצעס, און א בלויהמדעל. ער האָט געקוקט אויף דער שיקסע און נישט אַראָפּגענומען זיין בליק פון איהרע נאַקעטע, שמוציגע פיס.

ברוך פלעגט אַלע ווייַלע איינדרעמלען, נאָר באַלד זיך אויפכאַפּען. עס איז שוין געווען שפּעט. מען האָט ווידער שטיל אָנגעקלאַפּט אין לאָדען. איינינגע זענען דערשראָקען אויפגעשפּרונגען. די שיקסע האָט זיי בערויהיגט און איז אַרויס אין פאָרהויז עפענען די טיר, ברוך האָט געוואַרט, ווער ס'וועט אַריינקומען. אין א מינוט אַרום האָט ער דערזעהן ווי אויפ'ן שוועל האָט זיך בעוויזען א יודיש מיידעל פון א יאָהר עטליכע און צוואַנציג, מיט א שוואַרצען טשעמאָדאַנטשיק אין דער האַנט. איהר פנים איז געווען בלאַס און עטוואָס אויסגעמאַטערט און די אויגען האָבען געקוקט א ביסעל דערשראָקען און פערוואונדערט. זי איז זעהר פיינער האָט געהאַט א ליבע גראַציע.

— אָט דאָ אונטער די איקאָנעס איז דאָ א פלאַץ, — האָט געזאָגט די שיקסע. אָנווייזענדיג אויף ברוכ'ן און זיך ווידער א וואַרף געטון אויף איהר געלעגער.

ברוך האָט זיך אויפגעהויבען און געגעבען דעם מיידעל פלאַץ לעבען זיך. זי האָט איהם אָנגעקוקט בלאַס, א שמייכעל געטון און געזאָגט:

— מיר וועלען שוין מוזען שטערען איינער דעם צווייטען. דאָ איז אַזוי ענג, דוחק.

זי האָט אוועקגעשטעלט דעם טשעמאָדאַנטשיק און זיך אַראָפּגעלאָזט אויף דער פּאָדלאָגע. ברוך האָט זיך געזעצט לעבען איהר. איהם איז מיט אמאָל געוואָרען היימליכער, ווי ער וואָלט גלייך דערפיהלט, אַז ער האָט געטראָפען א נאָהענטען מענשען, מיט וועלכען ער וועט קענען פערברענגען די שווערע שעה'ן פון דער נאַכט, אין דער ענגער אָרימער כאַטע, וואַרטענדיג אַריבערצוגעהן דעם גרעניץ.

ער האָט זי געפרעגט פון וואַנען זי קומט און וואוהין זי פאָהרט.

צו ערשט האָט זי איהם גאָרנישט געענטפערט אויף די פראַגען. צו וואָס דאַרף ער וויסען? זי פאָהרט קיין אויסלאַנד און וואו זי וועט פערבלייבען ווייס זי נאָך אַליין נישט. נאָר וואָס ווייטער איז ער איהר אַלץ מעהר געפעלען געוואָרען און זי האָט איהם דערצעהלט, אַז זי איז אַן אַרבייטערין, האָט אַנטייל גענומען אין דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג און מוז איצט פערלאָזען רוסלאַנד.

— און ווער זענט איהר? — האָט זי א חבר געפרעגט מיט איהר בלאַסען שמייכעל.

— איך פאָהר קיין ארץ-ישראל אָנהויבען א לעבען פון א חלוץ, — האָט ער איהר געענטפערט.

זי האָט אויסגעזעהן צו זיין ענטוישט. נאָר אין א ווייַלע אַרום זיך נייגעריג צוגעהערט ווי ער רעדט בעגייסטערט וועגען פּאַלעסטינע און אַלץ אָפטער זיך איינגעקוקט אין זיין פנים, וואָס איז איהר געווען שטאַרק סימפּאַטיש.

זיי האָבען גערעדט וועגען אַלץ אין דער וועלט. וועגען פרייהייט און ליבע וועגען רוסלאַנד און די לענדער, וואוהין זיי פאָהרען. וועגען זייערע אייגענע און נאָהענטע, פון וועלכע זיי האָ

זענען אַלץ מעהר געוואָרען פריינדליכער איינער צום צווייטען.

עס איז שוין געווען שפּעט נאָך האַלבע נאַכט. דער אַלטער יוד, וואָס האָט נישט צוגעמאַכט אַן אויג, איז געזעסען און געקוקט אויף זיי און זיין פנים האָט אויסגעדריקט א וועלט מיט צער. דאָס קליינע מיידעלע מיט די צעשראָקענע אויגען פלעגט זיך אַלע ווייַלע אויפכאַפּען און וועקען די מוטער. די צוויי אַנטלאָפענע סאָלדאַטען האָבען געכראָפּעט און דער בלאָנדער מאַן מיט די גרויסע וואָנצעס האָט אויך איינגעדרעמעלט. אין לאָמפּ איז געוואָרען אַלץ דונקעלער.

— לייגט זיך צו און לאָזט א דרעממעל, — האָט ברוך געזאָגט צו דעם מיידעל, — לייגט אַוועק אייער קאָפּ אויף מיינע קני, איך וועל זיצען און היטען אייך.

זי האָט, שווייגענדיג, זיך אויסגעצויגען אויף דער פּאָדלאָגע, אַוועקגעלייגט איהר קאָפּ אויף זיינע קני און פערמאַכט די אויגען. ברוך האָט שטיל א גלעט געטון איהרע האָר און דערנאָך דעם פנים. זי האָט זיך נישט גערירט פון אָרט און נאָר די ליפּען האָבען קוים מערקבאַר א שמייכעל געטון.

— איהר שלאָפט שוין? — האָט ער שטיל געפרעגט.

זי האָט נישט געענטפערט און געאָטעמט רוהיג.

ברוך האָט אָנגעשפּאַרט דעם קאָפּ אָן וואַנט און אויך פערמאַכט די אויגען. זיינע הענט האָט ער געהאַלטען לעבען איהר קערפּער און איהם איז געווען מאָדנע גוט. ער האָט געטראַכט, אַז אָט אין א פּאָר שעה אַרום וועלען זיי זיך צעשיידען און אין האַרצען וועט ביי איהם אויף תמיד בלייבען א ליכטיגע, רוהיגע פרייד וועגען דער צופעליגער בעגעגעניש מיט דעם מיידעל. און אַזוי טראַכטענדיג האָט ער איינגעדרעמעלט און איהם פלעגט זיך אַלע ווייַלע אויסדאַכטען, אַז דער אַלטער יוד געהט אַרום צווישען די שלאָפענדיגע און וויינט. ער האָט געזעהן ווי טרערען רינען איבער זיין פערזאָרגטען, צעקנייטשטען פנים און ער רעדט עפּעס און קען זיך נישט בערויהיגען...

ענדליך האָט גענומען שאַרען אויף טאָג. גרויע פּאַסען ליכט האָבען זיך געריסען דורך די שפּאַלטען פון די לאָדענס און צעטריבען די שאָטענס פון דער נאַכט. דאָס פייער'ל ביי די איקאָנעס איז פערלאָשען געוואָרען. ברוך און דאָס מיידעל זענען געזעסען צוגעטוליעט איינער צום צווייטען און זיך געהאַלטען פאַר די הענט ווי קינדער. עס איז אַריין דער פויער און גענומען אַלעמען וועקען:

— שטעהט אויף, שטעהט אויף, — האָט ער געאיילט. — קומט נאָך מיר. די סאָלדאַטען זענען אוועק פון גרעניץ.

מען איז אַרויס פון כאַטע, די קינדער האָבען געוויינט. ברוך איז געגאַנגען מיט דעם מיידעל און געטראָגען איהר טשעמאָדאַנטשיק. זי האָט געציטערט פון פרימאָרגען-ווינטעל און זיך צוגעדריקט צו איהם. ער האָט אַרויפגעוואָרפען אויף איהרע אַקסלען זיין מאַנטעל. פון הינטער'ן וואַלד איז אויפגעגאַנגען די זון, א גרויסע און רויטע. און פייגעלעך האָבען אָנגעפילט די לופט מיט א פרעהליכען ציוויטשעריי.

— מיט גאָט, מיט גאָט, — האָט געשריגען דעם פויער'ס טאַטער, שטעהענדיג אין איין העמד ביי דער כאַטע געפאָכעט מיט דער האַנט און צוגעוואונשען אַלעס גוטס.

מען האָט זיך א לאָז געטון איבער א פעלד צווישען הויכע זאַנגען צום גרעניץ צו.

פלוצים האָט ברוך א זאָג געטון צו דעם מיידעל:

— טאַניאַ, פאָהרט מיט מיר קיין ארץ-ישראל...

זי האָט איהם מיט פרייד אָנגעקוקט, עפּעס צוזאַמענגעדריקט זיין האַנט און גאָרנישט געענטפערט.

א פרוי ענדערט זיך לייכט...

דער בעסטער בעווייז איז, אַז א פרוי, וועלכע בענוצט „קאָסמאָפּאָליס“ ענדערט זיך באַלד צום גוטען אונטער דעם איינפלוס פון דעם זיכערען מיטעל, וואָס פלעגט וואונדערבאַר און דערהאַלט די פרישקייט פון געזיכט, הענד און קערפּער.

COSMOPOLIS

קאָסמאָפּאָליס דאָס איז נישט קיין קרעם.
קאָסמאָפּאָליס דאָס איז נישט קיין פּאַסטע צום געזיכט.
קאָסמאָפּאָליס איז א גאַנץ נייע און ביז אַהער נאָך נישט געוועזענע זאַך.

הויפּט-סקלאַד אויף פּוילען: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען, אַפּטייק-סקלאַדען און פּאַרפומעריע-געשעפטען. פּרייז 2.50 זל. פּער שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דאַרף מען זיך ווענדען צום הויפּט-סקלאַד פאַר פּוילען. פאַר קונים פון דער פּראָווינץ וועט אַרויסגעשיקט נאָכ'ן בעקומען פּאָראויס 2.75 אָדער 3.25 אויף א נאָכנאַהמע.

היט זיך פאַר פעלשונגען!

883

פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף אייגענער רעכנונג ווערען געזוכט.

סאַטירע

וואָס וויל איך פון וויען?

די שטאָט פון וואַלד, וואָס לויכט און גלאַנצט,
זי האָט דעם טוימען-וואַלד געטאַנצט,
און בלוט געפלאָסען איז א טייך,
ווי ציימונגען דערצעהלען אייך:
מען האָט געשאָסען און געקנאַלט,
גע'הרג'עט, ווי אין ווילדען וואַלד.
עס האָט געדונערט און געבליצט,
די ווינער האָבען זיך צוהיצט...

מיר איז נישט ליב אזא מין זאַך,
דאָס מענשען-שיסערישע פאַך,
און ווען מיין חלום ציהט אהין,
צום פרעכטיג-שענעם, רייכען ווין,
דאַך טראַכט איך נישט פון שיסעריי,
פון קוילען שאַרף, פון שווערען בליי...

איך בין אַנ'אָרימער פּעטש,
און כ'בענק מיר נאָך א קאַלבס-קאָטלעט,
וואָס הייס געבראָטען, צוגעפלאַטש —
א ווינער-שניצעל שטאַרק גע'פעפ'ט
איך בענק נאָך ווינער קלעצלעך,
וואָס טויג מיר דען א טויטען-טאַנץ?

איך בין דאָך שוין אזא פאַרשוין
וואָס מיר האָט לאַנג דערעסען שוין:
א האַקען-קרייצלער, א פּאַשיסט,
א הימלער-אָוויעק, א קוזיסט,
א קו-קלוקס-קלען, און אַנ'ענדעק,
וואָס שמייסען ביטס, און גאַל, און קלעק!

איך האָב זיי דאָ לרוב, גענוג,
פון זיי איך ווער א האָר נישט קלוג,
און כ'מיין עס מאַקי אָהן א ווינק;
פאַר מיר א ווינער שניצעל גיט'ס
צו גאָר א ווינער מיידעל פריי,
וואָס לוסטער איז, ווי דער דונאַי!

גראַף כאַלי.

באָד-סעזאָן.

(א תמוז'דיגע לעקציע מכח באָדענישען)

באָדען זיך איז געזונט, דערהויפּט זומער אין די הייסע טעג. פאַרהאַן מענשען, מעהרסטענטייל סוחרים און אַנטוויערקער, וואָס באָדען זיך סיי זו-מער, סיי ווינטער און שטייערען און אין חובות, אזא באָדעניש איז זעהר אומגעזונט און מ'האָט פון דעם „קאַלט און וואַרים".

צוליב דעם, וואָס באָדענדיג קען מען זיך חס ושלום דערטרינקען, איז ראַטזאַם זיך גאָרנישט צו באָדען. די, וואָס ווילען זיך אָבער פאָרט אויסבאָ-דען דאַרפען מיטנעמען מיט זיך א שטרוי, כדי עס זאָל זיין אָן וואָס אָנ-צוכאַפּען זיך אין פאַל, ווען מען הויבט זיך אָן צו טרינקען.

דאָס רוב ווערען דערטרינקען פרוי-ען, ווייל ביים ראַטעווען זיי, ווע מען וויל זיי אָנכאַפּען פאַר די האָר קען מען עס נישט צוליב'ן „צלם גאַר סאָן"...

פאַרהאַן מענשען, וואָס האָבען ליב צו באָדען זיך אין יודיש בלוט. נאָר דאָס זענען נישט קיין מענשען, נאָר ווילדע חיות.

בעסער איז זיך נישט צו באָדען אין וואַסער נאָר אין שוויס—מען איז דאַן זיכער מיט'ן לעבען.

פון טרינקען טיי און פון טרינקען בראָנפען קען מען זיך נישט דערטרינ-קען...

בעסער איז איידער מען גייט זיך באָדען אויסצולערנען שווימען. די בעס-טע שווימער אויף דער וועלט זענען יודען, ווייל ביים רעדען מאַכען זיי מיט די הענט... און טאַקע צוליב דעם שווימען מיר יודען שוין פון זעכצער יאָהרען אין שטורמדיגע ימים און ווע-רען נישט דערטרונקען אויף צו להכעיס די שונאים.

י. וועקסעל.

צווישען גנבים.

פאַרוואָס, ווען די קוקסט אין שפּי-געל האַלטסטו די הענט אין די קעשע-נעס?

— איך האָב מורא, אז דער וועמען איך זעה אין שפּיגעל זאָל מיך נישט בע'גנבענען.

אין ראַבינאַט.

רב:—פאַרוואָס ווילט איהר זיך גט'ן מיט אייער ווייב?

מאַן:—ווייל זי לאָזט זיך שלאָפען 8 א זייגער.

רב:—דאָס איז ביי אייך א חסרון?

מאַן:—איך מיין 8 א זייגער אין דער פריה.

אַנ'אויסגערעכענטער.

— שדכן: וועט איהר אָבער קענען א פרוי דערנעהרען?

— חתן-בחור: דערפאַר וויל איך חתונה האָבען נישט מיט קיין פרוי, נאָר מיט א מיידעל.

פערפליצונגען.

אין גאַנץ אייראָפּע זענען פאָרגעקו-מען פערפליצונגען. ס'איז, דעריבער, ווילכטיג אויסצוקלערען פאַר אונזערע לעזער וואָס איז דאָס אזוינס א פער-פליצונג.

א פערפליצונג — דאָס א וואַסער-דיגער ענין, פונקט, למשל, ווי טאָגזיג פון „טאַלענטירטע" דיכטער.

א פערפליצונג ברענגט אָפט גרויסע היזקות פאַר מענשען; דאַנקען פאַר מילכיגער און וויין-הענדלער — אָפטע רווחים...

א פערפליצונג פון וואַסער - דאָס איז א גאַנץ נאַטירליכע דערשיינונג. נישט קיין נאַטירליכע ערשיינונג איז א פּאַ פליצונג ביי סוחרים; דאַגעגען איז גאַנץ נאַטירליך ביי די לעצטע א פערפליצונג פון וועקסלען און פראָ-טעסטען...

אזוי האָט געזאָגט דער קונדס:

ס'איז קיין וואונדער נישט, וואָס מענשען נעמען זיך אזוי פיל צום פליהען (לינדבערג, טשעמבערליין-לע-ווין א. א.), ווייל וואָס א טאָג ווערט אויף דער ערד געפעהרליכער אַרומ-צוגעהן...

כלל-טוער.

כלל-טוער (צום שניידער): די אַרמעל אין מיין פּאַלטאָן האָט איהר שטאַרק פערקירצט: געוויס האָט איהר געמאַכט אַ לאַנגען „יתור"?

שניידער: איהר טועה'ט זיך, פּאַ-ניע, די אַרמעל זענען נישט קורץ נאָר ווי איהר זייט נאָר געוואָרען א כלל-טוער האָט איהר בעקומען לאַנגע הענד...

געוואוינהייט.

דער דענטיסט (אויגהערנדיג מיט'ן אָנצווענגעל צו א בענקעל אַרויסצו-שלעפען א נאָגעל): רוה'ג! וועסט אַפילו נישט פיהלען, אז איך טו דיר עפּעס.

כרומה למשל.

א פרוי, איז פונקט ווי א דירה אויפ'ן 2-טען שטאָק:

די זאַקען — דער פוס-באָדען...
דאָס קלייד — די שטיגען; שטייגט אַלץ העכער...
דאָס פּנים — די מאַלעריי...
דער דעקאָלט — אַנ'אָפענער באַלקאָן...
די צונג — די קיך, קאָכט ווי א גזלן...
דאָס מויל — דער שלאָק...

סאָקראַטעס.

די לעצטע מאָדע:

איהר זייט זיכער אז דאָס איז די לעצטע מאָדע?

— זיכער, מאַדאַם!

— און איהר זייט זיכער אז דאָס וועט נישט בלייבקעווען?

— וואָס רעדט איהר? דאָס קליידעל ליגט שוין ביי מיר פיער יאָהר.

בעסער ווי רייכטום.

בערעל: וואָס ווילסטו בעסער האָבען, א מיליאָן דאָלער, אָדער פינף טעכטער?

שמעריל: פינף טעכטער.

בעריל: פאַרוואָס?

שמעריל: ווייל ווען איך וואָלט גע-האַט א מיליאָן דאָלער, וואָלט איך זי-כער געוואָלט נאָך, און ווען איך זאָל האָבען פינף טעכטער, וואָלט איך שוין זיכער מעהר נישט געוואָלט.

אזא רעטעניש.

מיין גאַנצע נאָמען זוכט דעריבער-גער אין לעבען.

ווען ס'האָט די צייט קיין מזל נישט געגעבען.

מיין ענדע איז פאַר יעדער פרוי, זעהר, זעהר גויסיג.

ווען זי האָט עס נישט. איז פאַר איהר א בושה און א ווהעטאָג...

אין גאַנצען בין איך נישט קיין קלייגער שוטה, איך פערזאָרג די לע-בעדיגע און די טויטע.

(א ראַטמאַן)

סאָקראַטעס.

*

פּאַטער (א כלל-טוער, צום זוהן): די ברוטאַל! דו נאַכאַל! דו רשע! וואָס ווערט פאָרט פון דיר ווערען?

זוהן: — וואָס זאָל דען פון מיר זיין? בעוויס א כלל-טוער.

סאָקראַטעס.

אין פלאַמען פון ליבע און האַס

(ראָמאַן).

(70

זי האָט פערשטאַנען אז יענע, פעראַכטענדיג זי, געהען נישט צו איהר, נאָר צו קאַרל'ען, וועלכען זיי האסען, און דאָס איילען זיי זיך נוקם צו זיין פאַר איהר.

— עפּענט'ס! — האָבען זיי געשריגען — עפּענט'ס שנע-לער, וואָרום מיר ברעכען אויס די טיר!

יהודית איז איינגעגאַנגען מבולבל געוואָרען: וואָס זאָל זי דאָ טון?

—עפּענט'ס, ווייל מיר לעבען אונטער פייער! דרייוויק איז א פערראַטער! א שפּיאָן!..

— זיי וועלען איהם נאָך דער'הרג'ענען! — האָט יהודית פערצווייפעלט געטראַכט — די אומגליקליכע ווייסען נישט, אז דאָס לעבען פון דעם אויסוואורף איז פאַר מיר אזוי ווילכטיג, ווי זייער לעבען. מיט זיין טויט וועט דאָך מוזען אומקומען מיין טייערער פאָטער!.. און — איך וויל עס בשום אופן נישט נישט דערלאָזען!.. איך טאָר עס נישט דערלאָזען.

יהודית איז צוריק אַרויף אויף די טרעפּען, אַדורכגעלאָ-פען דעם קאָרידאָר, און אַנגעקלאַפּט אין קאַרלס צימער.

— קאַרל! קאַרל! — האָט זי געטוועזן א רוף געטון.

קאַרל האָט דערקאָנט איהר קול און געעפענט די טיר.

— וואָס איז געשעהן! דו האָסט מורא? קומט אַריין שנע-קער אהער וועל איך דיך שיצען...

— איך האָב מורא, אָבער נישט פאַר זיך.

— נאָר פאַר וועמען?

— פאַר אייך!

מיר דראָהט געפאַהר.

—איהר האָט א טעות... הערט... איהר קאָנט די שטימען?..

פון אונטען האָט מען נישט אויפגעהערט צו שרייען:

— עפענט, צו אַלדי שוואַרץ יאָהר!

— איהר קאָנט נישט די שטימען, אָבער איך קען זיי! — האָט יהודית געזאָגט — דאָס זענען די ברידער לוריע, און קורט לעווענטאַל! נו, צי קאָנט איהר איצט זיכער זיין, אז איהר זענט נישט אין א סכנה?

— וואָס קאָנען זיי מיר טון?

— זיי וועלען אייך דערקלעהרען פאַר א פערראַטער... ענטלויפט זשע, און בעהאַלט זיך ערגיץ...

— האָסט מיך ליב, אידא?

— איך וויל נישט איהר זאָלט שטאַרבען.

— האָסטו, הייסט עס, ליב? — האָט ער ליידענשאַפטליך איבערגעחזר'ט.

— שנעלער, שנעלער! בעהאַלט זיך!.. איך בעט אייך!

— ניין! איך בלייב דאָ, ווייל דו ווילסט נישט ענטפערען אויף מיין פראַגע!

— נו, יאָ! נו, יאָ, קאַרל! — האָט זי אויסגעשריען מיט א פלאַקער אין די אויגען — איך האָב אייך ליב ווייל איך האָב מורא פאַר אייער לעבען...

— וועל איך זיך פאָלגען!

דער רעגען האָט אויפגעהערט צו גיסען. די וואָלקענס זענען זיך פונאַנדערגעגאַנגען צויאָגט פון א צפון-ווינד.

אויפ'ן טונקעל בלויען הימעל האָבען זיך בעוויזען שטע-רען, וואָס האָבען מיט א מיליאָן שיין בעקוקט אויף די פעלדער און וועלדער פון טויט...

קאַרל דרייוויק איז אינמיט געגאַנגען מיט דער גרעסטער זיכערקייט.

מיט דער הינטער-טיר איז ער אַרויס אין גאָרטען, פונקט אין דעם מאָמענט, ווען די ברידער לוריע מיט לעווענטאַל'ן האָבען שוין בעהאַט אויסגעבראָכען די איינגאַנגס טיר, און זע-נען אַריינגעלאָפען אין שטוב.

אין גאָרטען איז געווען א רואינע פון אַנ'אַלטען ברונען צעהן מעטער די טיף, און אין איהם טאַקי האָט זיך קאַרל בעהאַלטען, און אויסוואַרטענדיג, אונטערגעהערט וואָס אַרום און אַרום טוט זיך.

ביידע ברידער האָבען זיך צעניעט, מאַקס און קורט אויך אויף בעגעגענט מיט דער טויט בלאַסער, דרייסטער יהודית.

א פאַר סעקונדען זענען זיי געשטאַנען, ווי פערגליווערטע.

דאָס מיידעל האָט מיט א מאָדנער עקשנות אויסגעהאַלטען זייער בליק, און אפילו מיט אַנ'אויג נישט א פינטעל בעטון.

— וואָס פערלאַנגט איהר? — האָט זי געלאַסען א פרעג געטון — וועמען זוכט איהר?

— דרייוויצ'ן דעם פעררעטער... דעם שפּיאָן.

— דאָ איז נישטאָ קיין פעררעטער און קיין שפּיאָן! איהר ווילט זיך סתם פערזינדיגען נוקם זיין... די שנאה צו דעם מענשען צווינגט אייך אויסצוטראַכטען א בלבול.

— זאָל זיין אזוי! — ענטפערט האָט קורט—וואו איז ער?

— אַוועקגעפאָהרען!

— שקר!

— ער איז נישטאָ, און איז ווייט פון סכנה...

— הייסט עס, ער איז אַוועק צו די פּאָניצס זיך בעהאַל-טען?

— ס'קאָן זיין... אָבער ער איז ווייט פונדאַנען...

— זאָגסט א ליגען! איך חזר עס איבער נאָך א מאָל! ער האָט נישט געהאַט אזוי פיל צייט, צו קענען ווייט פונדאַנען אנט-לויפען... ער האָט זיך ערגיץ דאָ אין הויז, אָדער אין הויף בע-האַלטען... מיר וועלען אַרומזוכען אין אַלע צימערן, קום מיט אונז!

— איך גיי.

— אָ, דו בעמיינע מויד, אָהן האַרץ און אָהן חרפה!

— האָסט נישט קיין רעכט מיך אזוי צו בעליידיגען, קורט! איך בין א פרייע און מיין האַרץ איז פריי!

קורט האָט אָבער אין אָנפאַל פון מורא'דיגען יאוש און כעס אויפגעהויבען א געבייל'טע פויסט.

ער האָט זיך תיכף צוריקגעהאַלטען פון אַראָפלאָזען א קלאַפּ, און אַרויסגעציש'ט מיט פעראַכטונג:

— דו, וואָס דו ביזט געווען אזוי בעשעצט פון מיר, וואָס איך האָב אזוי פיל אַכטונג צו דיר געהאַט... דו, וואָס ביזט מיין שמאַלץ, מיין איידעלסטע ליבע געווען... דו — ביזט אזוי אָדע-ריג בעהאַלטען!.. קום, ווייז אונז די צימערן פון דעם הויז!

— אַלע דריי בחורים האָבען זיך שנעל געלאָזט געהן פאַרויס, און יהודית איז זיי נאָכגעגאַנגען אָהן א וואָרט צו זאָ-גען דערגעגען, א בעהאַרצזאַמע צו זייער ווילען.

נישט האָבענדיג אין ערגיץ געפונען קאַרל'ען, האָבען זיי מיט גרימצאָרן אויסגערופען:

— ער מוז דאָך אָבער דאָ יאָ זיין! וואו איז ער?

— איך וועל עס אייך נישט זאָגען...

— אזוי שטאַרק האָסטו איהם ליב?

— יאָ, אזוי ליב!

פלוצים האָט זיך די טיר געעפענט, און ס'איז אַריינגע-קומען קאַרל דרייוויק..

— איך בין דאָ! — האָט ער א זאָג געטון — וואָס פער-לאַנגט איהר פון מיר?

די דריי בחורים האָבען איהם אַרומגערינגעלט.

יהודית האָט איהם געוואָלט מיט זיך פערשטעלען, אָבער

— ס'איז שוין געווען צו שפּעט.

(פאָרטזעצונג קומט)

די, וועלכע אזעוו האט פערראטען.

בעארבייט פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט" לויט פערשידענע מאטעריאלען פון ל. בראנט.

(118

ראטאיעוו מאכט פארוואורפען און אזעוו פערטיידיגט זיך.

אויער לייענער און ארויסדרעהענישען האבען נישט געקאנט בלייבען איינגעהאנגען אונבעמערקט אויך אין דער אכראנע. אין זיין ארבייט פאר'ן פאליציי דעפארטאמענט איז אזעוו'ן אויסגעקומען טיילמאל אויסצוהערען פארוואורפען און דראהונגען, און ער האט געמוזט זיך פערענטפערען און ריין וואשען פאר זיינע פארגעזעצטע. אנ'אמקלאגע פון אזא בעציהונג צו דעם דאזיגען בעאמטען און טיפ־סענגסטען מיטארבייטער פון דער אכראנע געפינען מיר אין א לאנגען בריף, וועלכען אזעוו האט געשיקט צו ראטאיעוו'ן פון ווארשע אין זומער 1904. אט וואס אזעוו האט געשריבען:

„אלע אייערע בריף האב איך דערהאלטען ערשט נעכטען. דער פאסט־בעאמטער האט זיך ענטשולדיגט, ווען כ'האב איהם דערוויזען, אז די בריף זענען אנגעקומען פריהער, אבער מ'האט זיי מיר נישט ארויסגעגעבען, הגם כ'האב זיך אויף זיי נאכגעפרעגט. דאס איז געווען די סיבה, פארוואס כ'האב צו אייך געשיקט א דעפעשע מיט א בקשה וועגען בריף און געלד. אלע 4 בריף אייערע האב איך בעקומען מיט אמאל און איך וועל מיך בעמיהען איצט אויף אלעמדיג צו ענטפערען.

„קודם כל אויפ'ן ערשטען בריף. אין וועלכען איהר מאכט מיר מארוואורפען, אז נישט וועגען אלעס דערצעהל איך און איהר שרייבט וועגען דער צייטלאזיגקייט פון אונזער עקזיסטענץ. אויב אונז וועט נישט געלינגען אפצוהיטען דעם, וועלכער איז אונז צום טייערסטען (עס האנדעלט זיך דא וועגען דעם אטענטאט אויפ'ן צאר, וועגען וועלכען אזעוו האט געשריבען צו ראטאיעוו'ן, ל. ב.) אויף דעם אלעמען קאן איך נאר זאגען, אז פונקט אזוי ווי שטענדיג, ארבייט איך אויך איצט פאר אייך מיט דערזעלבער געוויסענהאפטיגקייט און פארזיכטיגקייט און

איך וואלט געוואלט זעהן אייער פולשטענדיגען צוטרוי, אויב אזא צוטרוי איז ביי אייך נישט פארהאן, אויב איך ענטשפרעך בכלל נישט אייערע פאדערונגען, דאן בעט איך מיר וועגען דעם אויפריכטיג צו זאגען, און מיר קאנען דאן איינשטעלען אנדערע בעציהונגען.

„אלס בעווייז פון מיין נישט דערריידען ברענגט איהר דעם בריף מיינעם פון מינסק, וואס איהר דענקט דערמיט פערשטעה איך נישט. פון ערשט האט מען געשיקט א בריף, וועלכער איז געווארען צוגעשיקט פון מינסק — ווי דאס פאסירט אפט, — אין דעם דאזיגען בריף איז געווען א ידיעה וועגען דעם פארשטעהענדען קומען פון צאר קיין אדעס. א חוץ דעם — וועגען מיין איינדרוק בנוגע דעם פראיעקטירטען אטענטאט אויף זיין מאיעסטעט. איך האב געהאלטען פאר נויטיג אייך וועגען דעם צו שרייבען. און איך האלט פאר מיין חוב מיטצוטיילען אלץ, וואס איך וועל וויסען דעם ענין בעוואויר ווערען. נאר אויב איהר פערלאנגט פון מיר אזעלכעס, וואס איך ווייס נישט און וואס איך קאן נישט וויסען ווייל איך נעהם נישט קיין אנטייל אין דער עקציע, דאן קאן איך נאר צופיהרען מיט די הענד און אויסטייטשען אזא מין פאדערונג נאר דורך א פולשטענדיגען נישט בעקאנט זיין מיט דער רעוואלוציאנערער סביבה.

„איהר זייט איבערצייגט, אז משערגאוו און זיין פרוי ווייסען אלעס. לאמיר אננעהמען, אז ס'איז אזוי, הגם איך בין דערין נישט זיכער, — אבער נישט אלצדינג, וואס טשערנאוו ווייסט, חור'ט ער דאך איבער פאר מיר. איך קאן מיך נאר בעמיהען צו לענקען דאס געשפרעך אזוי, אז ער זאל וואס מעהר רעדען וועגען דעם ענין, וואס אינטערעסירט אונז, אבער מ'דארף דאס מאכען פארזיכטיג; א חוץ דעם איז דאך דער רעדאקטאר פון יע דער בעגעגעניש און געשפרעך אפהענגיג נישט בלויז פון מיר. קיינמאל קאן מען נישט בעוואויר ווערען וועגען די פרטים פון די אטענטאטען — דאס ווייסען בלויז די, וועלכע נעהמען אין זיי אנ'אנטייל — און דאס אויך נישט אלע.

„פון אונזערע פערזענליכע געשפרעכען האב איך געהאט דעם איינדרוק, אז וועגען דער פראגע האט איהר דיזעלבע מיינונג, וואס איך. מיר דאכט זיך, אז אויב מיר קאנען געבען אנ־ווייזונגען וועגען וועמען די אטענטאטען זענען געווענדט — איז דאס שוין זעהר פיל. נאטירליך האב איך די האפנונג, אז מיט דער צייט וועל איך וויסען מעהר, אבער דערצו איז נויטיג געדולד און א געוויסע געשיקטקייט, און די מעגליכקייט צו זיין בעשטענדיג אין זייער סביבה. לעבען אין זייער סביבה, ווערען געמיינזאם צוזאמען מיט זיי, אזוי ווי ער איז געווען

נערט, ווען מ'נעהמט זיך צו דער זאך נערוועזיש. אויסער דעם קאן מען ארבייטען רוהיג, ווען מ'האט די איבערצייגונג, אז די ארבייט ווערט בעשאנקען מיט צוטרוי. אויב פעטערבורג, וועלכער בעזיצט אזעלכע קלאסאלע טעכנישע מיטלען, ווייסט ווע־ניג, קאן מען דאך אונז מוחל זיין, וואס מיר ווייסען נישט אלץ. איך דאך ווייסען מיר מעהר.

„מיינע ווערטער האבען דעם ציל אויך צו איבערצייגען, אז איך שטרעב וואס מעהר און וואס בעסער צו ארבייטען פאר אונזער זאך.

„איצט וועל איך איבערגעהן צו קאנקרעטע ענינים. פון משערגאוו'ן און פאוועל איוואנאוויטש'ן בין איך נאר בעוואויר געווארען, אז אויף דער סאב־ארגאנג שטעהט איצט די פערזאן פון קייזער. זיינע ווערטער, אז רוסלאנד וועט נישט אפשטעלען דעם קריג כל זמן עס לעבט נאך כאטש איין סאלדאט און כל זמן אין דער מלוכה קאסע געפינט זיך כאטש נאך איין רובעל, (דאס איז געווען אין דער צייט פון רוסיש־יאפאנישען קריג, ל. ב.) ווערען דעם קייזער מאכען זעהר אונפאפולער אין רוס־לאנד און אין אייראפא און אנ'אטענטאט (אויפ'ן קייזער) וועט בע־פינען די זעלבע סימפאטיע, ווי דער אטענטאט אויף פלעווע'ן. די רייזע פון סליאפאוו'ן איז, ווייזט אויס, פערבונדען מיט דעם דאזיגען פלאן".

דער געבראכטער בריף איז טיפיש פאר דעם לייגען־נעץ, אין וועלכער אזעוו האט זיך געדרעהט און זיך בעמיהט צו פער־פלאנטערען סיי די אכראנע, סיי די פארטיי. אויך אין דעם בריף זעהט אזעוו זיך אפצוזאגענען פון זיין צו געהעפטען קאנטאקט מיט די טעראריסטען און זייערע פלענער. אינדעם־זעלבען בריף גיט אזעוו ווייטער א רייה בעוואוסטזיניגע פאלשע אינפארמאציעס. ער דערצעהלט, למשל, אז אין שפיץ פון דער קאמפס־ארגאניזאציע שטעהן „די אלטע" ד. ה. די אמאליגע נא־ראדאוואלצעס, ווי מאראזאוו און אנדערע, בעת ער האט אויס־געצייכענט געקענט אלע מיטגלידער פון דער ארגאניזאציע, און האט געוואוסט, אז דאס איז א ליגען. דעסגלייכען גיט ער איבער, אז צו פאוועל איוואנאוויטש'ן (סאווינקאוו'ן) בעמיהט ער זיך צו דערנאהענטערען, אין דער צייט, ווען זיי ביידע זענען דע־מאלט צוזאמען געשטאנען אין סאמע צענטער פון אלע טערא־ריסטישע אונטערנעהמונגען.

(פארטזעצונג קומט)

1845 גענעראל־פערטרעטער אויף לאדז:
S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

Dr. med.
Różaner
ספעציאל־ארצט פאר העכערישע, הויט־קראנקהייטען און מעגער־שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קינסטליכע בערג־זאנגע.
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5 ביז 8 א ווייגער אוונד.
נארוטאוויטש 9 1. שטאט
טעלעפאן 28-98.
א ספעציעל־איינגעארדענטער ווארטע־זאל פאר דאמען.

היילפעדאגאגישע קורסען
פאר שוואכבעפעהיגטע און שווערערציהבארע קינדער, שפראכשטערונגען (שטאמלען, מוטשפזוכטען)

Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען־ארצט.
עלעקטריזאציעס, ליכטוויילפאטראפען.
CEGIELNIANA 6, tel. 51-89
עמפפאנגט פון 5 — 7 אוונד.

Dr. med.
W. Eychner
פרויען־קראנקהייטען און אקושעריע
זגערזשער 11 טעל. 54-72
נעמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294 פון 12—2
מיטאג און דער היים פון 6-8 אוו.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27, tel. 51-78
הויט און העכערישע קראנקה. רענטגען און ליכט־היילאונגען. נעמט אן פון 4—7 אין אוונד.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז אונזער ביורא און לאגערן זענען געווארען איבערגעטראגען אויף

☛ קילינסקי־גאס 45 ☚
טעלעפאנען: 6-45, 13-20, 9-72.

Transporty Międzynarodowe
Józ. J. Leinkauf, Sp. Akc.
Oddział w Łodzi.

515

ד"ר מעד.
J. SZMERŁOWSKI
פעטריק. 17 טעל. 7-13
אקושעריע־ און פרויען־קראנק.
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 3—5 און 7 - 8 אוו.

Dr. med.
A. MAZUR
נארוטאוויטש (רוזלנא) 44
אויערען און האלז קראנקהייטען שטימע און שפראך־פעהלערען (שטאמלען א.ז.וו.) נעמט אן פון 12—2 און פון 6³⁰—8⁰ אוו.

608 — די איינציגע

„Blask" i „Mewa"

וואש־פראשקעס וואשען עפעקטפול און אמביליגסטען, שאדען נישט די וועש, ווייל זיי ענטהאלטען נישט
קיין שעדליכע זאלצען.

איבערצייגט אייך אין'ם אמת אין אייער אייגענעם אינטערעס.

אכטונג ה"ה פריזערס!

מיין פערפומעריע־געשעפט איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע העלנישע און בלומען־וואסערן צום פרייז פון 4 זל. אקילא, טעושעטאל 3 זל., פיקסין 7.80, ווי אויך אלער־ליי פריזיער־צובעהערע צו קאנקורענץ־פרייזען

J. Drukier מיט אכטונג
11 ZAWADZKA 11
☛ קומט און איהר וועט זיך איבערצייגען!

ראנטיסט און צאהנטעכניק
י. ביטענסקי
5 קאנסטאנטינער 5
נעמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אוונד.
פרייזע ביליגע! בצאלונג אויך בעצאלט

LEKARZ-DENTYSTA צאהן־ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31-08
הילט גאנץ פערגאכלעסיגטע ציינער און מויל־קראנקהייטען. צאהן־ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט־בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציין. נעהמט אן פון 9—12 פארמיטאגס און פון 3—7 נאכמיטאג. ביליגע פרייזען. 1481

LEKARZ-DENTYSTA — צאהן־ארצט
M. KARABANOW
וואכאדניא 31 (אין הויף) טעלעפאן 59-09
היילט, פלאמבירט ציהט ציין גאנץ אהן שמערצען, קינסטליכע ציין אהנע גומען און רעפאראטורען ווערען שנעל און ביליג אויסגעפירט.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 8 אין אוונד. 1195
לעטשניצע פרייזען. בעראטונג אומזאנסט.

Mixtogen
אנטיסעפטישער
צאהן־פראשעס
רייניגט און מאכט די ציינער שנעע ווייס, פערהיט פון שאפען זיך אויף די ציינער דעם צאהן־שטיין, שאפט אפ דעם שלעכטען ריח פון מויל, פערשטארקט די דושאנסעס און היט אפ דאס מויל פון אונגריינקייט.
פערלאנגט נאר „Mixtogen", אין א"ע אפטייקען, דראגעריי, פערפומעריעס פון דעם קאסמעטישען לאבאראטאריום „MIXTA" w Łodzi

קאָפּ-ווענטאָג און ערשעפונג,

ווי אויך מאָגען-פערדארבונג, לעבער-קראַנקהייטען, נירען, גאַל-שטיינער, רעומאַטיזם, אַרטערעטיזם, העמאָרידען-ווענטאָגען קומען פון פאַר צולויב דער שלעכטער שטאָף-וועקסלונג און פעראונרייניגונג פון בלוט אין מענשליכען אָרגאַניזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

ווירקען צו אַ גוטער שטאָף-ענדערונג, ערוועקען צו פערדייען, ריינינגען דאָס בלוט און אַלערערשט מאַכען געזונד דעם מאָגען און ברענגען צו אַ רעגולערע פונקציע פון דער לעבער און נירען, זאָווי בעזייטיגען שטולגאַנג, און

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען פון אָרגאַניזם די נישט פערדייטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאָס שאַפען זיך פון פערזויערונגען, וואָס איז גורם צו רעומאַטיזם און אַטרעטיזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען און פערהיטען דאָס שאַפען זיך פון גאַל-שטיינער און פערמילדערן די העמאָריד-שמערצען.

די פרייזען אַ האַלב שאַכטעל 1.50 זל.

" אַ דאָפּעלטע שאַכטעל 2.50 זל.

צו בעקומען אין אַלע אַפטייקען און אַפטייק-סקלאַדעס. 156

לעטשניצע פון דאָקטוירים (ספּעציאַליסטען)

בזשעזשינער 11, טעל. 37-63

אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד

ד"ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראַנקהייטען	12—9½ 5—4
ד"ר שיפמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד"ר לובימש	הויט-און געשלעכטס קר.	2—12
ד"ר שמירנפעלד	נערווען און נעפּעטאָנע קר.	5—1
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	3—12.30
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע קראַנקה.	— 1
ד"ר בערנסאָן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פאָטאָ-סקראַפיע, שפּריץ-אַפּאַראַטען, ווי שטעלען א. ז. וו. פּאַקען-שטעלען, קונסטליכע בערג-זון-טעמפּעראַטורע אַנאַלייזען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, דיאַטערמיע. אויף אָפּערירען — היילען אין שפּיטאָל. — אין לאַבאָראַטאָריע ווערען אַנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אורין, פּלעגמע און בלוט. 2120

אימפּאָנגען נעגען שקאַרלאַטין.

מיט דער לעטשניצע איז פערבונדען אַ דענטיסטישער קאַבינעט

עס נעהמען אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	10—2 נ"מ.
ד"ר לאָזשינסקא סמאַראַגדסקא	צאָהן-אַרצט	7—3

קינסטליכע ציינער, פּלאָמבען, קראָנען א. ז. וו. די לעטשניצע איז אויך אָפּען זונטאָג.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek.

היינט און פאָלגענדע טעג! — פאַר דערוואַקסענע!

„וויען, די שטאָט פון מיינע טרוימען"

8 אַקטען פון פּראַכט און פערווייללונגען מיט Harry Liedtke, Lilian Harvey i Mary Kid

פאַר יוגענד! אין די הויפּטראָלען. פאַר יוגענד!

„דאָס גיהנום פון גאָלד"

דראַמע אין 8 אַקטען.

אויסערן פּראָגר.: פּראָדוקציע פון אייזען און שטאָהל

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?

פאַרוואָס לויפט יעדער אין ביוראָ פּיעטריקאָווער 17?

ואמרת אליו, זאָלסטו איהם זאָגען

— אַז אין דעם ביוראָ —

17 פּעטריקאָווער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 53, האָט מ'האָט סאָלידע און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אומפאַרטיי. קלאַוועלס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען, וועגען מעטער און קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדעס, ביטעס וועגען דירה און אויסשטיגן ראָזיטאַטשן און אין אַלע פּאָליציי-בעציר קאַן, שותּפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערצעסיעס, אַקטען דאַראַוועניעס, קאַרנע סּפּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

רעכטס-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ, פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 53

שנעל, רעעל און ביליג!

פּ אַרטעס איבעראַל

נאָר פּאַטענטירטע

פעלד-בעטען

פּראָדוצירט ביי דער פאַבריק-מאַרקע

PALMA-PATENT

פּאָר הונדערט מיר גאַראַנטירען.

אויך שפּעקס אויף לאַגער און פּריוואַטען אויסוואַהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, סטרייקע-אַנקעס, קינדער-וועגעלעך, שפּאַקאַלע און געבעטענע מאַטראַצען.

ביליגסטע פרייזען: רעאַלע בעהאַנדלונג! ביליגסטע פרייזען!

לאָדז, פּאָלנאַצנאַ 24.

יעדע הויזפרוי דאַרף זיך איז דעם צו איבערצייגען, אַז די וואַש-זייף

„POMORSKIE"

810

איז די שפּאָרזאַמסטע אין דער וויזשאַפט דורך איהר הויכע ווערט פון בעסטען פעטס.

צו פערלאַנגען איבעראַל.

לעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעצ. און דענטיסטען-קאַבינעט

פּעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראַנקהייטען	ד"ר ב. ראַבינזאָהן " מ. וואָלפסאָן " א. טענענבוים	פון 2½—3½ און 7—8 " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פּאַקשאַנסקי	פון 2½—4 און 7—8 " 12—1 און 5—6
פרויען-קראַנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אַלטערמאַן " מ. פעלדמאַן פרוי ד"ר ה. זשעלדאָוויטש-כראַמשטשאַ " גוסטאַוואַ זאַנד טענענבוים	פון 11—1 " 5½—7½ שבת, זונט. דינסט. דאָנ. 3-5 זונט. מאָנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער-קראַנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאַג " ל. פאַמיליער	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 און 4—5
נערווען-קראַנק.	ד"ר מ. מאַשלאַנקאַ	פון 6—7 זונטאָג 1—2½
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר י. סטופּאַי " ס. האָלענדערסקאַ	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאָז, האַלז און אויערען-קראַנק.	ד"ר מ. קלאַמשקאַ " באַל. האָן	פון 11—1 און 7—8 " 3½—5½
הויט- און ווענערישע קראַנק.	ד"ר פ. ברוין " י. סאַלאָווייטשיק	פון 12½—3½ " 6 8
ציין- און מויל-קראַנקהייטען	צאָהן-אַרצט ס. שקוועס " מ. רעזניקאָוואַ " ב. משודנאָווסקאַ " ג. קאַצענבאַגען	פון 9—10¾ און 8—9 " 11—1¾ " 2¼—5 " 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אָוונד.

לעטשניצע (פאַר קומענדע קראַנקע)

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט

„SALUS"

גלובנאַ 41 טעל. 46-65.

איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אָוונד, זונטאָג— פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן-האַלז און נאָז-קראַנקהייטען	פון 11 - 12
ד"ר לאַנדקאָף	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 - 2 און פון 5 - 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פון 11-12 און 4.30-6
ד"ר וויים	כירורגישע קראַנקהייטען	פון 1-2 און פון 6.30-7.30
" שמערלאָווסקי	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 - 3.30, 5.30-6.30 זונטאָג פון 12-1
" זילבערשטראָם	ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פון 11.30-1 און 7-8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען-קראַנקהייטען	פון 10.30-12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 11-12 און פון 3-5
צאָהן-אַרצט פרוי לאַנדקאָף " מט. געלבערג	צאָהן-און מויל-קראַנקהייטען	9.30-12 און פון 4-7 12-2 און פון 7-8

אַפּאַראַטען, אַפּעראַציעס, איינשפּריצונגען, פּאָקען-שטעלען, אַלערליי אַנאַליזען, (ווי אורין, פלעגמע, בלוט אז"וו) דורכלייכטונגען און רענטגען-אויפנאַהמען. קורס פאַר שטאַמלער. געבורטס-הילף בעראַטונגען פאַר מוטערס. קינסטליכע ציין, קאַראָנעס, גאָלדענע בריקען, פּלאָמבען א. אז. וו. ספּעצ. קורסען פאַר שטאַמלער. הייזטען אין שטאָדט. שוץ-אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין. 31

נייעסטע און מאָדערנסטע שייטלען

ווי אויך פּאָלקעס און האַלבע פּאָלקעס פון פּרימאַ איטאַליענער האָר, גוטע אויסאַרבייטונג, רעעלע בעהאַנדלונג, בעקומט מען קאַמיענאַ 5. 2-טען הויף לעצטען איינגאַנג, 2. שטאָק ביי פּאַרזשוצקי.

791

בעקאַנטמאַכונג.

איהער אויסערליכער אויסזעהן איז אַ וויכטיגער לעבענס-פאַקטאָר, דעריבער ווענדעט זיך מיט אייערע בעשטעלונגען נאָר אין דעם

הערען - שניידער - אַטעליער

ז. ראַפּוך, סירינסקאַ 153

(פראָנט, 2-טען שטאָק)

וואו עס ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי מענער-גאַרדעראָבען נאָך לויט די נייעסטע מאָדעלען, ווי אויך געצליך אויף וועקסלען.

צוגענגליכע פּרייזען.

פאַבריק פון

זשיראַנדאָלען

ווי אויך גאַלוואַנישע בראָנזיר-אַנשטאַלט

מ. לידער, לאָדז

צעגעלניאַנאַ 33, טעל. 53-41

נעהמט אָן אַלערליי געגנשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערן, ניקלען, בראָנזירען און אָקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אַלערליי רעפּעראַטורען פון פערשידענע מעטאַלענע און זילבערנע געגענשטענדע. פּינקטליכע אויספיהרונג. גוט און ביליג מיט אַ גאַראַנטיע פאַר דויערהאַפטיגקייט. 248

לעטשניצע „Sanitas" Cegielniana 29, tel. 44-51.

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטל. דענטיסט.-קאַבינ.

נעמען אָן פאָלגענדע דר.:

ד"ר ענגעל	ד"ר לאַסקי
" פריד	" ש. מאַלאָוויסט
" גערשטיין	" מאָרדכאָוויטש
" גוטשטאַט	" פּריבולסקי
" אימיד	" ה. ראַקאָווסקי
" איציגזאָן	" ג. ראָזענבערג
" קאַצענעלזאָן	" פרוי ראָזענבלאַט
" ס. קאַנטאָר	" שאַיעראָוויטש
" לעווינזאָן	" א. שטיינבערג
" פרוי לעווינזאָן	" י. שטיינבערג

צאָהן-ערצטע

צוקער גרינשטיין-האַרקאַווי	קרעניצקאַ-ציפּין שאַצקאַ

אַנאַליזען פון אורין, בלוט א. ז. וו. 941

די מאָדערנסטע

לאַמפּען

פאַר שפּייז-צימערן און קאַבינעטען

קויפט זיך אַמבעסטען צו פאַבריקס-פּרייזען נור ביי ש. פּ. שמאָלעוויטש

פּאַלודניאָוואַ 8.

באַמערקונג: עס ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי איבעראַרבייטונג פון גאַז אויף עלעקטריק, אויך אָקסעדירט. 1523

מעכאַניש. שלאָסער-ווערקשטעל

W. MACIASZEK
Łódź, ul. Pusta № 5.

פון שפּול-מאַשינען, שלייף-שפּול-מאַשינען, טרייב-מאַשינען, קרייק-שפּול-מאַשינען, טריקאָט-שפּול-מאַשינען, אויך צייד-מאַשינען צו גלאַנצען גאָרן, טראַנסמיסיעס, ווי אויך פערשידענע מאַשין-רעפּאַראַטורען און שווייסען פון פערשידענע מעטאַלען. 536

טליתים-פאַבריק

אויספערטיגונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע זיידענע טליתים כמו אַמעריקאַנישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאַל מיט אויספערטיגונג, אויך גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל

ביי א. ה. ציטרינאָווסקי, קאַמיענאַ 1.

אין צווייטען הויף פּאַרטער. קומט און איבערצייגט אייך! 298 בעמערקונג: מ'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע טליתים צו וואַשען.

Gimnazjum Męskie
z prawami gimnazjów państwowych
L. SZAKINA,
w Łodzi, Piotrkowska 18.

די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום איז אָפען יעדען דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 11 ביז 1. 847

נייער פאָלקסבלאַט
22 יולי 1927.

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט
22. יולי 1927.

22
פרייטאָג
כב
תמוז תרפ"ז

יולי
זון־אויפגאַנג 3.41
זון־אונטערגאַנג 7,25
לענג פון טאָג 14, 12
ליכט־צינדען: 7,28

סכנה פון אַ גרויסען שטרייק.

די נייע לוין־אַקציע אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע.

(:) צוליב דעם, וואָס זייט ס'איז געשלאָסען געוואָרען דער אַרביטראַזש־אָפּמאַך צווישען די טעקסטיל־אַרבייטער און אינדוסטריעלער אין לאָדז, איז דער יקרות—סיי אָפיציעל, סיי נישט־אָפיציעל— בעדייטענד געשטיגען. האָט זיך אין די רייהען פון די לאָדזער טעקסטיל־אַרבייטער איצט אָנגעהויבען אַ בעהעטע פאַר אַ נייער לוין־אַקציע אין דער אינדוסטריע.

די פאַבריקס־דעלעגאַטען האָבען אין משך פון די לעצטע וואָכען אָנגעהויבען פאָדערען פון די פעראיינען, אַז ס'זאָל אַוועקגעשטעלט ווערען אויף דער טאָג־אָרדנונג די פראַגע וועגען אַ לוין־אַקציע.

איצט ווידער האָט זיך די פראַגע וועגען אַ לוין־אַקציע אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע צוזאַמענגעטראָפען מיט דער פאָדערונג פון די שטרייקענדע בוי־אַרבייטער, וועלכע ווילען, אַז די טעקסטיל־אַרבייטער זאָלען זיי אונטערשטיצען מיט אַן אַלגעמיינעם שטרייק.

די טעקסטיל־אַרבייטער און דעלעגאַטען זענען זעהר גרייט אויף ביידע: סיי אויף אַ לוין־אַקציע, סיי אויף שטיצע מיט אַ שטרייק די בוי־אַרבייטער.

צוליב דעם אָבער, וואָס לויט דעם אַרביטראַזש־אָפּמאַך קען דער אָפּמאַך ערשט געקינדיגט ווערען צום ערשטען סעפּטעמבער, וועט די פראַגע ערשט אין אַ צייט אַרום בעטראַכט ווערען דורך די פעראיינען.

יעדענפאַלס הענגט איצט איבער לאָדז די סכנה פון אַ גרויסען שטרייק.

שאַרפער קאָנפליקט צווישען פאַרמאַצעווטען און דער קראַנקען־קאַסע.

דעם 1. יולי האָבען די פאַרמאַצעווטען־אָנגעשטעלטע אין דער קר.־קאַסע דערלאַנגט אַ מעמאָריאַל מיט אַ פאָדערונג וועגען אַ הוספה. זיי האָבען דערביי געבעטען אַ תשובה ביז'ן 6 יולי ווען דעם 8. איז קיין שום תשובה פון דער פערוואַלטונג נאָך נישט אָנגעקומען האָט אַ דעלעגאַציע פון ביידע פאַרמאַצעווטען־פעראייניגען זיך געווענדעט אין דער דירעקציע מיט אַן אָנפראַגע, ווי־אַזוי עס שטייט דער ענין.

דאָרטען האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די פערוואַלטונג ווייס בכלל נישט וועגען אַ וועלכען ס'איז מעמאָריאַל און פאָדערונגען פון פאַרמאַצעווטען. נאָך אַ חקירה ודרישה וועגען דעם זעלטענעם פאַל מיט אַ פערשוואונדענעם מעמאָריאַל פון פראָפ. פעראייניגען, האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז דער מעמאָריאַל איז געלעגען אין סעקרעטאַריאַט גאַנצע 7 טעג...

די דעלעגאַציע האָט דאָ געפאָדערט תיכף צו געבען אַ קלאָרע תשובה, און דער ה' קאַלוזשינסקי האָט ערקלערט, אַז צוליב דעם וואָס אַ גרויסער טייל פון די פערוואַלטונגס־מיטגלידער זענען אין אורלויב, וועט די פאָדערונג קענען בעטראַכט ווערען ערשט אין אַ חודש אַרום.

די דאָזיגע תשובה האָט נישט בעפרידיגט די פאַרמאַצעווטען, וועלכע האָבען אויף זייער לעצטער אַלגעמיינער פערזאַמלונג בעשלאָסען צו פאָדערען דורכאויס אין היינטיגען חודש אַ קאָנפערענץ מיט דער פערוואַלטונג וועגען דער הוספה.

צום 15־טען ציוניסטישען קאָנגרעס

פון וואַהל־קאָמיטעט.

דער וואַהל־קאָמיטעט אין לאָדז מאַכט בעקאַנט אַלע לאָדזער שוקלים, אַז די וואַהלען צום 15 טען ציוניסטישען קאָנגרעס קומען פאָר זונטאָג, דעם 31. 7.

די וואַהלען זענען געהיימע, אַלגעמיינע, דירעקטע און פּראָפּאָרציאָנעלע.

וואַהל־רעכט האָט יעדערער, וואָס האָט אויסגעקויפט אַ שקל פון דעם יאָהר און געפינט זיך אין דער וועהלער־רשימה. דער וואַהל־קאָמיטעט האָט בעשטימט פאָלגענדען וואַהל־קאַלענדער פאַר אונזער שטאָדט.

פון דעם זונטאָג דעם 24. ד. ח. ביז דינסטאָג דעם 26 ד. ח. וועלען אַרויסגעלאָזט ווערען די וועהלער־רשימות צום נאָכקאָנטראָלירען. די וועהלער־רשימות וועלען זיך געפינען אין ציוניסטישען ביוראָ ציגעל־גאַס 4. אין משך פון 3 טעג דאַרפען די וועהלער נאָכקאָנטראָלירען זייער וואַהל־רעכט. די, וועלכע וועלען זיך נישט געפינען אין די וועהלער־רשימות, קאָנען גלייך אויפ'ן אָרט רעקלאַמירען.

פון מיטוואָך דעם 27. ביז דאָנערשטאָג דעם 28. ד. ח. דאַרפען די, וועלכע האָבען אַריינגעטראָגען קאַנדידאַטען־ליסטעס, מעלדען דעם וואַהל־קאָמיטעט אין לאָדז, די נעמען פון זייערע פערטרויאונגס־מענער; די פערטרויאונגס־מענער נעהמען אַריין אין דער וואַהל־קאָמיסיע מיט בעראַטונגס־רעכט.

וועגען אַלע ענינים, וואָס האָבען אַ שייכות צו די וואַהלען צום 15־טען ציוניסטישען קאָנגרעס דאַרף מען זיך ווענדען אין סעקרעטאַריאַט פון וואַהל־קאָמיטעט אין ציוניסטישען ביוראָ ציגעל־גאַס 4, טעגליך פון 9-2 מיטאָג און פון 4-6 נ. מ.

גרויסער מיטינג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פאָרשטעהענדען אַלוועלטליכען ציוניסטישען קאָנגרעס, אָרדענט איין די היגע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע. דעם קומענדיגען מיטוואָך, ד. 27־טען ד. ח. אין פילהאַרמאָניע־זאַל אַ גרויסען מיטינג אויף ד. ט. „דער 15 טער ציוניסטישער קאָנגרעס און די פּראָבלעמען פון ארץ ישראל אויפבוי". מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען די מיטגלידער פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט: פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פּוילען ה' ל. לעווימע, דער פאָרזיצענדער פון דער לאָדזער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע דעפ. ד"ר ראָזענבלאַט און דער בעקאַנטער ציוניסטישער עסקן און שריפטשטעלער ד"ר מ. הינדעס, וואָס איז בעקאַנט אַלס אויסגעצייכענטער רעדנער און וועלכער האָט זיך, ווי בעוואוסט, בעטייליגט מיט גרויס ערפאָלג אין דער רייזע איבער דרום־אַפריקאַ צוזאַמען מיט דעם פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, ה' נחום סאָקאָלאָוו.

„גיט'ס מיר אָפּ מיין קינד!"

אַ יודישע פרוי משוגע געוואָרען פאַר גרויס צער.

נעכטען אין די פאַרמיטאָג־שעה'ן האָט זיך אויף אַלט־שטאָט דערהערט אַ געשריי פון אַ יודישער פרוי אין די מיטעלע יאָהרען, וועלכע איז געלאָפען און פערצווייפעלט געמאַכט געוואַלדען:

— גיט'ס מיר אָפּ מיין קינד! איך וועל אייך אַלע אויס'הרג'ענען!

ווי ס'האָט זיך באַלד אַרויסגעוויזען, האָט מען דאָ געהאַט צו טון מיט אַ גייסטיג־קראַנקער פרוי. מ'האָט זי אַריינגענומען אין אַ שטוב, און זי געפּרובט בערוהיגען, אָבער אָהן ערפאָלג. די דאָזיגע פרוי איז געוועזען אַזוי צערודערט און אויפגערעגט, אַז ס'איז ממש נישט מעגליך געוועזען מיט איהר צו רעדען.

שפּעטער האָט זיך אַרויסגעוויזען אַט־וואָס:

די פרוי הייסט, רבקה בירנבוים, זי האָט מיט אַ צייט צוריק איבערגעלעבט אַ שרעקליכע טראַגעדיע און די ליידען וועלכע האָבען זי לעצטענס אַריינגעטריבען אין אַ צושטאַנד פון משוגעת.

רבקה בירנבוים, וועלכע שטאַמט פון אַ רבני'שער פאַמיליע אין פּוילען, האָט מיט אַ לענגערער צייט צוריק חתונה־געהאַט. מיט 9 חדשים צוריק איז איהר מאַן צוליב מאַנגעל אין מיטלען צום לעבען אַוועקגעפאָהרען פון לאָדז, מיט'ן צוועק זיך צו בעזעצען אין רוסלאַנד. רבקה בירנבוים איז געבליבען אין לאָדז, זייענדיג אין אַנדערע אומשטענדען, מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט זי זיך דערוואוסט, אַז איהר מאַן איז אויף דער סאָוויעטישער גרענעץ דורך די באָלשעוויקעס דערשאָסען געוואָרען.

נישט האָבענדיג קיין מיטלען צום לעבען, איז די פרוי בירנבוים אַוועק אַלס דינסט צו אַ בעקאַנטער פאַמיליע אָבער מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט זי געבוירען אַ קינד אַ מיידעלע.

רבקה בירנבוים האָט זיך עטליכע מאָל געווענדעט אין ראַבינאַט און צו בעזונדערע מורא־הוראות אַז קהל זאָל זיך פערנעהמען מיט איהר קינד, כדי זי זאָל קענען אַרבייטען און פערדינען אויף ברויט.

ווען ס'האָט איהר אומעטום דערין אָפּגעזאָגט און אַלע טירען זענען פאַר איהר פערבליבען פערשלאָסען, האָט זי איהר ניי־געבוירען קינד אונטערגעוואָרפען פאַר דער טיר פון מורא־הוראה ר' לייביש ראָזענבערג (פּאָמאָרסקאַ 4) ביילעגענדיג אַ צעטעלע אויף יודיש מיט דער ביטע, אַז מ'זאָל זאָרגען פאַר איהר קינד, אַז ס'זאָל בלייבען אַ יודיש'ס.

דערווייל האָט זיך די פרוי בירנבוים דערוואוסט, אַז אין הסכּם מיט די פאַרשריפטען, איז איהר קינד אָפּגעגעבען געוואָרען אין אַ שטאָטישען קריסטליכען אַנשטאַלט אויף פּראָמנאַיאָווע גאַס 18.

רבקה בירנבוים האָט צוליב דעם אַוועקגעשיקט אַן אַנאָנימען בריף צו קהלה־דאַזאָרעס, אַז זיי זאָלען נישט דערלאָזען, איהר קינד זאָל ווערען אַ קריסטין.

אין די לעצטע טעג איז די אומגליקליכע מוטער אַריינגעפאַלען אין אַ צושטאַנד פון משוגעת. איהר האָבען אָנגעהויבען פייניגען חלומות פון איהרע פערשטאָרבענע עלטערען, וועלכע זאָלען איהר האָבען געדראָהט פאַר דער עבירה, וואָס איהר קינד וואַקסט אַ קריסטין.

די לעצטע נאַכט האָט רבקה בירנבוים זיך אַרומגעדרעהט אַ גאַנצע נאַכט איבער די גאַסען און כסדר גערעדט צו זיך:

— מיין קינד, מיין אָרים קינד... איך וועל שטאַרבען...

אין דער געגענד פון אַלט־שטאָט האָבען פערבייגעהער שפּעט ביינאַכט געזעהן די פרוי אַן אָנקריסענע שלייכען איבער די גאַסען.

נעכטען אינדערפריה האָט זי בעקומען אַ משוגעת־אַטאַק און מיט געשרייען און געוואַלדען האָט זי זיך געלאָזט איבער די גאַסען מיט דער פאָדערונג מ'זאָל איהר אָפּגעבען דאָס קינד פון קריסטליכע הענד.

ראַדיאָ.

פרייטאָג:

12—צייט־סיגנאַל; פּליה־מעטעראָלאָגישער קאָמוניקאַט, פּ.אַ.ט., איבער פּראָגראַם.

3 ווירטשאַפטליכע און מעטעראָלאָגישע קאָמוניקאַטען, איבער פּראָגראַם

4,45 סקויטען־קאָמוניקאַט.

5 קינדער־פּראָגראַם.

5,50 איבערפּראָגראַם און קאָמוניקאַטען

6 נאָכמיטאָג קאַמער־קאָנצערט אין 4 טיילען, אויסגעפיהרט דורך סט. נאָוואַצקי (קלאַוויר) און ה' בענעדיקט גורעצקי (פאַגאָט).

7,00 קאָמוניקאַט פון פּ.אַ.ט.

7,15 פערשידענעס, גלעזען פון לעווינסקי.

7,35 פאָרלעזונג „ספּאָרט ביי פרויען אין פּוילען און אין דער גאַנצער וועלט".

8.00 לאַנדווירטשאַפט־קאָמוניקאַט.

8,30 אָווענד קאָנצערט אין 5 טיילען אויסגעפיהרט פון אָרקעסטער ראָמאַן טאַשענבערג (פידעל) און פּראָפ. לודוויק אורשטיין (קלאַוויר).

10,00 פּליה־מעטעראָלאָגישער קאָמוניקאַט, צייט־סיגנאַל, קאָמוניקאַטען פון „פּאַט" און פּאָליציי, אויסערן־פּראָגראַם.

שבת:

12 צייט־סיגנאַל, פּליה־מעטעראָלאָגישער סיגנאַל, קאָמוניקאַט פון פּאַט איבער פּראָגראַם.

3 ווירטשאַפטליכער און מעטעראָלאָגישער קאָמוניקאַט, איבערן פּראָגראַם.

4,35 „איינדרוקען פון איטאַליען" פאָרלעזונג פון ז. קלעמשטינסקי.

5 איבערן־פּראָגראַם און קאָמוניקאַטען.

5,35 נאָכמיטאָג־קאָנצערט אין 2 טיילען.

6,35 קאָמוניקאַטען פון פּאַט.

6,50 ראַדיאָ־כראָניק.

7,15 פערשידענעס.

7,35 וואָס יעדער דאַרף וויסען וועגען מילך, פאָרלעזונג פון ד"ר וויכראָווסקי.

8.00 לאַנדווירטשאַפט־קאָמוניקאַט.

8,30 טראַנסמיסיע פון קאָנצערט אין „דאָלינאַ שווייצאַרסקאַ" אין 3 טיילען.

10 פּליה־מעטעראָלאָגישער קאָמוניקאַט, צייט־סיגנאַל, קאָמוניקאַטען פון פּאָליציי, פּאַט, איבער פּראָגראַם.

10,30 טראַנסמיסיע פון טאַנץ־מוזיק אין רעסטאָראַנט „רידו".

די אורלויבען.

פאַבריקאַנטען האַלטען זיך נישט אין געזעץ.

(ב) נעכטען איז אין לאָקאַל פון אַרבייטער־פעראיין „פּראַצאַ" פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון פאַבריקס־דעלעגאַטען. קאָזשמירטשאַק האָט געהאַלטען אַ לענגערען רעפעראַט, אין וועלכען ער האָט אויפגעוויזען, אַז די פאַבריקאַנטען האַלטען זיך נישט לויט'ן געזעץ וועגען די אורלויבען. צוליב דעם ווערען די אַרבייטער זעהר בעעוולה'ט. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אַדורכצופיהרען אַן ענערגישע אַקציע, כדי צו צווינגען די פאַבריקאַנטען זיי זאָלען זיך האַלטען אין די ראַהמען פון געזעץ.

צום סוף פון דער פערזאַמלונג איז אַרומגערעדט געוואָרען די לעצטע אַקציע אין באַרטשינסקי'ס פאַבריק.

אין די אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(§) היינט, פרייטאָג, דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: פּ. וואָיטשיצקי (נאָי פּיורקאָווסקאַ 27), וו. דאַניעלעצקי (פּעטריקאָווער 127), פּ. אילינגצקי און י. צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37). לייפּוויטצער (פּלאַץ וואָלנאָשטשי 2). י. האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1). י. קאַהאַנע (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80).

1928|29

בודושעט־פּראָוויזאָריום.

(ס) דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט שוין אָנגעהויבען אויסאַרבייטען דעם בודושעט־פּראָוויזאָריום אויפ'ן יאָהר 1928|29

די בעזונדערע מאַגיסטראַט־אָפּטיילונגען האָבען בעקומען אינסטרוקציעס צוצושטעלען זייערע בודושעט פּראָוויזאָריום'ס, דערביי ווערט אין'ם איצטיגען בודושעט גענומען אין אַכט די מעגליכקייט פאַר אינוועסטיציע־אַרבייטען.

איבערגעטראָגען

ווערט די פּאָסט אָפּטיילונג פון פּעטריקאָווער 17.

(:) מחמת פון אַ לענגערער צייט בעקלאָגען זיך די אינטערעסאַנטען פון דער פּאָסט אויף פּעטריקאָווער 17, אַז דער לאָקאַל איז צו קליין און ס'דויערט לאַנג ביז עמיץ ווערט ערלעדיגט, האָט די פּאָסט דירעקציע בעשלאָסען דעם 1. אויגוסט איבערצוטראָגען די פּאָסט־אָפּטיילונג פון פּעטריקאָווער 17 אויף זאַכאָדניע 67.

ראַדיאָ.

פערהעלענערטער אַפּאַראַט.

(ס) דעם 25. ה. ח. געהט אַריין אין קראַפט די פעראָרדנונג פון פּאָסט־מיניסטעריום, לויט וועלכער פאַר ראַדיאָ־אַפּאַראַטען ווערט פערקלענערט דער אָפּצאָהל פון 5 זל. אויף 1 זלאָטי.

קאָנפערענץ

וועגען סעזאָן־אַרבייטער.

(ב) נעכטען איז אין מאַגיסטראַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט'ן אַנטייל פון פּרעזידענט גראָשקאָווסקי און אַרבייטער־פאָרשטעהער, וועלכע האָבען אַרומגערעדט די פראַגע וועגען בעשעפטיגען די אַרבייטער ביי סעזאָן־אַרבייטען. די אַרבייטער־פאָרשטעהער האָבען אָנגעוויזען, אַז דער מאַגיסטראַט צאָהלט נישט גלייכמעסיג די אַרבייטער צווישען די עמטערענדע אַרבייטער־פעראייניגען. פּרעזידענט גראָשקאָווסקי האָט צוגעזאָגט די פראַגע צו שטעלען אויף דער טאָג־אָרדנונג פון דער קומענדיגער מאַגיסטראַט־זיצונג.

3 עקספּאָזיטורען

פון רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט.

(ב) די לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט, וועלענדיג פערקלענערען די אַרבייט פון רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט, האָט בעשלאָסען צו שאַפען 3 עקספּאָזיטורען פון רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט.

די עקספּאָזיטורען וועלען זיך געפינען ביי די פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען, דהיינו אויף באַלוט (3 קאָמיסאַריאַט), אין שטאָט־צענטרום (7 קאָמיסאַריאַט) און נייער־מאַרק (13 קאָמיס.). די עקספּאָזיטורען וועלען צווישען אַנדערעס פערנעהמען זיך מיט אַרויסגעבען פּעסער, ערלויבנישען צו טראָגען געוועהר א.אַ.וו. צוליב דעם, וואָס דער רעגירונגס־קאָמיסאַריאַט איז איבערלאָסטעט מיט אַרבייט, וועלען די עקספּאָזיטורען שוין געעפענט ווערען אין די נאָהענטסטע טעג.

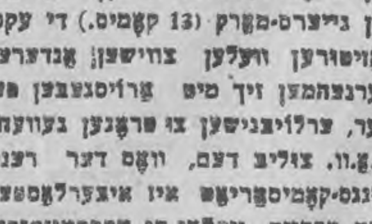

איידעם בלוטיג צושלאָגען זיין שווער
צוליב א סכסוך וועגען א ירושה-הויז.

(–) נעכטען אין אָוונד איז צו אונז אין רעדאַקציע געקומען אַ צובלוטיגטער און צו׳מזיק׳טער דער איינוואוינער פון וואָסכאָדניע 51 הענעך קעמפינסקי און דערציילט, אַז אויף פּאָלגאַנצע גאַס איז איהם באַפאַלען זיין איידעם בעריש וויינקראַנץ און מורא׳דיג געשלאָגען.

פון די וואונדען, וועלכע קעמפינסקי האָט בעקומען, איז ער געפאַלען אין אַ בעוואוסטלאָזען צושטאַנד, בעגיסענדיג זיך מיט בלוט.

דער צושלאָגענער האָט אונז דערביי דערציילט פאָלגענדעס:

ווען ס׳איז אויסגעבראָכען די מלחמה איז זיין ערשטע פרוי יענטע קעמפינסקאַ דער׳הרג׳עט געוואָרען פון אַ גראַנאַט. צוליב דעם, וואָס ס׳זענען פאַרבליבען יונגע קינדער, איז ער, קעמפינסקי, דורכ׳ן געריכט באַשטימט-געוואָרען אַלס אַפּיטקון איבער׳ן הויז, וואָס זיי האָבען פאַרמאָגט, אויף פּאָמאָרסקאַ 87. הענעך קעמפינסקי איז אַפּיטקון איבער׳ן הויז ביז׳ן היינטיגען טאָג.

אין דער לעצטער צייט האָט קעמפינסקי חתונה געמאַכט טעכטער, זיי געגעבען נדנים, אָבער דער איידעם וויינקראַנץ האָט פאַרלאַנגט, אַז דער שווער זאָל זיך אָפּזאָגען פון דער „אַפּיטקונסטווע".

ס׳זענען עטליכע מאָל פאָרגעקומען דין תורה׳ס ביי מורה-הוראות און אויך דער לעצטער דין תורה ביי׳ם מורה-הוראה ר׳ יוסעלע פיינער, איז אויך אַרויסגעטראָגען געוואָרען אַ פסק-דין, לויט וועלכען ה׳ קעמפינסקי דאַרף בלייבען אַפּיטקון איבער׳ן הויז.

אויף דעם באַדען זענען אָבער ווייטער פאָרגעקומען געקריגערייען אין לאָדז, וואָס דער איידעם האָט דעם שווער גישט געלאָזט געהמען דאָס דירה-געלד פון הויז, השם ער איהם גאָך געשיקט דעם סעקוועסטראַטאָר, ער זאָל ביי איהם אויסמאָהנען געלד פאַר הויז חובות.

נעכטען האָט וויינקראַנץ געטראָפען זיין שווער קעמפינסקי אויף פּאָלגאַנצע גאַס און נאָך אַ שאַרפען ווערטער-אויסטויש, האָט דער איידעם בלוטיג צושלאָגען זיין שווער.

געפאַקט א געפעהרליכע באַנדיט
וועלכער איז מיט 6 יאָהר צוריק אַנטלאָפען פון טורמע.

(6) מיט 7 יאָהר צוריק איז אַ געוויסער יוזעף ליפינסקי פאַר׳משפט געוואָרען פאַר פאַרשידענע פאַרברעכענס אויף 5 יאָהר שווערע טורמע. מיט אַ יאָהר שפּעטער איז ליפינסקי צוזאַמען מיט נאָך 8 געפעהרליכע באַנדיטען אַנטלאָפען פון טורמע אויף ניי-טאַרנאָווע. נישט קוקענדיג אויף אַלע בעמיהונגען פון דער פּאָליציי, האָט זיך נישט איינגעגעבען צו כאַפּען דעם אַנטלאָפענעם ליפינסקי. מיט אַ פּאָר טאָג צוריק האָט זיך די היגע פּאָליציי דערוואוסט, אַז ליפינסקי געפינט זיך אין לאָדז. נעכטען איז די פּאָליציי אַריין אין די וואוינונג פון ליפינסקיין (אַביוואַטעל-סקאָ 18) און דאָרט אַרעסטירט דעם געפעהרליכען באַנדיט, וועלכער איז אַ געשמידעטער אין קייטען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין טורמע אַריין.

די וואָיעוואָדזשאַפט פּלאַנט אַן
דער מאַגיסטראַט – אויפ׳ן בעשולדיגונגס-באַנק.

(ס) דעם קומענדען מאָנטאָג וועט אין היגען געריכט פאָרקומען דער פּראָצעס געגען לאָדזשער מאַגיסטראַט, וועלכער ווערט בעשולדיגט דורך דער וואָיעוואָדזשאַפט אין מאַסען-אומשולדיגען בוימער אין לאַגעווניק אָהן דער נויטיגער ערלויבניש פון דער גאָהעריגער מאַכט, פּרטים וועגען דער מעשה האָבען מיר מיט אַ צייט צוריק שוין בעשריבען.

דער בעשולדיגונגס-אַקט איז בעזונדערס געגען דעם וויצע-פּרעזידענט וואָיעוואָדזקי און דעם לאַווניק פון דער ווירטשאַפטס-אָפּטיילונג מושינסקי. ס׳וועלען אַרויסגערופען אַ גאַנצע רייהע עדות מצד די מיטגלידער פון שטאָט-ראַט, וועלכע האָבען מיט אַ פּאָר חדשים צוריק אויסגעטאָרשט דעם ענין.

א פּאַרוואָרף
די לאָדזער יודען

מאַכט דער ווילנער „טאָג" אין צוזאַמענהאַנג מיט אונזער קלייגליכען טעאַטער - מצב.

מיר האָבען היינטיגע וואָך געשריבען וועגען דעם צושטאַנד פון לאָדזער פּוילישען טעאַטער, צו וועלכען דער לאָדזער מאַגיסטראַט דערלעגט איבער 1000 זלאָטעס אַ טאָג צו יעדער פאָרשטעלונג.

דערביי האָבען מיר בעמערקט, אַז פּונקט ווי די יודישע בעפעלקערונג, איז אויך דאָס יודישע טעאַטער אין לאָדז אַ שטיף-קינד ביי אונזערע שטיף-מאַטעס און פאַר יודיש טעאַטער, פּונקט ווי פאַר יודישע שולען, ווערט נישט געגעבען קיין איין פּרוטה.

דער ווילנער „טאָג" האָט איבערגעדרוקט אונזער אַרטיקעל און בעמערקט דערביי, מיט רעכט:

„אָט אַזוי ווערט די יודישע בעפעלקערונג אין לאָדז בעהאַנדעלט. מיר גלייבען אָבער, אַז מסתמא איז זי קיין בעסערס נישט ווערט. ווייל נישט גאָר יעדעס לאַנד, נאָר אויך יעדע שטאָדט האָט אַזעלכע יודען, ווי זי פאַרדינט".

און צו דעם-צו קאָנען מיר אויך צוגעבען: מיר האָבען טאַקי טיכטיגע, געשעפטס - פעהיגע יודען, אָבער ווי ס׳קומט צו עפּיס אַ׳איידעלע זאַך, דאָ, וואו עס האַנדעלט זיך וועגען אַ יודישען קולטור-ענין, דאָרט וואו עס געהט וועגען פאַרטעטיגען די אייגענע מאָראַלישע (און ממילא אויך פּיזישע) פּאָזיציעס – דאָ פאַרלירען זיי לחלוטין זייער פּראַקטישען שכל, און מ׳קאָן זיי אין דערהיים נישט געפינען.

* * *

(ס) די קאָמיסיע, וועלכע פאַרשט אויס די לאַגע פון לאָדזער שטאָטישען טעאַטער, האָט בעשלאָסען דעם מאַגיסטראַט וועגען די רעזולטאַטען פון איהר אַרבייט און פאָרגעלעגט, אַז די צוגאָבּ-סובסידיע זאָל געגעבען ווערען דעם שטאָטישען טעאַטער וואָס שנעלער, ווייל די לאַגע איז אַ קאַטאַסטראָפאַלע.

Zapisujcie się
na członków Ligi Obrony
Powietrznej Państwa.

אונטערשטיצונג
פאַר אינטעלעקטועלע אַרבייטער

(:) מאָרגען 10 אינדערפריה הויבען זיך אָן אויף קאָשטשושקי 9 די אויסצאָהלונגען פון אונטערשטיצונג פאַר אינטעלעקטועלע אַרבייטער, פון די 125 טויזענד זלאָטעס, וועלכע זענען אויף דעם צוועק דערהאַלטען געוואָרען.

ווער ס׳וועט נישט אָפּנעהמען די שטיצע מאָרגען, שבת, קען נאָך קומען אָפּנעהמען די שטיצע מאָנטאָג.

די פּרייזן
אויפ׳ן שפּייז-מאַרק.

(ס) דער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט האָט פאַראָרדנעט, אַז מ׳טאָר נישט מעהר נעמען אין אייזעל-פאַרקויף ווי 20 גראָשען פאַר אַ קילאָ יונגע קאַרטאָפעל.

אין די לעצטע טעג איז געשטיגען דער פּרייז פון מילך פּראָדוקטען. דאַגעגען איז בילינער געוואָרען קאַשע, מעהל און גרייפּס.

בעשטראָפט
300 מיליטער-פליכטיגע.

(:) די שטראָף-אָפּטיילונג פון רעגירונגס - קאָמיטאַריאַט האָט בעשטראָפט 300 מיליטער-פליכטיגע מיט 10 ביז 50 זלאָטעס, פאַר נישט צושטעלען זיך צו דער צייט צו די פאַבאָר-קאָמיסיעס.

אַזוי ווי איך האָב מיך געווענדעט צום ה׳ פון און זיין גרויסען נייעם פענסיאָנאַט אין פאָדעמביצע לעבען טושין — פאַר 200 מענשען עסען און שלאָפען מיט אַלע בעקוועמליכקייטען, האָב איך איהם געבעטען, אַז עס זאָל ווערען געפיהרט אַ כשר׳ע קוך און געשאָכטען פלייש און איהם געבעטען, אַז ער זאָל נישט מכשיל הרבים זיין און ווען עס האַנדעלט זיך אין געלד-קאָסטען וועט מען שחט׳ען אָהן געלד האָט ער מיר אַלעס פאַרשפּראָכען, אָבער יעצט איז אַלעס טריפה גבלה. מען האַקט כסדר די קעפּלעך און מען קאָכט אין שבת. אין אויסלאַנד הערט מען דאָס נישט. עס קאָן נאָר זיין, אַז דער שוחט איז נישט זעהר יודיש אַזוי ווי אין אַנדער געגענטען, נאָר האַקען קעפּלעך לעבעדיגע אין אַ פענסיאָנאַט איז נישט געהערט געוואָרען.

הרב חיים ברוך הלוי דעמבינסקי
אב״ד מק״ק טושין.

פון יודישע טעאַטער.
די אַמעריקאַנער געסט שפּילען ווייטער אין לאָדז.

די אַמעריקאַנער געסט, די בעקאַנטע יודישע אַרטיסטען פרוי אַננאַ און היימאַן יאַקובאָוויטש האָבען זיך שוין בעליבט געמאַכט ביים לאָדזער יודישען טעאַטער-עולם און זייערע אויפטריטען האָבען דערגרייכט אַ גרויסען ערפאָלג.

און פאַקטיש האָט זיך פרוי אַננאַ יאַקובאָוויטש קוים שם געווען מיט איהר האַרציגען זינגען און אויספיהרען די שווערסטע מוזיקאַלישע נומערן; אויך ה׳ היימאַן יאַקובאָוויטש האָט ערפאָלג מיט זיין שפּילען און פאַרקערפּערן די כאַראַקטעריסטישע ראָלען.

אויך אַלע אַנדערע אַרטיסטען, די פריהערדיגע טרופּע-מיטגלידער פון „סקאַלאַ"-טעאַטער נעהמען אַנטייל אין די פאָרשטעלונגען און ווירקען מיט דעם ערפאָלג.

שבת 3 נאָכמיטאָג וועט געשפּילט די שטאַרק-אויסגענומענע פּיעסע „די מאַמע פון דער וועלט".

שבת און זונטאָג אין אָוונד ווערט געשפּילט אַ פּרעמיערע – „איהר גרויסער סוד".

„בערסאַן".

ס׳איז אַ בעקאַנטע זאַך, אַז אַלע טראָגען גומענע אָפּצאַסען און זוילען פון דער פירמע „בערסאָן". דאָס פאַראייניגט דאָס אַנגענעהמע מיט׳ן ניצליכען, ווייל דער גאַנג איז אַנ׳עלאַסטישער, די נערווען זענען דערביי שטענדיג בעזונטע און מ׳שפּאָרט אַיין שיך. אויסער דעם שטיצט מען דעם אייגענעם און מלוכה-בודזשעט, דערמיט, וואָס מ׳שטיצט די לאַנד-אויסאַרבייטונג.

מעלדונגען.

דער שניידער-מייסטער-פעראיין

(פּעטריקאָווער 20) בעט דערמיט די מיטגלידער, וועלכע אַרבייטען אַליין אָדער בעשעפטיגען 1 געהילף, זיך צו רעגיסטרירען אין דער קאַנצעלאַריע פון פעראיין פון 9—11 אַ זייגער אינאָווענד און זייער אייגענער אָנגעלעגענהייט.

אַכטונג לוין-וועבער!

זונטאָג, ד. 24 יולי פּינקטליך 7 אָוו. קומט פאָר אין פעראיינס-לאָקאַל בושעושינער 7 אַ פאָרוואָל-פערזאַמלונג און וועגען פאַך-פראַגען. חבריא לוין-וועבער קומט פּינקטליך און מאַסענוויז. די פערוואַלטונג.

WYŻSZE ŻEŃSKIE
GIMNAZJUM
KLARY WOLFSONOWEJ
Pomorska 18 (dawniej Średnia)
Kancelarja (prywatne m. p. Wolfsonowej ul. Zawadzka 23, przyjmuje zapisy od godz.4—6 pp. Od dnia 15 sierpnia w gmachu Gimnazjum od godz. 10—1 i od 4—6 pp.

אכטונג שניידער!

שניידער צוראַטען די בעסטע
ביליג אויך אַ פאַרגעניגען
אויף קאָנסטאַנטינער 46
ביי ליובאַשיצקי׳ן וועט איהר קריגען

שניידער - צוראַטען די בעסטע
קריגט איהר דאָרטען אַלערליי
און בכלל צו אַלע זאַכען
וואָס געהערט צו גאַלאַנטריי.

ליובאַשיצקי איז אַ יחסן
איז בעקאַנט אויף יעדען ראָג
איז אַ ברודער פון אַ דיכטער
פון אַ גרויסען פעדאַגאָג.

ס׳איז זיין ווייבעל אויך אַ יחסן
כאָטש זי שטאַמט נישט פון קיין רב
נאָר דערפאַר איז זי אַ שוועסטער
פון דעם גרויסען פּאָליאַקאָוו.

אַלע קויפט ביי ליובאַשיצקי׳ן
אַלע שניידער, וואו איהר זענט
ווען איהט קויפט ביי איהם נאָר איינמאָל
בלייבט איהר שטענדיג זיין קליענט...

551
46 קאָנסטאַנטינער 46

Dr. med.
K. Fiszman
26 ציגעלניאַנאַ 26
טעל. 51-77
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 6—8 אָוו. 662

262 אַן אָרט
צו שלאָפען
פאַר אַ יונגענמאַן, אָדער אַ פרייליין ביי אַ אָנשטענדיגע פאַמיליע, זעהר בעקוועהם. צו ערקונדיגען זיך ביי שטייער, פּאָנסקאַ 85. פּראָנט-געוועלב.

אַ צימער
מיט אַ פראָנט-פענסטער
און אַ בעזונדערען איינגאַנג, מיט מעבעל איז פון זאָפאָרט צו פערמיטען. צו ערפאַהרען ביי אַדלער, סקווערנאַ 15 פראָנט, פּאַרטער. 578

האַנד-שטיקערינס
צו מאַלעדאַ-אַרבייט
ווערען געזוכט אויף גוטע בעדינגונגען אלעקסאַנדרייסקאַ 32 (מרדכי גבאי׳ס נאָם) ביי 557 פּושעדבאַרז, אָפיצ. 2, שט.

אַ זומער-וואוינונג
אָהנע ביים וואַלד בעשטעהענד פון 1 צימער און קוך מיט אַ וועראַנדע זאָפאָרט איבער צוגעבען. צו ערפאַהרען ביי 549 ראַפּוד, זאַוואַדזקאַ 19.

אַ געוועלב
מיט אַ שטוב און אַ גרויס שויפענסטער אויף קאָנסטאַנטינער גאַס אויף אַ גוטען פּונקט צו אַ מעסיגען פּרייז איז פון זאָפאָרט איבערצוגעבען ביי לאַסמאַן, פּעטריקאָווער 28 2-טען שטאָק, פראָנט. 564

Dr. med.
BRAUN
פּאָלודניאָוואַ 28
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט
(האַר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 9—12 פריה
און פון 5 — 8 אָוונד

Dr. med
STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, רענטגענ-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 8—9 און אָוונד

Dr. med.
H. Lajchter
קאָנסטאַנטינער 9.
רוג זאַכאָדניע טעל. 49-66
צאָהן - כירורג
ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען פון מויל שטענקעס, נאָמענס, רושאָנעלעס, צעהן - פּלאָמבעס. א.ז.וו. נעמט אָן פון 1½—5 און זונטאָג פון 9—11.

האַנדנייערס
– אָדער –
האַנדנייערינס
און אַ גוטער אונטערמאַשינער ווערען געזוכט
ביי ראַפּוד זאַוואַדזקאַ 19

לעטשניצע „זדראָוויע"
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
אויף נאָוואָמיעיסקאַ 3 (וואָסכאָדניאַ 13), טעלעפאָן 37 76.

אויגען קראַנקהייטען	ד״ר קראַוש ד״ר סלאַבאָדסקי	3-4 זונטאָג 10½-11½ 10½ 12 זונט. 12-1.
נערווען קראַנקהייטען	ד״ר בראַניסלאַוו. פרענקעל " קלאָזענבערג	12½-1½ חוץ פרייטאָג 11-12 חוץ פרייטאָג
פּנימיות און קישקע קראַנק	ד״ר אלהסנד. מאַרגאַלים ד״ר י. מייבוים מאַרושינסקי	12-1, זונטאָג 12-1 10—11 אַחוץ זונטאַג.
אינערליכע קראַנקהייטען	ד״ר ניביאַנסקי " קאַץ " לעווי " מאַז העניך	9½-11½ זונטאָג 9½—11 12—2 זונטאָג 11—12 3—4½ זונט. 1—2 10 — 11 זונטאָג 12—1
קינדער קראַנקהייטען	ד״ר סאָלאָוויעטשיק ארק " מאַשראַנקאַ " פרעכנער	10½-12 3-5 ז. 12-2 1½-2½ זונט. 10½ 12 5-6½ זונטאָג 9-10½
כירורגישע קראַנקהייטען	ד״ר גאָלדמאַן " פּערלים	3½-4½ זונט. 9½-10½ 11-1 6-7½ זונט. 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד״ר אַראָנסאָן " אייגעראָוואַ	12-1 זונטאָג 12-1 דינסטאָג, פרייטאָג 1½-2½ מאָנ. מיטוו., דאָנ. ש. 10³⁰-11³⁰
נאָז, האַלז און אויערען קראַנקהייטען	ד״ר העלמאַן " ראַבינאָוויטש	3½-4½ חוץ זונטאָג 12-2 זונט. 12-2
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען	ד״ר פאַלכ " זאָנענבערג	3-4 זונטאָג 9—10 11-12 זונטאָג 11-12
רענטגענאָלאָג	ד״ר קיילסאָן	3-7
ציין אַנשטאַלטען	ד״ר מ. קאַצען	

וויזיטען אין שטאָדט. — פּאָקען-שטעלען. רענטגענאָגראַפיע ועסטליכע דורשטראַהל — (קוואַרץ לאַמפּען). עלעקטרישע אַנאַליזען און אונטערזוכונגען. — די לעטשניצע איז אַ גאַנצען טאָג אָפען פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוונד. זונטאָג פון 8.30 פריה ביז 2 אַ זייגער נאָכמ.

2 פריילינס,
אָדער 2 יונגעלייט
קענען בעקומען לאָושי, אויך מיט בעקעסטיגונג. אָפּצוגעבן אויגוסטער „A", אין אָרט. 554

צו פערמיטען אַ
מעבלירט צימער
עס קאָן אויך זיין פאַר אַ פאַמיליע מאָנאַטליך. צו ערפאַהרען רייכענבערג, קאָנסטאַנטינער 16 אין פראָנטען-געוועלב. 589

א סווימער-
אַרבייטער
זוכט בעשעפטיגונג.
אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונזער „פּראַציאַ". 552

מיר פאדערן
מיר פאדערן
מיר פאדערן
אין נאמען
פון 7 מיליאן
קינדער
נור שאקאלאד
פלוטאס

די זוכט איהרע היהנער

אין דער וואלד-וועכטער שיסט - דורך איהר האנד אין פוס.

(ו) מיט א פאר חדשים צוריק איז די איינוואוינערין פון דאָרף מיליאַנאָוו, פּיאָטרקאָווער געגנט, די 40-יעהריגע קאַטאַזשינאַ פּיליק אַרומגעגאַנגען אין וואַלד ביי פּיאַשניצאָוו, אַרומזוכענדיג איהרע היהנער, וועלכע זענען אנטלאָפען אין וואַלד. זי איז נישט אַדורך אַ פּאָר טריט, ווי זי האָט דערהערט אַ נ׳אויסרוף: „שטעה", באַלד נאָכדעם האָט זיך דערהערט אַ שאָס און די פרוי פּיליק האָט דערשפירט אַ שטאַרקען ווייטאָג אין פוס. די פארוואונדעטע פרוי האָט אָנגעהויבען מיט די לעצטע כוחות צו אנטלויפען, נאָר באַלד איז זי צום צווייטען מאָל פארוואונדעט געוואָרען דורך אַ שאָס אין האַנד אַריין, נאָך וועלכען זי האָט געח׳לש׳ט. ווענען דער פאַרפאַל האָט די פּאָליציי צוזאַמענגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל. די שפּעטערדיגע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די פרוי פּיליק איז פארוואונדעט געוואָרען דורך דעם וואַלד-וועכטער אַנטאָני וואַוזשטשאָווסקי, וועלכער האָט זיך פערענטפערט, אַז ער האָט געוואָלט שיסען אויף אַ דורכלויפענדען פוקס און האָט געטראָפען נישט וויסענדיג דערפון אין די פּיליק.

נעכטען איז דער וואַלד-וועכטער וואַוזשטשאָווסקי געשטעלט געוואָרען פאַר׳ן געריכט. דאָס געריכט האָט דעם בעשולדיגטען פער׳משפט צו 6 חדשים אַרעסט און דער אורטייל ווערט אָבגע-לייגט אויף 2 יאָהר.

מיטינג

פון שטרייקענדע בוי-אַרבייטער

(ס) געלטען איז פאַרגעקומען אַן אַל-געמיינע פערזאַמלונג פון די שטרייקענ-דע בוי-אַרבייטער. דער שטרייק קאָמי-טעט האָט געמאָלדען, אַז אין וואַרשאַ, קראָקאָ, סטאַניסלאַוואָוו און אַנדערע שטעט האָבען זיך די בוי-אַרבייטער פעשטייערט לטובת די שטרייקענדע אַרבייטער אין לאָדז.

מאָרגען וועט אין קינאָ „אימפּעריאַל" פאַרקומען אַ מיטינג פון די שטרייקענ-דע אַרבייטער, וועלכע דאַרפען בע-שליסען וועגען פערבריימערען דעם שטרייק.

פאַר 35 גראשען

בעצאָהלט מען 1000 זלאָטעס.

(ב) דאָס פּיריענס-געריכט האָט בע-טראַכט דעם פּראָצעס פון פ. גריצ-הענדלער, דעם צוקערניע - איגהאַבער, וועלכער איז בעשולדיגט געוועזען אין נעהמען 35 גראָשען פאַר אַ גלאָז טיי.

דאָס געריכט האָט פער׳משפט גריצ-הענדלער׳ן צו בעצאָהלען 1000 זלאָטעס שטראָף אָדער 3 חדש׳ם אַרעסט. דער אורטייל דאָרף פערעפענטליכט ווערען אין די צייטונגען.

ער האָט נישט קומען צום זכרון

דער בריפענטרעגער לעווקאָוויטש האָט זיך נישט דער-מאָנט, ווער ס׳האָט איהם נעשטאָכען אין בעריבט.

(ב) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ידיעה, אַז דער בריפטרעגער לעווקאָוויטש, וועלכער האָט געליטען בעת ן אָנפאַל אויף פּיעטריקאָווער 91, זאָל שוין אויס-געהייצט ווערען פון שפּיטאָל, האָבען מיר זיך געווענדעט צום דירעקטאָר פלוטשעניק, וועלכער האָט אונז ער-טיילט פאָלגענדע אינפאָרמאַציעס:

לעווקאָוויטש איז נאָך ביז איצט נישט אין גאַנצען בעוואוסטזיין, אַזוי אַז ס׳האָט זיך לגת עתה נישט איינגעגע-בען איהם אויסצופאָרשען וועגען די איינצעלהייטען פון׳ם אָנפאַל. ער מוז נאָך אַ לענגערע צייט פערבלייבען אין שפּיטאָל, הגם די דאָקטוירים האַלטען פאַר מעגליך, אַז ער זאָל פערלירען דעם זכרון אויף שטענדיג. צוליב דעם, וואָס די פרטים, וואָס לעווקאָוויטש קאָן אויסגעבען, קענען זיין זעהר וויכ-טיג פאַר דער אויספאָרשונג, בעמיהען זיך די דאָקטוירים צו פערבעסערען דעם געזונד-צושטאַנד פון דעם געליטענעם, דאָס דאַרף אָבער געדויערען אַ לענ-גערע צייט.

PIEGI
plamy i wątro-
biane radykal-
nie usuwa krem
i mydło
LESCHNITZER'A

אָריגינעלע פּרעפּאַראַטען פון דער מאָהרען-אַפּטייק „בריסטאָל". צו בעקומען אין די אַפּטייקען און מקלאַר-אַפּטעשנעס. קרעם זל. 3.15 זייף זל. 2.30. וואו ס׳איז נישט צו בעקומען, צו ווענדען זיך דירעקט צו

Aptekarz Drancz i S-ka Bielsko

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערן-, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען.

קאָנסטאַנטינאָווסקא 9 טעלעפאָן 37-81

אָרדינירט פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע וואָרשאַווער 17 פון 10—11 און נ.מ. פון 2—3

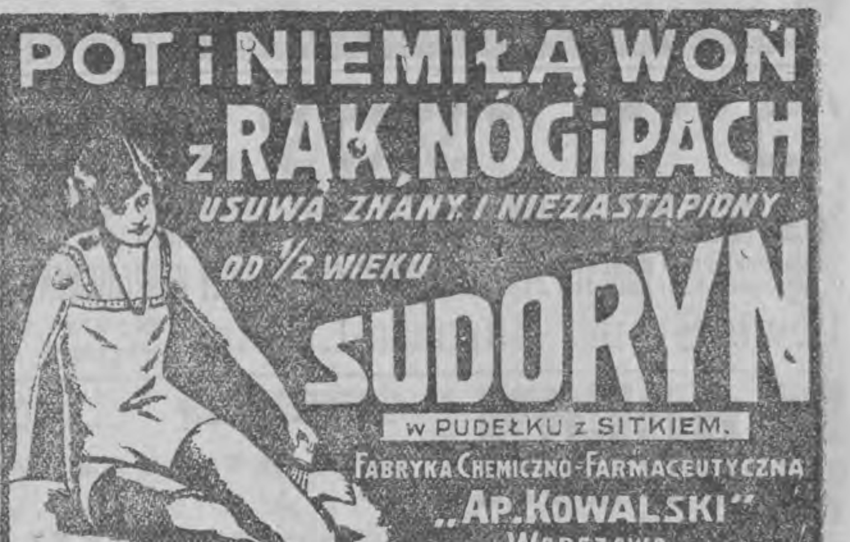

פרייע טריבונע.

זיין פריידענקער׳ם- הייסט נישט זיין פריי פון לאָגיק.

ווי בעוואוסט, איז מיט אַ צייט צוריק אַרויסגעפאָהרען קיין אַרגענטינאַ אַן שליחות פון דער יודישער שול אָרגאַני-זאַציע אי"ה" וויצע-פּרעזידענט, דער בע-קאַנטער אַרבייטער-טוער ה׳ זרובבל. די יודישע שול, וואָס ראַנגעלט זיך אַזוי שווער פאַר איהר קיום, און וועל-כע האָט צוגנער נישט נאָר פון אויסען פאַר איהר „פּרייקייט", נאָר ווערט אויך בעקעמפט דורך פיל גרופּען צווישען די יודען גופא, אַז די דאָזיגע יודישע שול איז נישט געפעלען אויך זיי, - גו, לאָ-מיר זיי צוליב טון, און אַנרופען-שריי-בער אונ׳ם לאָדזער חודש-בלאַט דער „פריידענקער".

און, אַז ס׳געפעלען נישט דער „בונד" און די „פּועלי-ציון", גיסט מען מעך און שווער אויך אויף דער שול-אָר-גאַניזאַציע, וואָס איהרע הויפּטזיילען זענען די אָנהענגער פון די די דאָזיגע פּאַרטייען, מ׳מאַכט אויס בפירוש׳ע ליגען און מ׳טראָגט זיי צו דעם ביד-נע לעזער..

אַ געוויסער יאַן האָנעמאַן, אַנ׳אונאָפּ-הענגיגער סאָציאַליסט. די אונאָפּהענגי-גע סאָציאַליסטען געהערען צו דער יו-דישער שול - אָרגאַניזאַציע, און זייער פאָרשטעהער ד"ר י. קרוק געהערט צו דער פערוואַלטונג פון י. ש. אָ.

אויפ׳ן באַנקעט וואָס איז איינגעאָרד-נעט געוואָרען לכבוד זרובבל׳ן פאַר זיין אָפּפאָהרען קיין אַרגענטינא, זענען אָנ-וועזענד געוועזען אויך ד"ר קרוק און ד"ר אייגער פון די „אונאָפּהענגיגע", און האָבען געהאַלטען בענריסונגס רעדעס. ד"ר קרוק האָט אייגנעפונען, אַז זרובבל איז דער פּאַסיגסטער מענש, וואָס ווער קענען אָרכפיהרען די אַקציע פאַר די שולען אין אַרגענטינא.

זיין פּאַרטיי-הבר האָנעמאַן שיט לי-גענס און באַריסקייטען אויף דער י.ש.א. און אויף זרובבל׳ן. ווי גרעמט זיך עס?

מיר וואָלטען אָבער זעהר גערן גע-וואָלט וויסען, וואָס וועלען זאָגען אויף דער דאָזיגער פּלאַפּלעריי דער ד"ר קרוק און ד"ר אייגער? מיט ווע׳מען זענען זיי - מיט זרובבל׳ן און דער שול-אָרגאַ-ניזאַציע, אָדער מיט האָנעמאַנ׳ען און אַנד. „פריידענקער" פון אַזאַ מין?

מילא, מיט בעוואַלד קען מען קיינעם נישט ליב זיין.

אָדער אַ מערקווירדיגע פּרשייגונג: אַלס פּערמאַנענטער טעלעפאָנען דעקאָטאָר פון׳ם דאָזיגען „פריידענקער" צייכענט

יאָש.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maja 16,
Telefon 11-24

אינערליכע- און קינדער-קראַנקהייטען. נעמט אָן פון 7—8, זונטאָג פון 3—4

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49

הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען. נעמט אָן פון 8—9.30, 12—2 און 7—8 אָוו.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעצ. מאָגען-, און הערץ-קראַנקהייטען, בעשטראַלונגען אין קוואַרצ-לאַמפּ.

נעמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 4—5 דער לעטשניצע „חשמונאי".

Dr. med. H. LUBICZ

נאַווראָטאַ 43 טעל. 52-14

ספּעציאַליסט פאַר הויט, פעטעריגע און גע-שלעכטס קראַנקהייטען

מיט שטראַלנקוואַרץ-לאַמפּען (אולטראַ-ויאָלעט)

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט.

דער אַפּעטיט דערוועקט זיך שוין פאַר׳ן עסען.

פינקעלדיגע אויגען און פרעהליכע געזיכטער האָבען די קינדער, ווען זיי דערזעהען אין טיש אויפ׳ן טיש

עטקער׳ס בודין.

עס שמעקט אַזוי און עסען קען מען דאָס אַ סך, ווייל אַ פערשטענדיגע מוטער שטערט נישט די קינדער צו בעפרידיגען זייער יוגענדליכען און געזונדען אַפּעטיט. זי ווייסט אָבער, אַז עטקער׳ס בודיניעס זענען אַ חוץ זייער גרויסער נאָהרונג, אויך זעהר לייכט צו פערדייען און געזונד. און ווייל עס קאָסט נישט קיין סך געלד, קען מען אַ פּאָר מאָל אין דער וואָך פערשאַפען די קינדער פערגעניגען מיט איינעם פון די צאָהלרייכע עטקער׳ס בודיניעס.

מאַדאַם, פּראָבירט איינמאָל! ∴ אַ פּעקעל גענוגט אויף 4—6 פּערזאָן! ס׳ווערט נור צוגעגעבען מילך, 1 איי און צוקער.

מ׳בעט נור צו פערלאַנגען אויסדריקליך

ד"ר עטקער׳ס בודיניעס

מיט „Jasną Główką" וואָס ענטהאַלטען זאַלץ, וואָס שטאַרקען און ווירקען אויפ׳ן וואוקס פון די ביינער

פערשידענע סאָרטען

ווי: מאַנדלען, וואַניליען, ציט-רינאָווע, טרושקאַווקעס, מאַלי-נאָווע און אַנאַנאַסען ערמעגלי-כען אַ גרויס פערשידענאַרטיג-קייט. מיר ראַטען אייך צו פּרובען

ד"ר עטקער׳ס

דעסעראָווע בודיניעס,

וועלכע בעפרידיגען אפילו די גרעסטע מפונקים.

ביכלעך מיט אַלערליי פאָר-שריפטען קען מען בעקומען אומזיסט אין אַלע געשעפטען און ווען זיי פעהלען אויס ביי

Dr. Oetker, Oliwa

גרויסע פּרעמיערע! היינט און פאָלגענדע טעג! גרויסע פּרעמיערע

די גרויסע דראַמאַטישע דראַמע אין 10 אַקטען פון מ. אַרציבאַשעוו

סאַנין - SANIN

אין די הויפּטראָלען:

Józef Węgrzyn
i Magda Sonja

„געזאַנגען" אויסגעפיהרט דורך דעם גאַנצען אַנסאַמבל פון „געלען פּאָפּונאַ"

דאָס בילד ווערט דעמאָנסטרירט מיט

קינאָ „ERA"

פריער „פּלאַרא"

זאַווישאַ 22 (באַלוט)

CASINO

הײַנט גרויסע פּרעמיערע!
גרויסער 2-שעה׳דיגער פּראָגראַם!

1. **WŁADYSŁAW LIN**
ליבלינג פון לאָדז. מיטלגליד פון נייע קאָמישע שלאַגערס:
1) פעדר־חישמשינעס איז רודא.
2) אַקטועלער פילם פון דער פּראָדוקציע „לין־פילם".

2. **Niuta Bolska**
האָרדענטלעכע פון וואַרשעווער טעאַטער „Nowości"
1) פרוי, חיין און געזאַנג.
2) די טענצערין פון דאַנסינג.

3. **W. Zdanowicz**
פּרעזעס פון די וואַרשעווער טעאַטערס „Nowości" i „Qui pro Quo"
1) נאַלדענער מיטעלפּונקט מוזיק פון האַפּטמאַן.
2) קאַוויאַר, קאַניאַק, מעדעל.

Niuta Bolska i W. Zdanowicz אין דער אויסשטאַטונג פון פּרעהלעכער סקעטש „ער, זי און מיסלעדי".

אין סינעמאַטאָגראַפישע טייל:

„זי, מיין איינציגע"

VERA WORONINA

די שענסטע רוסין — אין דער הויפּטראָלע. —

פּראַכטפולער שוועדישער פילם זיגנט לעבען פון די אַריסטאָקראַטן.

אנהויב פון די פאָרשטעלונגען 6 אַזייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג 30 ,4 נאָכמ. אנהויב פון די אויפפירונגען 6, 8 און 10 אַזייגער אין אָוונט.

LUNA

הײַנט און פאָלגנדע טעג!!! ביליגע וואָך! פּרייזען פון פּלעצער אויף אַלע סעאַנסען פון 50 גר.

פילם פון דער נײַעסטער פּראָדוקציע פון 1927

„דער טאַנץ איבער הערצער"

נענגנעזערטינע דראַמע אין 10 אַקטען לויט דער ערציילונג פון ריכאַרד פאָסס. — — — אין די הויפּטראָלען:

Erna Morena, Olaf Fjord, Erik Kayssler.

Grand-Kino

הײַנט צום לעצטן מאָל!

מאָרגן פייערלעכע פּרעמיערע! פון וואַרשעווער קאַבאַרעטען!

1) PORAJ PORECKA — וועט אויספירן אַריעס, לידער — און רוסישע ראָמאַנסן.
2) EDWARD REJ — רעציטאַציעס און — שמאָנדעסקען.
3) JERZY WELIN — וועט אויספירן לידער — און סערענאַדעס.
4) DUET KAMIENIEWSKICH — גרויסער נייער רעפּערטואַר! — כאַראַקטעריסטישע טענץ.
5) ERNESTO FELDINI — אויסערגעוויינלעכער :: טראַנספאָרמיסט. ::

אויסערגעוויינלעכע בּיהנע אַטראַקציעס! פון וואַרשעווער קאַבאַרעטען!

אויפ׳ן עקראַן „די טענצערין פון מאָנמאַרטר"

„זיין פּערגעסענע ווייב"

שווערליבע, סענסאַציאָנעלע, טראַגישע דראַמע אין 8 אַקטען אין די הויפּטראָלען

Lewis Stone, Barbara La Mar

ODEON

הײַנט און פאָלגנדע טעג!

דאָס טייוועלע

(DIABEŁEK)

סענסאַציאָנעלע דראַמע אין 10 אַקטען.
אין דער הויפּטראָלע Collen Morre i Lloyd Hughes
— — אויסערן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער פאַרס אין 2 אַקטען. — —

CORSO

אין די קראַכאַרייל־ציידה!
אין 2 אַקטען
— אין דער הויפּט ראָלע — Nina Vanna
אויסערן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער פאַרס.

SYRENA

קינא-טעאַטער
אלעקסאַנדראָווסקע 37, ט. 49-48

פון דאָנערשטאָג ד. 21 יולי ביז זונטאָג איינשליסליך

גאָלד! — דער רייץ פון דער מענשהייט

דער שטאַרקסטער פערלאַנג פון מיליאָנען מענשען.
די אורזאַך פון אומגליקען, טרערען און מאָרדען.

דער גאָלדענער אָפּגרונט

(Złota otchłań)

גרויסע סענסאַציאָנעלע לעבענס־דראַמע פון לעבען פון אַ גאָלד־זוכער אין דער הויפּטראָלע דער ליבלינג

TOM MIX מיט זיין פערדעל TONY

TIMY BROWN וואָס איז אויך דער 12 יעהריגער דרעסירטער קאָוואַי

אויסערדעם אַ פריילעכע אַמעריקאַנער קאָמעדיע אין 4 אַקטען „דאָס געשעהעניש פון דער גאַנצער וועלט".

נעכסטער פּראָגראַם: אַ גרויס מייסטערווערק און אַ ווייבּלעכער קאַראַקטער ביינ׳ס נישט דער אַמירס.

קורצליך: DOUGLAS FAIRBANKS אין דער נעשטיקטע פון טויזענד און איין נאַכט „דער גנבֿ פון באַגדאַד".

CZARY

צעגיעלניאַנע 34

הײַנט סענסאַציאָנעלע פּרעמיערע! — — — אַ גרויס דרייפאַך פּראָגראַם! — — —

קינא אין גאָרטען!

1) דער שאָס פון בעהעלטעניש

מיטלונג אולטרע סענסאַציאָנעלע קאָוובאָי־דראַמע אין דער הויפּטראָלע דער קעניג פון עקראַן

Hoot Gibson

2) פּרעזידענט מאָשטשיצקי אין לאָדז

3) אויסערן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער קאָמעדיע אין 2 אַקטען.

אנהויב 4 אַזייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג 1 אַזייגער מיטאָג. אויפ׳ן ערשטען סעאַנס זענען אַלע פּלעצער צו 60 גראָשען.

בעמערקונג: פון 8.30 אָוונט איז קינא אין גאָרטען. — סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ ניעוויאַדאָמסקי.

איז גוואַלט, וואָס טוט מען צום שוועמען פון די פיס?

ווילט איהר פטור ווערען פון די פיס און פינגער שלעכטען ריח, לויפט געשווינד צום ציינטונגס-פּערקויפער פּעטריקאָווער 21 און קויפט דעם אמת׳ן בעוואוסטען פּראָשעק

„ראַדיקאַל"

אויך קענט איהר דאָרט בעקומען אַ גוטן מיטל צו האַנצען און ווערים גאַראַנטירט אויף אַ גאַנצען זומער. געדענקט דעם אַדרעס: פּעטריקאָווער 21, ביים ציינטונגס-פּערקויפער.

אַנאָנסען - פּרייז: פאַרן מעקסס 15 גראָשען, פרייטאָג 20 גראָשען, אין מעקסס 40 גר. פרייטאָג 60 גראָשען, נאָכ׳ן מעקסס 10 גראָשען, פרייטאָג 15 גראָשען. — פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100 פּראָצענט טייערער. אויבער דער שטאָט — 50 פּראָצענט טייערער.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז: אַ חודש — 5 זלאָטעס, — אויף דער פּראָווינץ: אַ חודש — 6 זלאָטעס, אין אויסלאַנד פיר 50 פּראָצענט טייערער. — פאַר׳ן אינהאַלט פון מערונגען פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בּיז אַ זייגער 5 נאָכמ.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.